

מרחק חודש (אר קרט)
 מרחק חודש (אר קרט) - מרחק חודש (אר קרט)
 XXXVI. ערפולאם
 פּוּבְּלִיקַטְשֵׁן: דר. מַרְטוֹן עֶרְנֹה.
 א שרעכטערט און קיאדערט פֿעלִיס:
 שׁוֹחֵן דֵּזְסֹו. - קיאדֹו: מיִזְרַח
 חֵדָאָד לִיד. - טֵל־אַױװ: רֵעְהוֹװ הַא־
 נֶגֶװ (ױ. שְׁלֵיסִינְגֶר) 11. טֵל: 67677.

UJ KELET

PÁRTONKIVÜLI NAPILAP

IDEAL-FRIEDMANN
 az ideális FŐZOLAMPA

28 ÉVES TAPASZTALAT AZ ORSZÁGBAN

REPES ÁRA CSAK **2.990**

IDEAL IS EGY
 FRIEDMANN JERUZSÁLEM QVARTMANN

BENNIKE NEM SZAVAZOTT a jeruzsálemi lövöldözések kérdésében

Nem is reagált Izrael javaslatára - A fegyverszüneti bizottság elnökének jelentése nem vette figyelembe az UNO-tisztek megállapításait

A hadsereg szóvivője közli: Az izraeli-transzjordán fegyverszüneti vegyesbizottság Benniske tábornok elnökletével tegnap újabb ülést tartott, amely a jeruzsálemi eseményeket tárgyalta. Az ülés délelőtt tíz órakor kezdődött és délután négy óra körül fejeződött be. Az ülés megnyitása után az izraeli küldöttség vezetője rámutatott arra, hogy a transzjordánok az utóbbi napokban is folytatták kilengéseiket és lövöldöztek, valamint kövekkel dobálóztak az óváros faláról.

Az elnök nem szavazt az izraeli küldöttség hat javaslatát terjesztett be a fegyverszüneti egyezmény rendelkezéseinek betartására és a határmenti feszültség enyhítésére, különösképpen Jeruzsálemben. A jordánok nem fogadták el a javaslatokat.

Az ülés ezután a két fél által az előző ülésen benyújtott határozati javaslatot tárgyalt. Végül is szavazásra került a sor és a határozati javaslatokat elutasították, mint ahogy az elnök mindkét esetben tartózkodott a szavazástól.

A szavazás előtt az elnök nyilvánkozatot olvasott fel, amelyben megindokolta a szótól való tartózkodását.

Izrael hat javaslata
 Az Izrael által benyújtott javaslatok a következők:
 1. Mindkét fél erősítse meg újból, hogy hajlandó kötelezni magát a fegyverszüneti egyezmény rendelkezéseinek betartására.
 2. A felek ismét kötelezettséget vállalnak arra, hogy az ellentéteket és nézeteltéréseket békés úton rendezik.
 3. A felek végrehajtják a fegyverszüneti egyezmény azon szakaszait, amelyek elrendelik a szenthelyek szabad látogatását, a Scopushegyzen lévő kultúrintézményekhez való szabad közlekedést és az ugyancsak ott lévő szociális intézmények nyugodt munkájának biztosítását.
 4. A felek ismételt meg erősítik a fegyverszüneti

egyezményben vállalt azon kötelezettségeiket, hogy tartózkodni fognak lövöldözéstől a fegyverszüneti határvonalakon és minden más ellenségeskedéstől, különösképpen Jeruzsálem körzetében.

5. A felek felosztják egymás között a jeruzsálemi senkiföldjéket, amely az incidensek főokozója, valamint kölcsönös közreműködéssel pontosan kijelölik a határvonalakat.

6. A két fél magasrangú megbízottai megbeszélést tartanak, hogy megtegyék a biztonsági lépéseket a feszültség enyhítésére és incidensek megakadályozására, különösen Jeruzsálem körzetében.

A két UNO-tiszt vallomása nem szerepel

Jeruzsálemi tudósítók jelentése szerint a továbbiakban az izraeli delegáció az UNO-tisztek vallomásából, valamint a megfigyelők jelentéseiből bizonyította, hogy június 30-án a transzjordánok kezdték a támadást gondos előkészítés után. Meg kell jegyezni, hogy a két UNO-tiszt vallomása, aki akaratlan szemtanúja volt a transzjordán támadás kezdetének, nem szerepel az UNO-jelentésben. Az UNO-tisztek eredeti jelentése szerint, amelynek minden pontja azt bizonyítja, hogy a transzjordánok kezdték a támadást, izraeli részről jól megfigyelhető volt az óvárosi állások homokszákkal való megerősítése, valamint a határhoz közelálló utcák kiürítése a támadást megelőző félnapon keresztül.

Két arab hadosztályt mozgósítottak
 További bizonyíték az is, - amint az izraeli delegáció az előbbi két ülésen is hangsúlyozta, - hogy a támadás első napján kizárólag izraeli részen voltak polgári áldozatok.

Az izraeli delegáció újból rámutatott arra a tényre, hogy a támadás előtti napon két arab divíziót hoztak a határvonalak megerősítésére, amit egyébként dr. Heikal, az arab delegáció vezetője is elismert.

(Folytatás a 12-ik oldalon)

Genfben biztosra veszik, hogy hétfőig létrejön az indoknai megegyezés

A nyugati hatalmak 6 pontból álló áthidaló javaslatot terjesztettek Molotov elé

Genf (UP). - A genfi nemzetközi konferencián egyre lázasabb ütemben folynak a tárgyalások, minthogy kedden lejár a határidő, ameddig Mendès-France megígérte az indoknai béke létrehozását, mert ellenkező esetben lemond. Tegnap a francia miniszterelnök újabb tárgyalásokat folytatott Eden angol külügyminiszterrel arról, az áthidaló javaslatról, amelyet a nyugati hatalmak készítettek az indoknai fegyverszünet kérdésében. A nyugati terv lényeges pontjai a következők:

1. A fegyverszüneti vonal a 18-ik szélességi fok mentén húzódik és nem a 14-ik szélességi fok hosszában. Feltételezhető azonban, hogy a nyugatiak hozzá fognak járulni a 16-ik szélességi fokhoz, mint fegyverszüneti határhoz.

2. A nyugati hatalmak továbbra is követelik, hogy Hanoi és Haiphong francia kézben maradjanak. Hanoi-ról tulajdonképpen lemondtak a franciák, de erőiesen ragaszkodnak Haiphonghoz, amely rendkívül fontos kikötő és tengerészeti bázis.

3. Csü En Lai kínai miniszterelnök megígérte, hogy tiszteletben fogja tartani Laos és Kambodja függetlenségét, amelynek biztosítására a nyugati hatalmak megfelelő garanciákat kérnek, egyben pedig ellenzik Vietnám követelését, hogy Laos északi irányban két részre oszadjon.

4. A vietnami választások kérdését a Nyugat hajlandó

független hagyni, amíg a helyzet jobban megszilárdul. Az időpontot a nemzetközi felügyelőbizottság állapítaná meg.

5. Anglia és Franciaország azt javasolja, hogy a fegyverszüneti felügyelőbizottság a colombói konferencia tagállamaiból álljon, de nem fog mereven elzárkózni Lengyelország, vagy Csehszlovákia bevonása előtt.

6. Anglia és Franciaország hajlandó a keleti átlamblokkhoz és az indoknai államokhoz csatlakozni a fegyverszünet betartásának garانتálásában. Amerikai külön nyilatkozatot fog tenni ebben a kérdésben, hogy Indoknában nem szabad a békét megszavarni.

A fenti javaslatokat Mendès-France tegnap este adta át Molotovnak, akivel együtt vacsorázott. Előzőleg az orosz külügyminiszter Edennel találkozott. A francia miniszterelnök ma Csü En Lai kínai miniszterelnökkel találkozott. A békekötési bizottság nem ül össze addig, amíg Walter Bedell-Smith helyettes amerikai külügyminiszter meg nem érkezik Genfbe.

Ugy a nyugati, mint a keleti hatalmak körében tegnap biztosra vették, hogy hétfőig létrejön a megegyezés.

Kairóban bizakodó a hangulat a szuezi tárgyalások tekintetében

Viharos vita az angol lordok házában - A kairói szovjetnagykövetség látogatása Nasser ezredesnél

Kairo (UP). Anglia és Egyiptom képviselői tegnap nem hivatalos találkoztartottak, amely fél óráig folytatódott. A tegnap erről kiadott közlemény szerint valószínű, hogy még egy ilyen nem hivatalos megbeszélésre kerül sor a hivatalos tárgyalások újravételéig.

Beavatott tisztviselők szerint a találkozón igen barátságos volt a hangulat. A tárgyaló felek mindent el fognak követni, hogy Abdel Nasser miniszterelnök a tárgyalások kielégítő módon való előrehaladásáról tegyen bejelentést az ország népének.

London (UP). Az angol parlamentben sokkal kevesebb nyugodt és derűlátó hangulatban folyik a vita a szuezi övezet kiürítéséről. Különösen éles formát öltött a vita a felsőházban, amikor

Reading márk, külügyi államtitkár megtagadta a választ lord Killearn kérdéseire a szuezi csatornavidék kiürítésével kapcsolatban.

Killearn lord a második világháború alatt Anglia kairói nagykövete volt és amikor tudomást szerzett arról, hogy Faruk király és Ali Maher akkori kormányának tükében a németekkel tárgyal és meg akarja nyitni Egyiptom kapuit Rommel tábornok csapatai előtt, tan kokkal vonult be a királyi palotába és a kormány menesztésére kényszerítette Farukot és így biztosította Egyiptom hűségét a szövetségesek mellett.

A felsőházban lord Killearn azt kérdezte, komolyan hiszi-e az angol kormány, hogy az egyiptomi hadsereg biztosítani tudja a szuezi csatorna hajózási szabadságát és biztonságát olyan formában, ahogy az 1936 évi angol-egyiptomi szerződés 8-ik pontja előírja. A külügyi államtitkár erre annyit válaszolt csupán, hogy Egyiptommal jelenleg „bonvolult és kényes” tárgyalások folynak és ilyen formán nem hajlandó nyilvánosan felelni a kérdésre. Hasonlóképpen megtagadta a választ Reading lord Killearnnek arra a kérdésére is, vajjon Anglia fontolóra vette-e annak a lehetőségét, hogy

Lloyd államminiszter azt válaszolta, hogy az angol-egyiptomi tárgyalások kielégítő módon folynak, de végleges döntés az angol csapatok kivonásának időpontjáról és módjáról csak akkor történhet (Folytatás a 12-ik oldalon)

valamilyen nemzetközi garancia formájában az új egyiptomi megállapodásba felvegye a szuezi csatornára vonatkozó egyezményben fennálló kötelezettségeit.

Az alsóházban is számos interpelláció hangzott el úgy a konzervatív, mint a munkáspárt képviselői részéről, akiknek Selwyn

Magyarországot és Szlovákiát fenyegeti már a Duna áradása

Ausztriában az orosz katonák is részt vesznek a mentési munkálatokban

Bécs (UP). A prágai és budapesti rádió közlése szerint komoly árvízveszedelem fenyeget Szlovákiában és Magyarországon. Míg a Duna osztrák és német szakaszain az árvízveszedelem csökkent, Szlovákiában és főleg Magyarországon a folyam szintje állandó emelkedésben van és a legutóbbi budapesti hírek szerint magát a magyar fővárost is árvízveszély fenyegeti.

Ausztriában az amerikai és szovjetsapatok együttesen fáradoztak az árvízkarosultak megmentésén. A munkálatok során egy orosz katonát meghalt, három pedig súlyosan megsebesült. Ausztriában mintegy 70.000 ember maradt tető nélkül és 40 ember meghalt az árvizek következtében.

ben. A kárt 100.000 millió dollárra becsülik. Ausztriában az esők megszüntek és a folyók szintje lassan alacsonyodott.

Bécs, (AFP). - A pozsonyi rádió tegnapi közlése szerint a helyzet rendkívül súlyosra vált Komáromnál, amelynek egész környékét a hatóságok kiürítették. Hasonlóképpen elrendelték Dunaszerdahely vidékének evakuálását, mert a Duna áradása most már veszélyes méreteket öltött. A szóbanforgó vidékekre orvosokat, egészségügyi személyzetet, teherautókat és benzint küldtek a lakosság kiürítésére. Pozsonyban tegnap estefelé a Duna 9 méter 84 centiméter magasságot ért el.

Le...
 szállítjuk ÁRAINKAT

5%

10%

15%

Használja ki az alkalmat

Zamatos KÁVÉ csak SAVITTAL

A Reichmann családnek, Tanger
 J. DOV fiuk és FELDMANN EGOZA házasságkötéséhez szívélyesen gratulál

Helen és Jehosua Reich,
 David-Lévi, Jehuda Lebovits,
 Allenby sarok,
 Szará Herzog, Ahuva Rudavsky.

PÉNZT ÉKSZERRE, bélyeggyűjteményre és minden értéktárgyra azonnal folyósít **LOMBARD TIFERET**

T.-A., Rothschild 31 Tel. 4976
 Allenby sarok.
 JAFFA, Busztrusz 9, tel. 81990

Női fürdődresszek RUBIN -nál, HAIFA, HERZL-U. 31.

Feljethetetlen edényünk, nagyanyánk **MALEK TOVA** (szül. Izkovits, Petrozsény)

SIRKÓAVATASA vasárnap, július 18-án, d. u. 5.30-kor lesz Haifa, a khayat-beachi temetőben. Autóbusz: 5.15-kor Indul Schapira 13., Új Kelettől.

PAKS VÁROS MÁRTIRJAINAK 17. ázkárája
 júl. 19-én, hétfőn d. u. pontosan 5.30-kor lesz Jeruzsálemben, a D. Szofer-házban, Báté Hungárim 119.

Vac és környéke
 MÁRTIRJAINAK 10-IK ÁZKÁRÁJA

hétfőn, július 19-én (ד'תשנ"ד) d. u. 7 órakor lesz a tel-avivi Chag Chátam Szofer templomban, Geula u. 32/H. A CHESPEDET RAV POLLÁK TARTJA.

DEBRECEN ES KÖRNYÉKEK!
 Feljethetetlen mártirjaink **10-ik évi ázkáróját**
 hétfőn, július 19-én (Támuz 18) d. u. 4 órakor tartjuk Ramat Ganban, a Bét Háezráchban, Bialik u. 55.

Megnyitó: Waldman Albert. - Ünnepi beszéd: Dr. Weiss Pál volt debreceni főrabbi. - Jicchak Friedländer (Eshel) v. debreceni főkántor közreműködésével. Mindannyian ott legyenek! Csengeri Jenő.

HIREK

5714 Tammuz 15., péntek
1964 július 16.
Gyertyagyújtás ideje:
Jeruzsálem: 7.08
Tel-Aviv: 7.26
Haifa: 7.19
5714 Tammuz 16., szombat
1964 július 17.
Hetiszakasz: Pinchász
Háttár: Melachim I.
18. 46 - 19.21.
Szombat kimenetele:
Jeruzsálem: 8.27
Tel-Aviv: 8.33
Haifa: 8.35

— Golda Meíron visszaérkezett Svájból. Golda Meíron munkügyi miniszter, aki részt vett a nemzetközi munkairoda genfi konferenciáján, visszaérkezett Izraelbe. A luddi repülőterén minisztériumának főtitkárát várták a miniszternőt, aki a genfi konferencia befejezése után néhány hetet Svájcban töltött és az izraeli fejlesztési kölcsönkötvények terjesztésének kérdéseivel foglalkozott.

— Jolles rabbi Tel Avivban. A galíciai Szomborból származó E. Jolles főrabbi, aki később Bukarestben telepedett le, a Kolozsváron élt tzechovi rabbi veje néhány napra Tel Avivba érkezett. Jolles rabbi az ugyan esak romániai származású Halperin rabbi vendége, Balfour utca 3. alatt.

*** Nemes Kata** (legutolsó allijával érkezett Budapestről), aki szaktudását és hosszúéves tapasztalatait a híres „Gree” intézetben szerezte, majd allijázásait saját belvárosi szalonját vezette, átvette a haifai Giselle szalon kozmetikai osztályának vezetését, azt átszervezte és a t. högyközség legmagasabb igényeit szem előtt tartva. A legmodernebb módszerrel, gépekkel és legkötőbb kozmetikai anyagokkal működését a Giselle szalonban megkezdte.

— Munkásküldöttség utazott Jugoszláviába. Tegnap izraeli munkásküldöttség utazott Jugoszláviába, melynek tagjai különböző gyárüzemekben fogják tanulmányozni az ottani termelési és üzemszervezési módszereket. A küldöttséget Aharon Becker, a szakszervezetek elnöke búcsúztatta.

*** Dr. Gombos Imre** fogszakorvos (volt szolnoki rendelőintézet vezetőorvos) rendelését megkezdte. Kirját Óno, Sikun „Shelters”.

— Elutazott a new-yorki Jesiva-egyetem tanára. — Dr. Jicchák Levin, az amerikai Aguda-szervezet egyik vezetője és a new-yorki Jesiva-egyetem tanára, aki részt vett az Aguda jeruzsálemi nagy gyülekezetén, tegnap visszaindult az Egyesült Államokba. Résztvevők az UNO gazdasági és szociális tanácsának ülésén, hogy az Aguda megbízottjaként felszólalják az India által javasolt naptárreform ellen.

MAJMON RABBI LESZ a HOH központi Herzl-émlékünnepélyének szónoka

Carelli Gábor is részt vesz a július 21-iki

A Hitachdut Oléj Hungária országos központja tegnap esti ülésén véglegesen megállapította nagyszabású Herzl-ünnepélyének műsorát. A Herzl-ünnepélyt, amelyet Herzl halálának 50-ik évfordulója alkalmával rendeznek, szerdán, július 21-én tartják meg és sikerült megnyerni rá Majmon rabbi volt vallásügyi miniszternek és Carelli Gábor, a Metropolitan Opera most Izraelben vendégszereplő kiváló tenoristájának részvételét. Majmon rabbi héber nyelvű emlékbeszédet tart, míg Carelli Gábor gyászadalokat fog énekelni Michael

Taube zongorakíséretével. A magyaryelvű emlékbeszédet dr. Berg József volt kispesti főrabbi tartja, míg az El Málé Ráchámim imát Esel rámat-gáni főkantor énekl.

A Herzl-ünnepély, amelynek szónokai ki fogják említeni a cionizmus megalapítójának magyarországi vonatkozásait, nemcsak a magyar zsidu, hanem az egész ország nagy kultúreseményének ígérkezik. Az ünnepély helyéről és pontos idejéről további közleményekben fogják tájékoztatni a közönséget.

Dordzsura volt Mapdj-képviselő lett Nazaret polgármestere

A názáreti városi tanács tegnap délelőtt végre megválasztotta a város polgármesterét Amin Dzsordzsura személyében, aki a görög-keletiek választási listáján került a tanácsba. Veleszavaztak az összes keresztény és muzulmán csoportok és így sikerült 8 szavazatot kapnia, míg ellenfele, Jakov Paraa 7 szavazatot kapott. A kommunisták 6 tanácsosa Paraa-ra adta szavazatát.

Mose Ruáh, a belügyminisztérium által kinevezett ideiglenes polgármester üdvözölte Dzsordzsurát és bejelentette, hogy a választás

megtörténtével a saját megbízása véget ért. Ezzel átadta a helyét Dzsordzsurának, aki székhelyű beszédekben ígéretet tett arra, hogy mindent el fog követni Názáret elbanyagolt állapotainak rendezésére. A tanács tagjai sorra emlékedtek szólásra és üdvözölték a polgármestert. A komunisták részéről senki nem szólalt fel.

Názáret új polgármestere a Mápárhoz közelálló demokratikus arab pártlistán az első Kneszet képviselője is volt, de a legutóbbi Kneszet-választásokon nem jelöltette magát.

ÜZEMBE HELYEZTÉK az első izraeli Ytong-gyárat

A padesz-chánai bét-olim szomszédságában épült fel és kezdte meg működését a közelkelet első Ytong-gyára. Amerikába szakadt belgazsidi gyémántosok, izraeli kezdeményezésére, közel 1 millió és kétszáz ezer dollárt fektettek be ebbe a tökéletesen gépesített építkezési anyagokat előállító gyárba. Az Ytong-tégla vagy blokk svéd találmány, amely kitűnő sajátosságai miatt, ma nemcsak a skandináv államokban, de egész Európában és Észak-Afrikában is egyre jobban tér hódít. Az Ytong 75-80 százalékos homok, 20 százalékos mész és egy kis százalék

„élesztőnek” használt, importált kémiai anyagból áll, amely a gyártási költségek nem egészen 2 és fél százalékát teszi ki.

Az Ytong-tégla vagy blokk kitűnően szigetel, fűrészelhető, formálható, szögek beverésére és fűrésze a fa sajátosságaival reagál, sokkal könnyebb és mégis erősebb a cementbloknál.

Az első izraeli Ytong-gyár közel 100 munkással dolgozik, amelynek 85 százaléka a szomszédos mábárból rekrutálódik. A gazdaságos és kitűnő építőanyag iránt óriási érdeklődés észlelhető az építkezési iparban és értesülésünk szerint az éjjel-nappal, név-óvdi és a javnieli olésikunokat Ytonggal fogják megépíteni.

A gyár évi kapacitása kb. 50 ezer köbméter, de az export gondolatával is foglalkozó gyárnak máris kész terve van a vállalkozás ki- szélesítésére. — Minthogy nemzetközi szakértők egyhangzó véleménye szerint az izraeli Ytong minőségileg jobb a külföldinél, minden remény megvan arra, hogy az izraeli ipar egy új devizafelhajtó vállalkozással fog gyarapodni.

Perec Bernstein miniszter a Bné Herzl ünnepélyén

Herzl Tivadar halálának 50-ik évfordulóján a Bné Herzl nagyszabású emlékünnepélyt rendez július 20-án este 9 órai kezdettel a Bét Chalucot nagyteremben (King George utca 37. sz.) melynek ünnepi szónokai: dr. PEREC BERNSTEIN kereskedelmi miniszter és dr. HERSKOVITS FABIAN volt budapesti főrabbi lesznek. Bevezetőbeszédet tart Bienenches Mózes nének, majd Rónai Amórás szavalata következik és Herzl Tivadar párszálból olvas fel. Jicchák Esel, rámat-gáni főkantor pedig az El Málé Ráchámimot fogja recitálni.

Haifai utmutató

Báró Ila • kozmetikai szalonja

kozmetikai szalonja

rövidesen megnyílik:

Haifán BALFOUR-U. 31. em. Tel.: 3201.

A legmodernebb kezeléseik

NINCS TÖBBÉ PÉNZHIÁNY!

Lombard „Express” HAIFA, HERZL 31. azonnal ad pénzt értéktárgyakra. LEPCSON.

Kiárulás nélkül is: NYÁRI NADRÁGOT FÉLÁRBAN

RUBIN-nál, HAIFA, HERZL-U. 31. VASAROL

Tisztaselyem kendők, selymek, kretonok, táskák, „cotton”-áru, piké, legszebben legolcsóbban: HAIFA, HERZL-UTCA 52.

INSZTALLATOR hegesztő- és lakatos-műhelyt nyitottunk HAIFÁN, Aehad Haam 14. Braun és Schreiber

Franciska dipl. kozmetikus Hechaluc-u. 21.

Arcápolás, végleges szőrtelenítés fájdalommentesen, a legújabb műszerekkel

Shantung-, imprimé- és ruha-karton újítások nagy választékban és exkluzív mintákban ARMON TEXTIL-nél HAIFA, BANEVIM 13. Armon-mozival szemben

PÉNZT Folyósít minden értéktárgyra HAIFÁN LOMBARD TALPIOT HERZL-U. 61. Vezetők: ERDŐS L. és STÖSSEL ékszerész

Haifai mozi-műsor:

ORAH (Tel. 4017): THE MAN WHO WATCHED TRAINS GO BY (színes) Claude Rains, M. Toren

AMFITEATRUM (Tel. 4018): Izraeli bemutató LADY IN THE IRON MASK (színes) Louis Hayward, Patricia Medina

ORION: Izraeli bemutató — IT CAME FROM OUTER SPACE — Richard Carlson, Barbara Rush

ARMON (Tel. 4848): Izraeli bemutató SACARDED STIFF Dean Martin, Jerry Lewis, Carmen Miranda

EN-DOR (Tel. 3421): Szombat, vasárnap, hétfő GOLDEN GIRL (színes) Mitzi Gaynor, Dale Robertson Kedd, szerda, csüt.: BLACKJACK. George Sanders, Patricia Roc

ACMON (Tel. 3003): A ZENDAI FOGOLY (színes, 2-ik hét) Stewart Granger, Debora Kerr, James Mason

MAXIM, Tel-Amal—Chalissa: Szombat, vasárnap, hétfő: A MANDERLEY-HAZ ASSZONYA. Laurence Olivier, Joan Fontaine Kedd, szerda, csütörtök: SZOMSZÉDOK (jüdis film)

HADAR (Tel. 2509): Szombat, vasárnap, hétfő TAVASZI PARÁDE. Deanne Durbin, Szöke Szakáll Kedd, szerda, csüt.: AZ IDEGEN LEGJÓ. Allan Ladd

PEER: UNTAMED FRONTIERS (színes) Joseph Cotten Shelley Winters

ASSZONYOM! Otthon tőz? Miért?

Talán nem tudja, hogy

3 fogásos menünk csak 1 fontba kerül.

Menünkben naponta: Paprikáscsirke, bécsi szelet, rántott máj, székelygulyás, sült liba és vadas nyul.

TALPIOT ETTEREM HAIFA, HERZL-U. 61. Abonenseknek engedmény.

Alex Garai

NŐI DIVATSZALON Haifa, Nordau utca 21/a, július 15-től, aug. 15-ig ZÁRVA.

Köfaragó

szakmunkást keres azonnalra mifráci, kőmárványt feldolgozó üzem. Ajánkozás: „7/59” jellegre, Grünberger, Haifa, Schapira 13.

Magas kölcsönt folyósít minden értéktárgyra

LOUVRE ZALOGHAZ

HAIFA, HERZL-U. 38. az udvarban

Meghosszabított vakációs örömeiket

az eltöltött szabadság és kellemes emberek emlékét biztosítja, ha magával viszi egy Brenner fényképezőgépet.

Photo Brenner HAIFA 51. MECHALUTZ 57.

Vesünk

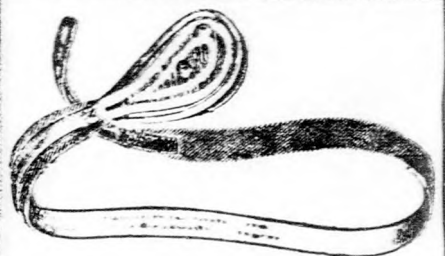
antik és modern műtárgyakat festményt, miniatúrát, ezüst: márkás porcelánt, kristályt, régi ékszer, elefántcsontot, bronzot, finom asztalneműt, elsőrendű bútor, perza és kínai szőnyeg és egész lakásberendezést.

Kohn & Lubarsky HAIFA, HERZL UTCA 26. TEL.: 4646.

Haifai háziasszonyok:

Függönyök részlete, heti 2.—fontól. Elsőrendű szövetek, nagy választékban.

„RONNI” dekoráció HAIFA, P. O. B. 6059.

A LEGNAGYOBB SERVITÓ KÉSZÍTŐ INTÉZET

ORTHOPAEDY KURT LABO & SONS HAIFA B. ARLOSOROFF ST. TEL. 66376

Autóbuszok: 2, 3, 10, 40.

A Hitachdut Oléj Hungaria közleményei:

JERUZSALEM

Herzl halálának 50. évfordulóján, a Herzl-év beköszöntésékor, Tammuz 20-án (július 21) mindannyian éjzárándokolunk Herzl négyre, Herzl sírházhoz, hogy kilépjünk ottléttünkkel hűségünket az eszméhez, amely megvalósult Izraelben. Szavaink és ezreink, Jeruzsálemből és az egész országból, legyenek jelen a sírnál, fegyelmeljenek és megszervezzent. Pontos időről és programról értesítést adunk ki.

A HOH pénzbekötést vesz tel. Irásbeli pontos lakcímmel ellátott ajánlatok a HOH címére, Jeruzsálem, POB 493, küldendők.

NATANJA

Herzl halálának 50-ik évfordulója alkalmából a kulturális osztály impozáns emlékünnepélyt rendez július 20-án, este fél 9 órai kezdettel a Bét Chalucotban. A nagyszabású műsor keretében (zongora, ének, szavaltók) ünnepi beszédet mondanak dr. Jesurum (Szabó) Elijáhu ívritül és dr. Berg József magyarul. Belépti díj nincs. Az estét pontosan kezdjük.

Végkiárusítás

EGYIK ÜZLETÜNK MEGSZÜNTETÉSE MIATT

ARMÉRSÉKLES | mindenfajta női és férfiruházati cikknél

50%
ig
RECORD

HAIFA Hadar, Herzl 36. Új Mersház, Bank u. 5.

Nadrágok nőknek és férfiaknak

Zakók férfiaknak

Öltönyök kabátok nőknek és férfiaknak

ESÖKÖPENY nőknek és férfiaknak

*-es KABATOK

Giselle

Kozmetikai-, női fodrász-szalón szaktudásban és minőségben mindig vezet

Kozmetikai vezető: NEMES KATA (Budapest) EPILÁCIÓ GARANCIÁVAL

HABIMAH MOSORA

Tel Aviv, júl. 17., szombat BOSZORKÁNYVADASZAT

HERZL HALÁLÁNAK 50-IK ÉVFORDULÓJÁRA

HERZL HALÁLA UTÁN

Az alábbi cikket Herzl nagy ellenfele, Achád Háám írta, közvetlenül a vezér halála után. Az itt közölt magyar szöveg az Uj Kelet 1919 július 17-iki számában jelent meg dr. Blau Pál fordításában.

...Es amikor ez a könyv nyomtatásban már majdnem készen állott, esett az elszorú szerencsétlenség, az elhalálozása annak a férfinak, aki az utóbbi években rányomta bélyegét nemzeti életünk fejlődésére s kinek gondolatai és tettei ellen irányul egész sor az itt következő cikkek közül. Hogyha most, doktor Herzlnek halála után adnám nyomdába a könyvet, talán törőnék belőle, vagy megváltoztatnék benne sokat, ami az élő, vel szemben nem lépi át az udvariasság határait, ám talán keményen cseng, ha halottra vonatkozik...

...En is szükségét érzem, hogy néhány szót ejtsek a nagy halott felett, aki a róla költött legendáktól eltekintve is, elég sok olyan tulajdonsággal bír, hogy a maga nemében páratlanul álló férfúnak ítéltsék. Persze, nem az a törekvésem, hogy vizet hordjak a tengerbe; hogy én is belepottyanjam könnyeimet a nagy könnytengerbe, amely nagy zajjal hullámozik most végig az egész góluson. Könny, igazi és mesterséges, még hullott már s most — gy vélem — sokkal helyénvalóbb lesz tisztult gondolkodással rávilágítani ennek a nagy veszteségnek jellegére s következményeire.

A köznapi politikusnak is, még neki is, aki pedig érteklődésével a pártharcokhoz a múlt napok tetteihez tapad, a köznapi politikusnak is vannak néha pillanatai, amelyekben egy hirtelen esemény, valamely véletlen által mintha kiemelődnek megszokott helyéből és képpen felébe emelkedvén körülötte kavargó élet körülményeit, amelynek előidézője és egyben szülőlje is, olyképp tekint le rája, mintha valaki kívülálló lenne; annak a történeti bírónak szemével, aki az eseményeket nem a jelen szűk látóköréből fogja majd szemlélni, hanem mint egy láncszemét — nagy, avagy kicsiny láncszemét — az általános, nemzedékről-nemzedékre terjedő fejlődésnek. Ilyen szemzölgéte nézve, teljesen megváltozik a kép. Az egyes tettek, amelyek egész lényünket foglalkoztatják és amelyekről nekünk tüzesedve és elkeseredéssel vitázunk s mondunk bírálatot, mintha egész népünknek léte, vagy halála azon múlt, hogy ez, vagy az a tett, ezen, vagy amaz elvnek megfelelően történt-e — ezek az egyes események, a velük járó lármával és tülekedéssel, bájalom- és örömrézzel együtt eltűnnek a szem elől és egységükben és egységükben mutatkoznak; s így egységükben s egységükben nyernek értelmet és így, az őket szülő okok és a belőlük a nép életében sarjadzott következmények szerint, értékelhetnek.

A történelmi tettek okai és következményei megintelen annyira bonyolultak, hogy a kortárs képtelen azokat teljes egészükben észlelni és meghatározni. Így esik, hogy néha azt látjuk, hogy a tettek egyáltalán nem vezetnek a kívánt cél felé, ám mégsem állíthatjuk teljes határozottsággal, hogy a rájuk áldozott fáradozás hiábavaló lett volna. Az elszunnyadt erők felbresztése, egybegyűjtésük és latbavetésük egyetlen cél érdekében: egyedül ez a tény sem multhat el nyomtalanul a nép életében a jövődől szolgálata nélkül, még akkor sem, ha az örök bizonyos ideig nem a célnak megfelelő tet-

teknél nyilatkoznak is meg. És magukat a tetteket is — ha nem is megfelelőek, mint az áhitott cél eszközei — nem mondhatjuk teljesen céltalanoknak, mert legalább is kísérletek, amelyekből tanulságot vonhatunk le.

Osszegyűjtött művei III. kötetének előszavaként írta: Achád Háám

adott népünk megújulásra ménynyakú, sorsverte nép irányuló mozgalmának és fiait maga után vonni, bárakinek néhány év alatt a merre is irányuljon lépte.

a jövődöre nézve s már csak azért sem, mert — amint említettük — teljesen lehetetlen előre meglátni, mi lesz valamely tett következménye a későbbi időkben. A maguk idejében csak egy oldalról látjuk őket; közvetlen hatásuk oldaláról, amelynek kiváltása érdekében cselekedtek és mi helyesebb, avagy rosszaljuk a tetteiket, aszerint, hogy alkalmasak, vagy alkalmatlanok az áhitott cél elérésére. De a történelmi élet sokoldalú ám nagyon és megcsik, hogy napok és évek múltán, minnekutat mindenki felismerje és belátja, hogy valamely tett nem érte el a célt, amelyre megindító törekedtek — az élet haladása ki-mutatja, hogy ez a tett megindítóinak tudta nélkül nagy eredménnyel járt egészen más irányban, amelyet nem láttak és nem is láthattak meg a maga idejében, sem a cselekvők, sem pedig azok, akik velük szemben álltak. Hogyha ilyen esetekre bukunk a történelmi könyvekben, csodálkozva állunk és állapítjuk meg magunkban: minő csudás az okoknak és okozatoknak szövevénye az emberi életben. A kortárs eme, vagy ama okokból elzárkóznak a helyes szemlélet elől s olyként cselekednek, hogy a józan ész itélete szerint csak elfecsérik az erőket és mégis ezek a céltalan cselekedetek eredményekkel járnak, olyan eredményekkel, melyek célba sem vették és olyan utakon, melyeket az úttörők nem sejtettek, új helyzetbe vitték a népet.

Ily történelmi pillanat, amely történelmi gondolatokat ébreszt, kétségben kívül ez a mostani is, a halála ama férfúnak, aki új alakot

szívek ezreit sikerült megnyernie. Hogy útja helyes volt-e mindig s hogy vajjon az eszközök, amelyeket igénybe vett, céltudatosan voltak-e megválasztva, s hogy helyesen látta-e s igaz alakjában magát a célt; ezekre a kérdésekre nem óhajtok itt feleletet adni, mert amennyire lehetséges a feleletadás már mostan, megtörtént az a cikkemben, amely ezen kérdéssel foglalkozik és amelyeket az olvasók megtalálnak könyvemnek ebben a kötetében és azokban, amelyek meg-előzték. Ez a pillanat azonban általánosabb elmélkedésekre késztet, amelyek felülmélkednek a jelen egyes eseményein s minden ellen-vetésünk ellenére, ez, vagy amaz esettel szemben, nem tagadhatjuk, hogy a múlt óra röghöztapadtságából lehetetlenleg egy ilyen nagy mozgalomnak messzenyúló következményeit teljes egészükben meglátni s minden egyes cselekedet előnyeit, vagy hátrányait pontosan megállapítani.

Egy azonban minden kétségen felül áll: hogy rövid idő alatt ily nagy mozgalmat életre hívni, legyen ez a mozgalom még oly felszines és oly hangos is, csak oly férfiu képes, akiben benne él egy székra azoknak a példátlan csodalelkeknek, akik nagy időközökben minden népnél felbukkannak és biztos kézzel új utakat törnek. Sét azok előtt, akik mint jónagom szembehelyezkedtek az elhunyt vezér nézeteivel és cselekedeteivel, még sokszorosan nagyobb a csoda: az, hogy egy férfúnak sikerül a szívek miriádjában erős hitet kelteni a természet- és észfeletti dolgok iránt, sikerül egy ke-

Hogy kövessék csukott szemmel még oda is, ahol szakadékok választja el szellemi

Herzl és a zsidó állam gondolata

Irta: Dr. Gonda László

Az izraeli közvélemény a magyar zsidóságot különös édnak tartja. Számos izraeli államférfi is csodálkozik a mutatott rá a magyar zsidóságon belül mutatkozó nagy ellentétre. Általában azt tartják különösnek, hogy a legjobban asszimilált magyar zsidóság adta az ujkori zsidó történelem legnagyobb vezéralakját Herzl Tivadart. „Itt van Herzl Tivadar — mondta Ben Gurion. — Furcsa dolog ez, hogy egy magyar zsidó Bécsbe kerül, mint diák és az ő agyában fogant meg a zsidó állam gondolata.” Jozsef Sprinák és Berl Locker is hasonló csodálkozásnak adtak már hangot.

A történelemben nincsenek véletlenek és megmagyarázhatatlan jelenségek. Még a nagy emberek tevékenységében is könnyen megtalálhatjuk a társadalmi törvényszerűségeket. Herzl teljes megértéséhez ismerni kell az ő magyarországi életét és a multszázadi magyar viszonyokat. Mint ismeretes, maga a cionista mozgalom már Herzl fellépése előtt bontogatta szárnyait. A 19-ik század gazdasági fejlődése lehetővé tette a zsidóság egyenjogusítását Európában, de ez még nem szüntette meg a középkori eredetű üldözéseket. A népek uralomra jutó nemzeti mozgalmak újabb veszedelmet is hoztak a zsidóságra: a beolvasztó politika veszélyét. E veszélyek mellett a

irányzatukat az ő szellemének irányától. A történet ismer ilyen férfiakat, akikben összhangban minden kiválóság és hiba, amelyek révén a néplelék fölött uralkodni lehet: akik „világokat forgatnak fel” egyéniségük erejével (amely előtt leomlik a tömeg) anélkül, hogy sejtették, hogyan és mivel... A mi történetünk sincs hiáival ilyen egyéniségeknek, csakhogy korszakok szerint, a korszallem változásai szerint más és más az ő arculatjuk. Egykor abban bizakodtak őseink, hogy jön a messiás és felszabadítja országukat a szultán hatalma alól s az isteni erő révén, amely az Egből rája sugárzik, egybegyűjti szét-szórta véreinket. Ime, most ez a hit új alakot öltött, amely jobban megfelel a jelen idők felfogásának. Alapjában és lényegében azonban a régi messiási hit ez, azaz egy Übermensch egyéni erejébe vetett hit, amely erő akkora, hogy végbe tudja vinni a kettős csodát. Először, ki tudja venni őseinknek földjét — egyre megy, hogy csodák révén, vagy a diplomácia virázseszközével — jelenlegi lakóinak és megművelőinek kezéből s egy-szerre át tudja adni egy távololó, megváltásra váró népnek; másodsor, hogy össze tud gyűjteni az ősi földön — egyre megy, hogy égi segítséggel, avagy emberi tervek alapján — egy szegény, szerencsétlen népet, amely szétszórta él a földkereken úgy, hogy a Gólusban alig marad nyom utána. Csak a hipnózis erejével megáldott férfiú volt képes egy ekkora nagy tömeget ekkora csodák hívésére birni s csak az ezen csodába vetett hit volt az, amely nagy tömegmozgalommá fejlesztette a cionizmust s kiemelte a szűk határok közül, amelyek közé szorítottok a csodatevő férfiú megjelené-

Irta: Dr. Gonda László

fejlődés előnyt is hozott az európai zsidóságra: az európai kultúrába való bekapcsolódást, a társadalmi megújulást. Így vált lehetővé, hogy a zsidóság a veszélyekkel szemben modern eszközökkel tudott védekezni, az időknek megfelelően zsidó nemzeti mozgalommal igyekezett társadalmi kérdéseit megoldani. Így alakult át a nemzeti feltámadás vallásos hite, a messiási hit a népek nacionalizmusának mintájára megformált zsidó nemzeti mozgalommá: cionizmus-sá.

A 19-ik század világirodalma is hiven visszatükrözi ezt az átalakulást. Nem zsidó írók regényeket írtak, amelyek tárgya a zsidó nemzeti ujjászületés volt. A legnevezetesebb ilyen tárgyú regény D'Israelié, az angol világirodalom megalapítójának zsidó tárgyú történelmi regénye: Dávid Alroy. Brandes György D'Israeli életrajzírója megemlítette, hogy a nagy angol államférfi, akit gyermekkorában megkereszteltek, sohasem szakadt el érzésben a zsidó néptől. Így, midőn az 1877 évi berlini kongresszuson a Balkán feletlen kis népet nemzeti önállósággal ajándékozták meg, D'Israeli lélekben megrendülve gondolt a hazátlan, ősi kultúrája zsi-

se előtt. Mert ezen hit híján, mely a cionizmust a Gólusz teljes megszűntetőjé-nek és a zsidókérdés teljes egészében való megoldójának teszi meg, csak az etikai cél-kitűzés maradt volna fenn a cionizmus részére, a törekvés a nép lelkeinek megújítására és egyesítésére egy reális, szabad zsidó nemzeti otthon létrehozásával. Egy erkölcsi mozgalom azonban képtelen ily szűdületes gyorsasággal szétterjedni a nép minden rétegében, mivel bizonyos felkészültséget és az érzések az érzésnek oly nagymérvű kifejlését követeli meg, amelyet hiába keresnénk a tömegeknek.

Ez okból vallom én, hogy a Vezér halála a közeli jövőben a mozgalom megcsappanását fogja szükségképpen maga után vonni. Legyen utóda bárki is, helyét képtelen lesz betölteni. Az egyén-be vetett hit nem örökölhető és a többség választása alapján sem ruházható át.

Es ha nincs többé varázserő, amely abból az egyetlenből kisugárzott, akkor megfog-nak nyilni a tömeg szemé, megfogják látni a való helyzetet és a csodák hite lassanként ki fog veszni a szívek-ből. Amikor pedig ez az idő elkövetkezik, hátat fognak fordítani a cionizmusnak mindazok, akik ezen hit vonzása folytán csatlakoztak hozzá, akik az egész nép gyors és teljes szabadulásában biztak és nem fognak visszamaradni, csak azok a csekélyszámúak, akiknek számára a cionizmus nemzeti és erkölcsi eszmény, amelynek semmi összefüggése a külső szenvedésekkel. Am aminő mértékben csökken-ni fog a mozgalom külső ter-fogatában, oly mértékben fog növekedni belső erejében mi-vel összes hívei meg fogják érteni igaz tartalmát és igazi célját és így függetlenek lesznek a véletlen esélyektől. Vagyis: amit veszít a mozgalom mennyiségben, visszanyeri minőségben. Ez az, amit mondtam: szövevényesek, kuszák na-gyon a történelem útjai és (Folyt. a 15. oldalon)

dó népre. Es ennek hatása alatt írta meg a zsidó történelmi tárgyú regényét. A zsidóságon belül jelentős politikai művek: Mozes Hess és dr. Leo Pinsker könyvei, majd a Palesztinában létesítendő mezőgazdasági településeket szorgalmazó egyesületek jelzik a zsidó nemzeti mozgalom szűnybotogatását. (Chovevé Cion) A 19-ik század második felében kibontakozó zsidó nemzeti mozgalom a héber világi irodalom megalapozására és az első palesztinai zsidó parasztfalvak létesítésére vezetett. Ez a korai cionizmus azonban nem tudta elhagyni a keleti orosz-lengyel zsidóság kö-rét és világmozgalommá nőni és nem tudott a zsidó nemzeti állam gondolatához sem eljutni.

A politikai cionizmus, mely a harmadik zsidó állam felállításához vezetett, a magyar zsidóság adta szellemi vezérek műve volt. Magyar rabbi, majd Herzl Tivadar fedezték fel a járható utat, a politikai cionizmus utját, amelynek a zsidó állam felállítására a vég-célja. Chátám Szofer, Jehuda Alkalay, Natonek Jozsef és Herzl Tivadar a magyar társadalom keretében élve jutottak el a zsidó állam gondolatához.

A 19-ik század folyamán Magyarország élet-halál har-cát vívta a Habsburgok (Folyt. a 14. oldalon)

A HONTALAN VEZÉR

Gyermekkorát az akkor még igazán boldog Budapest, a Dunapart és a nap-sütött budai hegyek között élte le, az érvényesülést Bécs hozta meg neki, férfi életének sikereit a császárváros önelelt, gemütlích légkörében a sors két kézzel nyújtotta feléje, de Párizsban is minden előkelő szalonjában otthon volt és mégis — hontalan volt. Min den írásból a hontalanná lett ember szava szól hoz-zánk.

Igaz, hontalanságának erre a fájó érzésére rövid életé-nek utolsó negyedében ép-reddt csak rá. Valami hirte-len megvilágosodott benne s ráeszmélt, hogy egész ad-digi élete tévedés volt. Nem volt otthon sehoh, a ré-gi világot maga körül kö-nnytelen kézzel egyedül rombolta le s az új világ, amely után olyan fájdalmas nosztalgiaival vágyakozott, még csak az ő képzeletében élt.

„A nagy emberi vágyako-zás teremti meg a Messiást is”, — mondotta egyszer. A régi világtól való menekü-lése volt a magyarázata szüntelen, önmérsztőláz munkásságának. A környe-zet és aggodó barátok ezt csak élete végén értették meg, amikor egy visszanező boldog percében ezt az ön-velomámos mondatot írta le: „A cionizmus volt éle-tem igazi szombatja.”

Hogy érthették volna meg őt a kortársak? Egyálta-lán: Ki látta őt? — Ki lát-ta őt igazán a maga teljes-ségében akkor, ki tudta, ki ez a férfi, aki a saját maga által teremtett képzeletbe-li világban olyan fejedelm-i tartással járt és aki szem-látomást minden nappal magasabbra és magasabbra nőtt.

Egy epizód jut eszembe Szomori Emil „Párizsi Napló”-jából, amely Herzl-ről, mint elegáns világfirol emlékezik meg, aki a hir-hedt Dreyfuss-per idején a párizsi törvényszéken, mint nagybefolyású újságíró büsz-kén feszít és a többi kollé-gát szóra sem méltatja. Így látta a zsidótlan magyar-zsidó író azt a Herzlt, aki-nek lelkében akkor már a zsidó sors nagy fájdalma égett, akinek agyában már a „Judenstaat” mondatai álltak össze és aki sötét sze-meivel sokkal messzebbre nézett már, semhogy a bizo-nyára nagyon érdekes ri-portanyagra Párizsba ösz-szevutott kollégákat figye-lemre méltathatta volna. Bizonyos, hogy nem is lát-ta őket.

Hol volt ő már ettől a világtól? Testén még frakkot vi-selt ugyan, de lelkében a felépitendő új világ légtáit hordta már, amelyeket az-után, mint mondotta, „sa-ját vérevel tapasztott ösz-sze.” Képzletben a Keleten járt már, ahol nem is egy, de két új világot kell a mi népünknek felépíteni: „Egyet a zsidóságnak és egyet az emberiségnek.” Keleten járt már, ahová ké-sőbb személyesen is elláto-gatott, ott fogadta el a ha-talmas német császár, aki elé, mint népének méltó kö-vete járult. De mindennél többet mond nekünk Herzl-ről az a jelenet, amikor Je-ruszálemba érkezve — lá-zas és beteg állapotban, — az ócska kis szálloda lép-csőjén ülve, egyszerre fel-de-rült arccal mutatott a koffereket cipelő zsidó mun-kásokra: „Látjátok, ilyen zsidók kellene nekünk!”

Kozmopolitából lett a zsi-dó nép vezérévé, hogyan érthette volna meg a zsidó-ság, amely az akkori Euró-pában most kezdett csak boldog állampolgárrá fel-csaperedni? A kacagó, bol-dog századforduló ideje volt ez, Németországnak és az Osztrák-Magyar Monarchiá-nak felfelé kapaszkodó

Irta: Salamon Mihály

nagy- és kisvárosi zsidó patriótáival. A patriárka-lis ház még a régi, de a fiúk már a fővárosi egye-temeken, a franciás művelt séggel nevelt kisasszony-lánykák pedig az intézet-ben. Ki gondolt már az ösök vásáros füttyülőjére? Abban a világban, amelyet reviziójában Herzl már rom-badólve látott, a zsidóság, mint örökké tartó valóság-ba kapaszkodott bele. Hogy érthette meg őt a kénye-lembe és jólétebe csak most belekóstolt magyar zsidó-ság.

„Mindezt hagyjuk itt és menjünk a pusztaságba és a kietlenségbe?” — álmlé-kodott a jó magyar zsidó. Herzl történelmi szemlélet helyett őt egy egészen más, kézzelfoghatóbb szemlélet ejtette rabul.

De neki sürgős volt, érez-te, hogy a zsidó tunyaság és elbizakodottság felrázá-sára rövid ideje van csak hátra, meg kell alapítania az új államot, amelyben ő, a hontalan fejedelm, vég-re otthon érezheti magát. Nem csoda, ha a már beteg szívű Vezér olyan kemény szavakkal mondta el nekik szomorú profeciáját.

Milyen gyönyörű vágyai voltak, s mennyi lélekkel adott hangot vágyainak ez a hontalan lelkű, szebb és zsidóbb világ után epekedő szellemóriás.

„A világ szabadabb lesz a mi szabadságunk által, gazdagabb a mi gazdagsá-gunk által és hihetetlenül nagyvá lesz a mi nagyvá fejlődésünk által.”

„Hogy a humanizmus hordozói lehessünk, ahhoz nem kell, hogy a népek kö-zött éljünk, akik gyűlölnék bennünket.”

„A világ javát, mint zsidók fogjuk szolgálni, ez külön tiszteletet fog majd szerze-ni nekünk a népek előtt.”

„Egy minden tekintetben példátadó ország reprezen-tánsaikat akarunk előjár-ni minden olyan dologban, ahol emberszeretetről van szó.”

„Nincs még egy nép, a-mely annyi önfeláldozó em-bert tudna a világnak adni, mint a zsidó nép.”

„Nem a bőrze lesz ezután a mi világunk. A kutatók, küzdők, tudósok, művészek, tisztességes kereskedők és haladó munkások népévé kell, hogy legyünk.”

„Hogy a gálut mindig szemünk előtt legyen, Jeru-zsálemben fel kell építeni a „Gálut utcáját”. Minden ko-rok minden államának min-den stilusa képviselve le-gyen ennek az utcának az épületeiben, — az államok és korok, amelyeken évsza-zadokon át vándoroltunk.”

— És végül egy megrendítő mondat: „Minden hibával és számsággal együtt, a-mit életemben elkövettem, a szívem tiszta volt és sze-retettel teli.”

Lehetett-e ő itthon a mi világunkban?

Valamikor úgy tanultuk, hogy a nagy emberek tulaj-donképpen saját népük és koruk nagy gondolatának a kifejezői. Ezért rajonganak értük saját népeik. Ma már tudjuk, hogy mindez nem

igaz. Azt hiszem, Bergson mondja valahol, — hogy a nagy ember korának min-dig előtte jár, sohasem a maga, hanem egy későbbi kornak a gondolatait fejezi ki. Ami közelebb van hozzá, amiben otthon érzi magát. Ezért van mindig a nagy harc és a késhegyig menő háború a nagy ember feltü-nése nyomán, sokszor évti-zedekekig. Míg végre a tö-meg a nagy gondolat ere-jének megadja magát. A nagy elme nem a tömegből jön, de világító erejével a végén lefegyverezi azt, míg nem az új gondolatot a tö-meg adaptálni kényszerül.

Adaptálni kényszerül, mert lelkének mélyén mégis ott szunnyad a csirája minden emberi gondolatnak.

Az üstökösként feltűnt, megszállott Herzl is így jött. Ezért volt körülötte az évtizedes harc. A boltosok, gyárosok, intellektuális harca, akik csak most, meg hódított világuk védelmé-ben csatáztak ellene. Népe által, amelyért szívét adta, a végén persze ő is adaptál-va lett. Azért adaptálták, — a kis és nagy boltosok, szegények és a végén gaz-dagok is, a városi és falusi patrióták, — mert végered-ményben a szívükben régén érezték, régén vártak rája.

Ugy jött, mint valami idegen új — és mégis cso-dálatosan ismerősen.

A végleges adaptálás és behódolás halála után jött már csak el. Addig in-kább cinikus mosoly és le-nézés volt az, amit különö-sen az „okos” nagyzsidók táborában aratott. Az üzle-tek rollóit Bécsben halála napján utcák hosszát a kis zsidó boltosok húzták le, — mint akiket valami hirtelen szivenűtött, — minthogy az orosz és lengyel falvak és városok nyomorúságos kis zsidói rezonáltak legelőszőr-lelkükben arra a gondolat-ra, amit nekik legjobban ő, Herzl, fogalmazott meg.

Az elismerés és megértés halála után jött már csak, — tudta ő ezt és még is mondotta, — de ez nem za-varta életének munkájá-ban. Proféta volt, a zsidó-ságnak talán utolsó nagy profétája, aki a jövő nem-zedékek számára dolgozott. Azoknak akarta megszerez-ni az országot, amelyben majd ő is otthon lesz, a zsi-dóság szívében és emléke-zetében az idők végéig, ad-dig, amíg csak zsidó állam létezni fog. — Igazi proféta volt, aki nemzedékekben gondolkodott, nyugodtan vál-lalta egy nemzedéknyi idő-re a hontalanságot, hogy az összes későbbi zsidó nem-zedékek lelkében örök otthon-ra találjan.

Látta ő ezt pontosan jó-előre.

„Ez az örök út, — mon-dotta egyszer, a profétát kinevetik, de a profécia megvalósul.”

A napokban egy izráeli publicista írta róla: „Soha nem fogjuk elfelejteni, hogy már a megváltás kezdete előtt is ő a mi megváltónk volt, aki gyönyörű álommal és új reménységgel ajándé-kozott meg bennünket.”

Milyen nagy dolog lenne, ha mi — magyar zsidók — fel tudnók végre mérni ma-gunkban egyszer, hogy ez a férfi egy földön született velünk. És milyen nagy do-log lenne, ha életünket ezen a földön ehhez a gondolat-hoz méltóan tudnók élni...

Herzl halálhíre a pozsonyi jesiván

Irta: Dr. Pfeiffer-Pap Izsák

Az alábbi cikket dr. Pfeiffer-Pap Izsák, a mártíraláit halt tudós rabbi, a tehetséges író és költő írta 1921-ben, Herzl halálának 17-ik évfordulójára. A cikk kéziratban maradt fenn, mert egyes részletei miatt az akkori magyar-zsidó sajtóban nem láthatott napvilágot.

Dr. Pfeiffer Izsák fiatal diák-kora óta eljegyeztette és harcossá volt a cionizmusnak. A pozsonyi jesiva hallgatója volt, amikor Herzl meghalt. A szüzkpénzü talmudista bármicva-gyűrűjét adta el, hogy Bécsbe utazhasson a teme-tésre és attól kezdve minden évfordulót úgy tartott meg, mintha édesapját gyászolná.

Pozsonyból a pesti rabbiszemináriumba és az egyetem-re került. Ott volt a Makkabea alapítói és a magyar-or-zsági cionista mozgalom vezetői között. Egész életén át küzdött az eszméért és ezért sok szenvedésben és üldö-zésben volt része a hivatalos zsidóság részéről.

Dr. Pfeiffer nem láthatta meg az országot, az ő hazáját, de a Herzl-hegyi Makkabea-erdőben ott zödel az ő nevét viselő sétány. Az alábbi soroknak a jöbel alkalmából való közlése legyen egyben e hűséges és harcoss Herzl-tanítvány emlékeztetének megörökítője is.

Sokszor és nagyon nézek már visszafelé, ez az öre-gedés jele, már ott tartok, hogy néhanapján emlékei-met rendezgetem, csak úgy ösztönösen, akaratlanul, de annyi multha mélyedő éle-látással, hogy szinte új, fi-zikai átélésnek érzem lefor-gott esztendőik csak lélek-ben megéledő eseményeit.

Legyen ez az első, melyet az emlékezés felhomálybá-ból világosságra emelek, — lesz-e utána több is, ma még nem tudhatom. Aki életében sokat temetett, — és min-den napra esik egy-egy te-metés a lélekben, — az tud-já, hogy könnyebb a sirhal-mok között elmerengeni a multon, a fájón szíven, mint szavak szines és szo-moruan színtelen rácsával körülkeretezni azokat.

Hogy olyan sutták, bének a szavak, olyan üresek és lé-lektelenek és nem bírják a valóság elvenségét, sem az emlékezés mélyse-géit. Nem lehet beléjük iz-zítani sem a történések ideg-játékát, sem a mult lelki visszaábrándulásait.

Látok, áztihál rajtam, — de szárnyszegetlen hullanak a szavak. — A Vödricen lak-tunk négyen, — nincstelen fiúk. Hallottuk, tudtuk, Herzl beteg, Herzl, aki volt a földi istenség előttünk, de nem gondoltuk, hogy a dolog ilyen rettenetesen ko-moly. Faltuk a könyvét, a Judenstaat-ot, egész passzu-sait betéve tudtuk, az idők szárnyszerése, zuhogott, fe-llettünk fiatal lelkünk min-den ábrándja, hite, esemé-nye beléje nőtt, körülé vi-rárgzott. Aztán jött a Die Welt, az Altneuland, az egy-leléknek új meg új kinyilat-koztatása, a kongresszus-sok, a tett varázs-pörölve s úgy vert a szívünkre, hogy az, az égre parázslott. Vi-seltünk énséget, hideget, kivetettséget, holnapí sor-sunk reménytelenségét, mert ő táplált, melegengett, ő volt a társunk, ő a re-ménységünk. Harcoltunk, vitáztunk, ifjonti hevessé-gel gyűlöltünk, mindent kockáztattunk, mert talaj-talanok, magunkban is ké-telkedők voltunk és ő, ő volt az egyetlen, akiben erőt, megfogozást talál-tunk.

Egy meleg nyári nap hal-dokli délutánján kaptam a hírt. A Gyár-utcaiól a Vödricig sirva bukdácsol-tam át a kanyargós mellék-utcaikon. Nehezen támo-logtam fel a lépcsőn, a fiúk otthon voltak, a Vár-hegy othotédo silhouettje ott fe-ketedett szobácskánk abla-ka felett, mint a keserű vég-zet. Riadtan tekintett rám a három sovány, sapadt, éles arc, azután kibugy-gyantak a könnyek. Az egyik, — ő, hogy szédőbát bennünket az élet — leve-tette cipőjét, leült a földre, melléje mi töbiek; ültünk a pusztá földön, sirtunk; apáinkért, anyáinkért nem gyászolhattunk volna más-kép. Sirtattunk valami nagy összeomlást, amelyről nem tudtuk, hogy mekkora, de bennünk a kietlenség tje-delme szorongatta szívün-

ket. A kételkedő, a szocial-ista valahonnan egy köny-vet vett elő, az Echót, Je-remiás siralmaikt kezdte éne-kelni azon az ősi, sirós, szív-be-markoló dallamon, ahogy azt év hó 9-én éneklük a zsinagógákban. Minden szó-ban keserű zokogás fuldo-kolt: „Hogy maradt egma-gára a város... lett öz-vegy.” Özvegy, özvegy, öz-vegy... a város... Cion Jeruzsálem. „Sirván sir az éjszakában” „Nem sir, nem sir” — hördült fel bennünk a fájdalom. Amerre zsidók élnek, ma valamennyinek így kellene gyászolni, mint mi tesszük, — de „nem sir, nem sir” a mi népünk, go-nosz és éhietetlen, nem tu-dott neki örülni, most nem tud érte sirni. Ő volt az ígéret, a biztatás, az iste-ni hirdetés — talán az utol-só; a próba, hogy vagyunk-e még, élünk-e még, vagy lehet-e még belénk életet lélegteni? „A mi életünk lelke, lélekzete az Ur mes-siása” — sirt bele egy hang a fölénk hajlott éjszakába. Nem akarták őt, gyűlöltek, rágalmazták, gunyolták, mint a többi, oly sokakat, akik szentek voltak és iga-zak és követői az Urnak. Most vége, nincs, meghalt, megölte a szíve, a fájó szí-ve, mely értünk fájt, értünk dobogott, szenvedett, mely erős volt népéért és, ő jaj, olyan gyenge önmagának. És ránk borult mindjobban az éjszaka, s azon az éjsz-akán nem tudtunk lepihen-ni, ültünk a földön, virrasztottunk a népünk gyásza-felett, — úgy talált bennün-ket a hajnal.

Lassan, töredezetten, könnyek közé fojtva, szavak indultak, heszpédék a né-pünk, Herzl felett, de ugy, hogy egyik beszéd bele-folyt a másikba, összelel-ketett vele, s ha erősebb lendületű volt, amaz is u-j irányba terelte. A messiás volt a felhőbe hanyatlott, drága kert, mely körül a szavak folyama kanyar-gott, és a refrén: Herzl, Herzl. 23 éves volt a legidő-sebb közöttünk, lélekben mégis ő a legifjabb rajon-gó, zuhatagos beszédű, asz-kéta, drámát írt, félig titok-ban, félig sejtetve Molcho Salamonról — soha nem ké-szült el vele, — az alig pey-hedző állu, „chászid” regé-nyen dogozott a Sábbátj Cvit követő, lengyelországi messiási vajadások korából — az is felében maradt, — tele voltak a messiással. A mindig elérkezettel, a min-dig koránjöttel. Azokkal, akiket soha sem bírta el a maguk kora, akik nem tel-jesítették a megváltást, mert koruk beteg és fony-nyadt szívű volt, semhogy megértse őket és lelkében eggyé nőjön velük. Minde-nik egy-egy kemény, eleve-nen kifakadt hajtás a né-pük fáján, melyet lefagyasz-tott a hideg, vagy megrá-gták a fergek. Mindenik igaz, mindenik messiás, — csak a beteg fán egyik sem tudott kivirágzni, — most is éppen ugy lett, Herzl, Herzl. Pedig mindenik a maga korának arcát hordta,

a kortársi nyelvét beszél-te, ama karddal jött, ez énekel, emez aszkézissel, Herzl közzoggal, mind a messiás, mind a korán jött — vagy későn? Mikor kés-te le? Melyik lett volna az igaz óra? A spanyol-kor, a nagy válság napjai? Száz év előtt? Mit tehetett vol-na? Több volt a lélek, de kevesebb az eleven akarat készsége vagy mégis korán van, de ki fogja megállita-ni az elhanyagolt lelket, ki, mi? Az emancipáció, ez a tyuk-eszű oncsalás ez az enerváló választó-víz, ami-ben minden megolvad és széthűgöl? Talán az egyéni öntudat növekedése, de hol, mialtal jezzecsedik ez népi öntudattá?

De talán így kell: a mes-siás mindig eljön, legalább minden században egyszer, mindig ugyanaz, mindig más, hogy ne engedje elfe-ledtetni magát, hogy maga is élje a népe életét, ugyan-azon lelket mindig újja vi-rágoztassa, új formákba gyurja, szenvedje a szene-vedéseket mind, magába szí-veja a lehetőségeket mind, hogy egyetemessé nőjön, könnyekben és erőben, min den sirás rajta zokogjon keresztül, minden izom, — agy-feszülés beléje idege-ződjék, hogy benne éljen minden mult, hogy belőle ébredhessen ki minden jó-é.

A messiás — szolt az asz-kéta — a csoda, a csoda pe-dig a kérdés. Soha még nem felelték rá, de van, amíg az örök kérdések vannak. Soha még nem mondhatók, hogy mi, legfeljebb azt, hogy van. De nem látjátok-e, mindig növekszik, együtt nő, az évekkel, reáretegező-dik minden átélte élet, min-dig sokszerűbb lesz, de leg-lelket is mindig kitapint-hatjátok, — leglelke az isten-ölelés. Vagy inkább az ember-ölelés — szolt közbe a szocialista, aki azonban a tényszerű, megváltást asz-kézisben nem volt hátrább társánál. Nem érzitek min-den nagy emberben az ösze foglálás szerető vágyát, egyik az egészet veszi lel-keire, másik egy-egy részét, de ez is, hogy belenövevsze az egésze. A messiás az Isten kinyújtott keze, hogy beléfogozzanak az embe-rek, hogy kiemelje őket a gazdasági és lelki alacsony-ságokból, ami végeredmény-ben egy dolog, mert az el-sőbből nő ki a második. Herzl a gazdasági egyenlő-ség gondolatát ott fogta meg, hogy előbb a népek proletárját, a zsidót egy vo-nalra emelje a többivel, előbb ne legyenek elnyom-tott fajok, aztán a fajokon belül ne legyenek elnyomott osztályok. A messiások utja mindig más, a cél mindig egy: az egyenlő emberek világa.

A messiás — fonta bele a filozófus, vagy ahogy mi neveztük; a hallgatás em-bere kétféle, egyiket Jézus-fajta, a másikat Bar Koch-ba-fajta messiásnak nevez-ném. Az első nem látja, vagy igazabban belelátja a maga zsidó népét az em-beriségbe, a világnak hozza a boldogságot, de neki a nincs sem zsidó, sem gö-rög, csak ember van és em-bei az ő fajtája is, erre is gondol, de az Isten országát az egész földre akarja ki-terjeszteni, tehát népére is, talán erre elsősorban. A második a zsidóságból in-dul ki, mert ez a nép az Isten országának letéteménye-se, ezt kell megváltani előbb, ha karddal, ha politikával és ezer át, a zsidóság révén fog megváltódni a világ, — olvassátok Herzl, minden sorában ez a messiás gondolat világit. Az ő Erec Jiszráélje a szabad zsidó nép otthona, de egyben a

(Folyt. a 6. oldalon)

A LEGJABB AMERIKAI MÓDSZERŰ, TÖKÉLETES ÉS VÉGELEGES hajeltávolítás Hochenberg Kató TEL-ÁVIV GEULA-U. 11 Fogad naponta délelőtt 11 órától délután 6 óráig.

„Gáné Simson”, Askalon A LEGMODERNEBB ÉS LEGEREGANSABB szálloda — penzió KÖVÁRI ERNŐ ÉS NEJE BÉKÓ SZIDI Remekek ellátást biztosítanak a tulajdonosok.

A máramarosi tréfacsináló, mint Herzl iròdeákja

Herzl nem említi meg naplójában, Herzl életrajzírói elikkadtak fölötté, mégis tény, hogy közvetlenül a németnyelvű „Die Welt”, a Cionista Világszervezet későbbi hivatalos lapjának megindítása után Herzl Tivadar jiddis-nyelvu lapot alapított Máramarosszigeten. A lap „Zion-Zeitung” címmel hetenkint jelent meg. A lapalapítás két érdekes momentum: Herzl Tivadar héber nyomdat rendezett be Máramarosszigeten, a lap szerkesztője pedig nem volt más, mint Hers-

Herzl Gottlieb, — a messziföldön híres lakodalmi tréfacsináló.

Lájb Gottlieb, — a messziföldön híres lakodalmi tréfacsináló.

Sokszor tettem fel magamban a kérdést, vajjon miért hallgatta el Herzl ezt a kísérletet, amely nyilván elégtelenségeket emésztett fel? Lehet, hogy restellte a partnert, a szigeti márselikt, de az is lehet, hogy a lap szerkesztésével nem volt megelégedve. Ez az újság ugyanis amíg az egyik oldalon — Herzl stílusban — a zsidó nép sorskérdéseit taglalta és a galuti sors reménytelenségét mutatta ki, a másik oldalon olcsó vicclap volt és kedvenc figurái, Chájkl-Májkl, az akkori máramarosi zsidóság durva ösztöneihez apelláltak.

A egész fejezet különben a cionista mozgalom történelméhez tartozik. Az apróletes, részletes munka a történetíróra vár. A magam részéről csak meg akarom köszönni ezt a munkát, ezért most, Herzl halálának 50-ik évfordulója alkalmából elmondom azt, amit erről a különös lapalapításról tudok.

Herzl Lájbb a múlt század negyvenes éveiben született. Mesterségét apjától örökölte. Márselikt volt, nagyformátumú lakodalmi tréfacsináló, akit nemcsak szűkebb hazájában, Máramarosban, hanem Kárpátalja és Galícia minden zugában ismertek. Patai József, aki a múlt század végén a huszti jesiván tanult, a Zsidó Írások harmadik sorozatában cikket szentel a purimi poétának. „Herzl Lájbbtól kaptuk postán két-három forint utánvételt a szebbnél-szebb Purimspieleket, — írja Patai — amelyekkel tapsot, babért, elismerést és pénzt szereztünk. Senki sem volt közöttünk, aki nem nézett volna fel olyan áhitattal Herzl Lájbb mesterre, mint ahogy most nézek fel — hogy nagyot ne mondjak — Shakespeare-re.”

„Herzl Lájbból, a mi költőnkől — folytatja Patai József — egész sereg legendát tudunk. Ugy képzeltük, mint valami bolygó zsidót, aki majd itt, majd ott bukkan hirtelen fel, de nem borzongást kelt, hanem végtelen vidámságot hoz magával. Herzl Lájbb személye összefonódott nálunk a jókedv fogalmával. Tudtuk, hogy ő nemcsak purimkor terjeszté a vidámságot, hanem az

Irta: Schön Dezső

öröm minden lakomájánál. A kiváltságos emberek lakodalmán megjelenik és rimbeszedi a szerelmespár boldogságát. Búcsúztatja a menyasszonyt a szülői háztól (Kalle besingen) és megrikatja az összes asszonyokat. De van szava a tudósokhoz is. A rabbinusok és a talmudtudósok feladnak neki mindegyikük egymás után egy-egy rejtélyes midrást és Hersl Lájbb azonnal rögtönzött, pompás rimes rigmusokban, héberül és zszargonul, összefüggést terem a különböző midrásrészletek között és káprázatos szellemi tornával és boszorkányos elmetűzijátékkal úgy összemagyarázza valamennyit, hogy a hallgatók elkábulnak a csodálattól.”

Patai ezután így írja le a Hersl Lájbbal való találkozását:

„A napokban egy európai megjelenésű, ferencjózsefkabátos és fehérmellényes úr állított be hozzám:

— Gottlieb vagyok Máramarosszigetről.

Helyet kínáltam és megkérdeztem, mivel szolgálhatok. Az idegen meglepetten néz rám:

— Nem tetszik ismerni a nevemet? Gottlieb Herman vagyok Máramarosszigetről. Sohasem hallottam ezt a nevet. Az idegen kissé szégyenkezve szólt:

— Héber és zszargon verseket szoktam írni, csodálom, hogy nem tetszett hallani rólam.

I. évfolyam I. szám. **AHAVAT CION** Máramarossziget, 1908. március 15.

אהבת ציון

A Máramaros, Szatmár, Bereg és Ugocsa vármegyék területén működő cionista szervezetek hivatalos közlönye.

Előadó: K. AUFMAN VILMOS	Főszerkesztő: GOTTIEB H. L. és BLANK HILF	Szerkesztő: GOTTIEB H. L. és BLANK HILF
--------------------------	---	---

Az „Áhávát Cion” (Cion szerelme) lapfeje. Az újság a Herzl által vásárolt nyomdában és betűkkel készült.

— Mi az Ön zsidó neve? — kérdeztem tünődve.

— Hersl Lájbb — felelt az idegen.

Félgrottam örömben, csak hogy fel nem rúgtam a székem. Micsoda meglepetés! Megszoritottam a költőtárs kezét: „Hiszen én játszottam az Ön drámájában a menyasszony szerepét! Ön juttatta nekem az első babért, Ön kóstoltatta meg velem az első tepsit édes-ségét.”

1927 őszén, amikor Hersl Lájbbot Máramarosszigeten megismertem, nyomát sem találtam az európai megjelenésű, ferencjózsefkabátos és fehérmellényes úrnak. A Rákóczi-utca egyik bérkaszárnyájában, egy udvari kislakásban lakott a lányánál, aki maga is nyomorúságosan és küzködve tengette életét. Teljesen megrokkant aggyán volt, túl a kilencvenedik éven. Vak volt, nagyot hallott, egész napját ágyban töltötte. Arról panaszkodott, hogy mindenki megfélekedett róla. Ugy sirt, mint egy kisgyerek. Ma, majdnem három évvel később, úgy él emlékezetemben ez a jelenet, mint egy nagy cirkuszfilm, amelyben a kiöregedett és fölőselegesen vált bohóc megható embert a **berl drámájával** könnyeket csal ki a néző szeméből.

Két unoka volt a házban, 15-16 év körüli lányok.

Nagyapjuk unszolására énekeltek és hegedültek. Hersl Lájbb héber és jiddis verseiből adtak elő, azokból a versekből, amelyeket ő maga zenésített meg. Hersl Lájbb nagy sikereiről beszélt, a legnagyobbiról, amelyet egy rebe (a belzi, vagy talán a csortkovi) házában aratott, ahol hét napig tartott a lakrész és a világ minden részéből több mint száz rabbi ült az asztalnál. Szellemi akrobatikájával hét napon keresztül szórákotta az egész vendégereget.

A lányok azután kéziratokat mutattak, kötetekre menő versek és humoreszkek voltak. Majd előkerültek a Hersl Lájbb által szerkesztett hetilapok és folyóiratok okékött évfolyamai, több mint egy fél évszázad munkásságának eredménye. Ekkor hallottam először Herzl és Hersl Lájbb közös lapalapításáról.

Az első cionista kongresszus után — mesélte Hersl Lájbb — Bécsbe utaztam és felkerestem dr. Herzl. Beszámoltam neki a máramarosi zsidóság helyzetéről. Mindketten egyetértettünk abban, hogy a cionista eszme számára Máramaros híalás talaj. Herzl azt ajánlotta, hogy indítsak lapot, segítségemre lesz. Megmagyaráztam neki, hogy Máramarosszigeten nem akad nyomda, amely elvállalná ennek a lapnak a nyomását. Egyetlen nyomdász sem tenné ki magát annak, hogy Teitelbaum rabbi és hívei bojkottálják. Herzl akkor azt mondta, nem baj, be fogunk rendezni egy nyomdat. Azonnal kocsiá ültünk és elmentünk a Schmidt-féle

betűöntődebe, ahol kiválógtattuk a megfelelő betűket, betűszekrényeket vettünk. Két hónappal később az egész felszerelés Szigeten volt és megindítottam a Zion-Zeitung című lapot, amelyet Herzl később pénzzel is támogatott.

Ezt a verziót hallottam Hersl Lájbbtól első és egyetlen találkozásunk alkalmával. Hasonlóképpen adja elő a dolgokat önéletrajzában, amely válogatott írsaival együtt halála után jelent meg. Ez a kötet, amely a harmincas évek közepén látott napvilágot, a szinérvaljai Wieder-nyomdában készült. A kiadással a család és egy Berl Schnabel nevű jiddis költő foglalkozott.

Önéletrajzában Hersl Lájbb megírja Herzlrel való tárgyalását, a nyomdászárllást és a Zion-Zeitung történetét. Élete utolsó éveiben Herzl nyilván nem akarta, vagy nem bírta finanszírozni az újságot, amely — megfelelő alap híján — jobblétre szenderült. Hersl Lájbb később a nyomdat is eladta. Csak négy évvel Herzl halála után, 1908 március 15-én, amikor Máramarosszigeten cionista szervezet is működött, indított Áhávát Cion címmel új lapot, amely a Herzl által vásárolt nyomdában készült és a „Máramaros, Szatmár, Bereg és Ugocsa vármegyék területén

működő cionista szervezeten hivatalos közlönye” volt.

Hákol táluj b'mázál, minden a szerencsétől függ — mondják bölcseink, még a szentélyben levő tóratekeres sorsa is. Mindenki, aki valamelyes kapcsolatba került Herzlrel, bevonult a történelem könyvébe. A szegény szigeti márselikt pedig lapot indított Herzl pénzével és közreműködésével, éveken át tartotta vele a kapcsolatot — illetve jasszossan szölvta, tarhált nála — és a nevével mégcsak meg sem említettik.

Véleményem szerint a rossz szulsikerült Hersl Lájbb kötetnek is nagy része van ebben.

Ez a könyv rossz csillagzat alatt született. Azok, akik a könyvet sajo alá rendezték, híján voltak a minimális irodalmi érzéknek is. A munkát felületesen, hevenyészve és analfabéta módon végezték. Hersl Lájbb például szavalóművész is volt, különböző rendezvényeken nemcsak a saját, hanem mások költeményeit is előadta. Kéziratai között voltak jiddis és héber versek, amelyeket — szavalás céljaira — lemásolt, vagy lefordított. A szerkesztők mindezt nem tudták. Ezért mindjárt a kötet elején **Hersl Lájbb eredeti költeményeként** szerepel Frug klasszikus verse, „A serleg”, amelyet minden kultúrnyelvre lefordítottak és amely hosszú évtizedeken keresztül a zsidó szavalóművészek kedvenc műsorszámá volt.

Ez a kontármunka jellemezte az egész szerkesztést. Ahelyett, hogy kiválogatták volna a Hersl Lájbb zsanéere jellemző, időtálló írásokat, ügyetlen viccgyűjteményt hoztak ki, amely semmiképpen sem hozott dicsőséget Hersl Lájbb emlékének. Amikor pedig a szerkesztők figyelmét több oldalról felhívták a hibákra, beszűntették a könyv terjesztését, úgy, hogy az tulajdonképpen el sem jutott a zsidó világhoz. A könyv ma mindenesetre bibliográfiai ritkaságnak számít.

1938-ban a vilnai jiddis tudományos intézet (JIWO) érdeklődött Hersl Lájbb irodalmi hagyatéka iránt. Közvetítésre révén a család elküldte az anyagot Vilnába, ahol Zálmán Reisen, a jiddis irodalmi lexikon szerkesztője fogott hozzá annak feldolgozásához. Terv szerint a hatalmas Hersl Lájbb kötetnek 1940 őszén kellett megjelennie. De Reisent elhurcolták, majd agyonlőtték az oroszok és Hersl Lájbb irodalmi hagyatéka — anyyi sok zsidó kultúrkincsrel együtt — porrá és hamuvá vált.

Herzl halálának 50-ik évfordulója alkalmából felelevenítettem ezt a történetet, amelyből — bárhogyan is szépítjük a dolgot — az derül ki, hogy a cionista mozgalom elindításánál nem akadt senki a magyar-zsidó írástudók közül, aki a Vezér mellé szegődött volna. Az elsőszámú apostol, az igehirdető, a márselikt, a lakodalmi tréfacsináló volt. Cso-da hát, hogy a mag ilyen későn szökött kalászbá? Istentem, ki vesz komolyan egy márseliktot...

A cikk megírásánál egy másik cél is lebegett a szemem előtt: mégis Hersl Lájbb Gottlieb szerkesztette Magyarországon az első cionista újságot. Mégis munka társa volt a zsidó állam-eszme megvalósítójának. Ezért felelevenitem történetét, hátha Herzl Tivadar glóriájából egy kis fénycsóvá rá fog hullani a máramarosi zsidók bohémlelkű márseliktjára és ki fogja őt emelni a feledés homályából. Isten bizony, megérdemli.

Herzl, a költő

Irta: Szenes Erzsé

Azok, akik Herzl naplóját tüzetesen olvasták bizonyára emlékeznek rá, hogy Herzl írói becsvágy, költői alkotásról szőtt álom vezetett a cionizmushoz. Nem az Altneulandra gondolatok, melyet már később a harc hevében irt, s hitvallásnak, manifesztációnak szánt, mellyel fel akarta rázni a közönyt, tumpultságba süppedt, önsorsukkal vakon szemben álló zsidó tömegeket, hanem azokra az első irodalmi kísérletekre, ötletekre melyeknek célja még tisztán művészi volt; egy remekműben, lehetőleg szín darabban a világ elé tárni az üldözött, szétszórt zsidóság égető kérdéseit és vágyakozását az ősi föld után.

Az a rendkívül talentumos, elegáns, fiatal újságitró aki Herzl akkoriban volt, a saját személyében még semmit sem észlelt abból a gyilkosan ellenséges atmoszférából mely a zsidó ságot körülvette. Előtte megnyitott minden ajtó, nem bukkant akadályokra, nem ütköztek az élet kicsinyes gondjai; jómódu és független. Párizsból irt remek cikkeit magára vonta a bécsi művész-világ és a nagyközönség figyelmét, ragyogó írói pályát állt előtte. Stílusa gazdag, hajlékony, a szellem és a gúny felvillanó fényével, prózája fegyver mezt, tömör, árnyalatos. Heine prózájához emelkedik. Az összehasonlítás nem csak a közös származás, hanem a működés közös színtere, Párizs miatt is magától adódik. Egy fél-századdal előbb innen irta ragyogó, ötletes tudósításait Heine és Herzl szeméi előtt mintha ez a példakép lebegne. Maupas-santáról irt kis írása igazán remekmű; megrázóan esetenként a zseni tragédiáját aki a fényből a sötétségbe hull. Elképzeli Maupas-sant-t az örültekházának rácsai mögött, a magánzárkában elborult aggyal, az eszméletnek visszatérő fellobbanásával, látomások és hallucinációk között, amint épügy gyötrődik, mint utolsó elbeszélésének hőse: Horia. Ugyanílyen szuggesztíven idézi fel a matracágyhoz láncolt, beteg, halódó Heinet, akihez hercegnők és midinetek surrannak be, mint a fény sugar és az utol-nóki zenél, énekel a szíve. És milyen frissek, üdék azok a novellák melyeket gyerekeiről ír, bármilyen nagy író övrjében helyet foglalhatnak.

Ha Herzlben történetesen sohasem merült volna fel a zsidó állam eszméje, ha nem is lett volna meg benne a látnoki, szuggesztív erő, hogy elképzeléseit át tudja vinni a realitásba, ha nem áll elnyomott népe mellé, neve, mint író akkor is fennmaradt volna. Novellái, főjotonjai, de főleg naplója révén melyek tele vannak feszültséggel, drámaiassággal. Jellembrázolás, leírásai könnyedén, néhány vonással odavetett mesteri vázlatok, érzelmelek, gondolatainak kristályos tisztasága, az álom és valóság egybeolvadása a naplóban elragadó. Magasz-

tos írás, tele van fényvel és híven tükrözi azt a hősi harcot, melyet Herzlnek meg kellett vívnia az egész világgal, a zsidósággal, olykor önmagával szemben is, álmainak megvalósításáért.

Különös, de úgy van, hogy Herzlnek az első östönzést a cionista gondolat, nem az élet adta, hanem az irodalom. Mégcsak nem is egy zsidó író műve, nem az a héber líra melynek fő-tárgya évszázadokon át az elpusztult Jeruzsálem sirtása és az ősi föld utáni vágyakozás, hanem egy férfívívő mögé rejtőző angol író — Georg Eliot — Daniel Deronda című regénye, egy asszimiláns, kitért családból származó zsidó fiatal ember érzelmes története, akiben felébred a vágy, a zsidó mult, a zsidó közönség, az ősi föld után.

Ez a regény elhatároló befolyást gyakorolt Herzlre, ennek hatása alatt írta meg azt a szindarabot, melynek alapfogolata a zsidó állam feltámasztása. A költői látomás később átcsap a realitásba; nyugtalanság szállja meg, s a nyugtalanságot tettvágy váltja fel; ő, aki ezideig még nem került szemtől-szembe a zsidókérdéssel, aki az élettől mindent megkapott, tehetséget, hírnevet, sikert, családi vagyon, egykerece úgy érzi, hogy sebekkel van borítva, magára veszi a zsidó szenvedést, vállalja a sorsközönséget s elhivatottnak érzi magát a harera a zsidó népért. Mindehhez hozzájárulnak a külső körülmények, a bécsi polgármester, Lueger antiszemita kirohánásai, a Dreyfuss per, mely lelke mélyéig megrázza, s melyről tudósításokat küld lapjának Párizsból. Mind világosabban látja, hogy a zsidóságnak nem lehet más útja, mint visszatérni önmagához, mert a lebontott gettók s az emancipáció nem oldottak meg semmit. Plátó és Thomas Moorus is álmodtak az „Államról”, de az az álom sohasem ment teljesedésbe, míg Herzl utopisztikus álma, mely először egy szindarabban tükröződött, megvalósult. Milyen jelentéktelenné tűnt kezdetben, milyen valószínűlenné és milyen nagyra nőtt, milyen valóságos lett! Egy egész nép vállalta a feladat betöltését, egy egész nép vette át a költői látomást és Herzl után ezren és ezren éltek, haltak és harcoltak azért, hogy az álmot beteljesítsék, életre hívják.

Herzl előtt nagy költők álmodtak az ősi földről, a héber lírának jóformán egyetlen tápláló forrása a nép szenvedése, Cion sirtása. Erről énekel Samsel Hanagid és Ibn Ezra Spanyolországban, Manuelle Dante kortársa Olaszországban, Rachel Morpurgo Triestben, Gordon és Bialik: a gettó falai mögött épügy, mint az emancipáció kétes szabadságában. Könyvek és versek, melyek mindörökké könnyek és versek maradnak, s a rideg valóságon jöttányit sem tudnak változtatni. Ehhez ugyilátszik az

(Folyt. a 14. oldalon)

PASZTOR BELA SZINJATSZO EGYÜTTESÉNEK
 ÚJ PRODUKCIÓJA
 MOLNÁR FERENC
 ragyogóan szellemes remekműve:

AZ ÖRDÖG

Vigjáték 3 felvonásban. Rendezi PASZTOR BELA

Holnap - JERUZSÁLEM - YMCA
 este 8.45-kor Jegyelővétel: Kahané - Cion köz.
 Pénztárnitás este 7 órakor

SZOMBAT, HAIFA EN-DOR
 július 24. HAIFA este 8.45-kor
 Jegyelővétel: Grünberger, Shapira 18.
 Autóbuszok és sárutok az előadás után minden irányba biztosítva.

A Munkások Herzl Tivadar egyik legmagasabb jellegzetesége prófétaí ihletettsége volt. Meghitt barátja és munkatársa Max Nordau, mondotta halála után egy évvel, a cionista világkongresszuson tartott híres emlékbeszédében: „Herzl az akarat zsenije volt. Akarata volt természetének legnépszerűbb vonása. Mi sem tudta volna ezt a gyémántszilárd akaratot meggyöngyíteni, annak ellenállhatatlan hegyét letompítani. Ez az akarat, amelyet magasztos hit, megrendíthetetlen, majdnem misztikus célbiztosság irányított, hegyeket mozdíthatott volna el, ha ideje maradt volna rá.”

Az ő látnoki lelkéből fakadt ez a „misztikus célbiz-

MI TELJESEDETT BE Herzl Tivadar látomásaiból?

Írta: Dr. BATÓ JOMTOV

Ötven év múlva meg lesz a zsidó állam!

Néhány nappal az 1897. augusztus végén Baselen megkezdett első cionista világkongresszus lezajlása után ezeket az emlékeztető szavakat írta naplójába: „Ha a baseli kongresszus eredményét egy szóban akarám összefoglalni, akkor körülbelül így fogalmazhatnám azt meg: Baselen megalapítottam a zsidó államot. De óvakodni kell ezt nyíltan kimondani, mert ha megtenném általános kacaj lenne a válasz. Talán öt év múlva, de ötven év múlva egész biztosan mindenki be fogja látni!”

Mi volt meg akkor? A cionista mozgalom a kezdet kezdetén állott, odaadó, de csak csekély számú hívei voltak, összeköttetése és befolyása alig volt, az anyagi források csak gyéren csörgedeztek, de a vezér türelmedkedett a jelen nyomorúságán és „misztikus célbiztossággal” látta a jövőt, fáradózatának teljes sikerét.

1897-ben írta le ezen sorokat, amelyekben megjövendöli, hogy 50 év múlva „mindenki be fogja látni”, hogy megalakult a zsidó állam. Pontosan ötven év múltán, 1947-ben mondotta ki az UNO, hogy a Palesztina-kérdés megoldása a zsidó állam megalapítását jelenti.

Csődával határos ez a látomás, amely matematikai pontossággal következett be és vele együtt mindaz, amit a zsidóság erkölcsi reneszánsz

szólás”. Ő úgy látta korának minden jelenségét, a-hogy csak a próféta láthatja. Mig mások pillantása a felületen mozgott és befolyásoltatta magát átmeneti, tűnő jellegű külsőségektől, az ő szeme mélyen behatolt a jelenbe, úgyannyira, hogy megpillantotta benne a jövő gyökerét, hiszen egyik kor a másikkól meríti létét. Ez adta meg neki az ihletet, hogy ellásson a jövőbe.

szólól és a Makkabeusok új-jászületéséről jövendölt. De a nép az egész idő alatt nem hitt benne. Herzl Tivadar elérte a próféta közös sorsa. „Mit prédikálsz nekünk?” — mondták testvérei. Guny és üldözöttség volt osztályrésze. Rágalom és konkolyhintés legszebb napjait élte.

De hogy is érthette volna meg az ő látnoki lelkét, hogy hihetett volna az ő jövendöléseiben a zsidóság, amely akkor az önelégültség mámorában uszított és a zsidóság jelenét a nemesi ranggal kitüntetett zsidók száma szerint ítélte meg, amely a méltóságos cím elérésében látta az élet legmagasztosabb célját és egyben a zsidóság legnagyobb megtiszteltetését. Herzlnak persze más felfogása volt. Ő a zsidók címkorságát nevetésségek találta, hiszen minden zsidó, aki jó üzleteket csinált, megvehetett magának valamelyes nemesi avagy más rangot.

De a legnagyobb baj a zsidók eszméleti szűkkörűségében rejlett. Ők csak saját városukat, megyéjüket avagy országukat látták, amelynek határain nem tudtak felülemelkedni, nem bírták megérteni az egész zsidó nép együttes jövőjének kérdését, amelyben szétválaszthatatlanul összeforrt az egyik ország zsidóságának sorsa a másikkal. „Nincs zsidó nép, mi izraelita vallású magyarok vagyunk!”, volt a sztereotip válasz.

resnek, de azt is, hogy a pénz kiadja. Nem jó szemmel nézték, hogy gyártanak, de azt sem, hogy fogyasztanak. Az állami hivatalokból kizárták őket, a bíróságokon előítéllettel találkoztak, a polgári életben mindenütt megbántották őket. Ilyen körülmények között érthető volt, hogy az igazságtalanságtól hemzsegő társadalom halális ellenségeivé kellett válniuk, avagy pedig kénytelenek voltak menekülni után nézni.”

Van-e valaki, aki nem tudná, hogy ez a jóslás is szó-

ról-szóra beteljesedett? A német zsidóság már évek óta Hitler karmái között vonaglott, de a többi ország zsidósága még mindig nem akart hinni Herzl jóslásában. Hiába érezték napról-napra mindjobban a gazdasági és társadalmi helyzet katasztrofális leromlását, hiába sorakoztak fel a láthatáron a vész fellegei, a zsidók még mindig bíztak a gazdanépek jószágában. A haladás korszakában élünk — így érveltek — a középkornak már régen vége van. A mi pályánk felfelé ível.

Brutális és kemény lesz a magyar antiszemitizmus

Herzl azonban nagyon kevésbe vette a zsidók hiteltelenségét és az ő „misztikus célbiztosságával”, úgy mint Izrael egykori prófétaí, töretlenül és csüggedés nélkül hirdette az igét.

1903-ban Mezei Ernő, magyar-zsidó publicista és országgyűlési képviselő polemikába bocsátkozott Herzlrel a „Judenstaat” egyes pontjaira vonatkozólag és kifejtette a magyar zsidók beállítottságát és hazafias aggodalmait. Erre Herzl hosszabb levélben szögezi le álláspont-

multkor Gömbös Gyula biztosított erről. Kedves bátyám — mondotta — légy nyugodt, nem fogunk a zsidóság dolgában mit sem tenni anélkül, hogy veled előzőleg megbeszéljünk az ügyet!”

Mikor azonban elkövetkezett a rettentő vész ideje, ki gondolt még akkor Szabolcsi Miksára és mindazokra, akik a népet évtizedeken át ámitották és tudatosan félrevezették, akik folyton a hazát mentették a cionisták elől, akik becsmérelték, beárulták a zsidó nép állam-

HERZL TIVADAR BUDAPESTI SZÜLŐHÁZA

Az előtérben levő egyemeletes házban született a nagy vezér és nem ahogy eddig hitték, a templom melletti házban, amelynek helyén ma a hősök temploma emelkedik.

jár és a következő intő sorokat intézi a magyar zsidóság címére: „A magyar zsidókról le is mondanék, ha tudnám, hogy antiszemita nyomorúságtól megövjá őket az ő hazafiasságuk. Nem vagyok a nyomorúságnak spekulánsa. De a magyar zsidókat is utóleri a sors, brutálisan és annál keményebben, annál vadabban, minél hatalmasabb válnak addig. Ezelől nincs menekvés. Akkor majd szombatot csinálhatnak a patriotizmusukkal.”

Közben mi, a kigunyoltak dolgozunk és otthonos házat építünk azok számára is, akik még ma tudni sem akarnak róluuk.”

Milyen könnyekkel és vértázzott keserű igazsággal lett csekély félszázad után Herzl Tivadar látnoki szavai! És mit jelent 50 esztendő a zsidó nép történetében?

alapító mozgalmát és iszurokat bocsátottak ki ellene? Herzl Tivadar prófétaí nagyságának árnyékában valamennyien eltűntek.

Már sokezer évvel ezelőtt felvetődött az a probléma Izraelben, vajjon higgyjen-e az ember azoknak, akik prófétaí? A Tóra erre azt mondja: „Prófétát támasztok majd nekik testvéreik közül, mint te vagy, és adom ígémet százába, hogy elmondja nekik mindazt, amit parancsolok neki... Ha pedig azt mondd szivedben: miként ismerjük meg az igét, melyet nem szolt az Ur? — amit elmond a próféta az Ur nevében és nem lesz meg az ige s nem következik be az ige, melyet nem szolt az Ur; gonosz szándékból mondta a próféta, ne félj tőle!”

De annak idején, amikor nyilvánosságra került Herzlnek Mezei Ernőhöz intézett levele, képzeltető, milyen gunyakacjall fogadták a jövendölést a magyar zsidó politikai, gazdasági és társadalmi felsőbb körökben. Aki ilyet mond, annak ép ezse nem lehet!

Es évtizedekkel később? Már kétségtelenül rossz volt a magyar zsidóság helyzete, amiódn 1938-ban külföldről jövet megbeszélsem volt a pesti izr. hitközség elnökevel. „Nincs zsidó kérdés — mondotta. — Zsidó kérdés csak akkor van, ha beszélnek róla. Különbön is ítt Magyarországon nem történhetik semmi bajuk. A

Az első világháboru után már kezdett megvalósulni Herzl prófétaí igéje: az összes országokban elzüllött a zsidó nép pozíciója, mind rosszabb és rosszabb lett a helyzet. Mindhiába a nép még mindig nem hitt benne.

Hiába igyekeztünk akkor bizonygatni, hogy az olasz szabadságmozgalom, a Risorgimento, amely Olaszország felszabadításához és egyesítéséhez vezetett, az olasz népek szintén csak csekély részét ölelte fel. Hiába igyekeztünk bizonygatni, hogy zsidó intellektuelek jó része, a zsidó ifjúság színejava hozzánk tartozik, mégis éreztük, hogy a zsidó szerzetek, a zsidó községek és a nagy zsidó tömegek nin-

legradicalisabb vezérének fia, aki maga is hajthatatlan anticionizmusáról volt iemeretes. Azonban ez a dr. Jicchák Breuer, mindazok után, amiket saját maga és a zsidó nép átélt az üldözötések során és amiket látott a saját államiság útján haladó ország felépítése tükrében, nem átalotta abbeli hitét nyíltan bevallani, hogy ő Herzl Tivadarban az isteni Gondviselés embereét látja, akit a Mindenható prófétaí szellemmel áldott meg.

Erdekes, hogy Aldoux Huxley, a híres angol író, aki műveiben gyakran foglalkozik a modern tudomány vívmányaival, legújabb munkájában azokkal az emberi erőkkkel foglalkozik, amelyek kivonják magukat az anyag törvényei alól. Rámutat dr. J. E. Rhine, amerikai egyetemi tanárnak negyedszázad óta a lélektan terén üzött szigorú tudományos buvárkodására, amely azt bizonyítja, hogy van az emberben valami érzékeleti hatékony, ami az anyag törvényeit túlszárnyalja.

Herzl Tivadar prófétaí juttatják eszünkbe Rhine professzor tanulmányai.

Herzl halálhíre a pozsonyi jesiván

(Folyt. a 4. oldalról)

minta-állam is, ahol egyenlőség és szeretet az élet fundamentuma. Zsidó állam, de nincs benne se zsidó, se görög, csak ember van, zsidó a teste, de minden-emberi a lelke.

csak arra való, hogy az addig megnövekedetteket magához emelje, egybenjön velük, de ő nem szállhat le a világhoz, a világnak kell felemelkednie hozzá. A messias már sokszor eljött s még el fog jönni többször, míg ideje elérkezik, s ezért uton van mindig. Mert elmegy tölünk, mert még nem bírjuk el, keserű, fájó, de nem lehet másképp, — és — itt elcsuklott a hangja — ki tudja, mikor jön újra? Emlékeztek, mit mondott a liddai Reines: „Isten megmutatja az embereknek a messias arcát, s ők nem látnak semmit”. Nem látták meg. Ha én egyszer láthatam volna!

A gondolatok úgy jöttek, mintha el akarták volna dajkálni a fájdalmat. A közeli dóm órája tizenkettőt ütött, a chászid, akinek idegrendszere óramű-pontoságra volt bedresszuálva, belekezdett a síró zsoltárba, mellyel minden éjfél felverte a szoba csendjét. „Bábel vizeinél ott ültünk és sirtunk”. Ez felriasztotta a csendesedő gyászos érzéseket s a négy fiu hangja együtt sirt bele az éjszakába. Meddig énekeltek az éjfél sírámok? Mintha azóta egyre itt zsongának lelkem felett, nem tudnak hallgatni, s esztendőről esztendőre jobban sírnak. Van mit sírni.

Egyik sem látta Herzl életében, — most ez új fájdalmak forrása lett. Lát-nunk kellett volna! Egy se-reg kép világított a lelkükben róla; a Struck rézkarc-a, Herzl a Rajna hídján — ez ért legmélyebbre szívükben — a messze merengő tekintet, a prófétaí látás megrögzítése, hogy aki vele néz, jövőt lát, látja az ő vízióját, seregek indulását Cionba, Ciont megépít-ten, Jeruzsálemben a világváros zaja lüktet, kaszák pengenek a sároni síkon és új dalokat fodroztat a Jordán.

Valahol mégis úgy maradt el mögöttünk azon az éjszakán a könnyező zsoltár, mint ahogy a pusztán homokba vész a lassu patak vize. Akkor vettük észre, amikor már ismét benne voltunk a szavak kábulatában.

Valami súlyos véteknék éreztük, hogy nem láttuk, szavát sem hallottuk soha, — pedig lehetett volna — beletekinteni mély szemébe, megérinteni kezét, ruháját, hallani csendes, mélabus, zengő szavát, amelynek beszéde végtelen világokból jött. Most vége, ki-pótolhatatlan veszteség, egy személyes érintkezés vele, erő lett volna egy életre, — erő, mely hiányzik és hiányozni fog örökre, csak a lelkével érintkezünk, ezzel is betűk, írások magas, széles választalán kereszttel. Be jó lett volna belé, a való-ságba, az élő életbe fogózni — s most nincs többé, nincs, nincs.

A chászid beszélt: Ne tördelejték darabokra a világot és ne tépdessétek szét a messias, nincsenek messiasok, csak messias van, egy: lelkek sincsenek, csak lélek van, egy. A lélek a minden és lélek az Isten. A messiasban valahogy több van ebből az egy lélekből, nem több rész, mert nincsenek részei, csak több potencia, azért nőnek hozzá más lelkek, mert a nagyobb erő vonzza a kisebbet, legjobban a hasonló potenciájut. Mindnyájunk lelke egy a messiaséval, de nem jöhet el a messias, mig minden ember lelke nem nő fel, hogy egybeolvadhasson vele, mig nem közelíti meg potenciában őt. Minden korai eljövetele

A zsidóság helyzete kétségbeesztően le fog romlani

De nemcsak a zsidó állam megalapítását jövendölte meg Herzl Tivadar mindennek ellenére el nem csüggedő hittel, hanem a zsidóság helyzetének a kétségbeeséshez vezető leromlását is. Tette ezt abban az időpontban, amiódn a közép- és nyugat-európai zsidóság helyzete az anyagi jólét és társadalmi megbecsülés tekintetében a legmagasabb fokon állott. De ő már lelki szemével előrelátta a közelgő nagy veszély árnyékát és 1902-ben „Altneu-land” című regényében úgy ecseteli a zsidóság sorsát, ahogy annak a következő évtizedekben az ő

meglátása szerint ki kellett alakulnia: „A zsidógyűlölet — írja itt — a legújabb és egyuttal a legégribb eszközökkel dolgozott. Felújította a vérvadot és egyuttal elhitette, hogy a zsidók a saját — úgy mint középkorban a kurtakat — megmérgezték. A munkások gyűlölték a zsidókat, mert szerintük lenyomják a béreket, és egyuttal, mint kizsákmányolókat, ha vállalkozók voltak. Gyűlölték őket, akár szegények, akár gazdagok, akár közép-osztálybeliek voltak. Rossz néven vettük tölük, hogy ke-

Párdesz-Katz, Bné-Brák és Sikun Hé, Tel-Giborim, Gán-Slomo, Kirját-Mátalon és Kirját Árje magyarul közönségének figyelmébe:

Megnyitk Párdesz-Katzban A MODERN, NYÁRI, NYITOTT

DÁN MOZI

Július 17-én, szombat este 9-kor, vasárnap és hétfőn este 8.45-kor

Don Camillo kis világa

Főszerepben: FERNANDEL.

Autóbuszok: 51, 58, 59, 62, 70 két percenként, a mozi előtt.

Illatszere-ajándék

SACHER KAROLY

(azelőtt Póstyén)

Del- és külföldi áru nagy választékban

ILLATSZERTÁRBAN (Allenby) Tel-Aviv, Ficzlatka-23 postánál

NE LEGYEN KÉREM BOSSZUS...

ha nehezen kap MIA MELLTARTÓT ÉS FÜZÖT. Sürgős, amerikai, kanadai és európai rendelések egy kissé felborították gyártási programunkat. Termelésünk növelése folytán rövidesen ismét rendszeresen kapható lesz a

MIA MELLTARTÓ ÉS FÜZŐ. NE FOGADJON EL UTÁNZATOKAT!

ÜGYELJEN MINDIG A BEVART VÉDJEGYRE

Egy HÉT Izraelben

Abból az alkalomból, hogy az iskolai év hivatalosan is véget ért, a „Zmánim” a következő problémát veti fel egyik minapi számában:

Mintegy 13 ezer gyermek befejezte most az alapvető tanulmányait, de hányan fognak tovább tanulni középiskolákban? A legdurvulatóbb becslés azt állapítja meg, hogy a népszerű iskolák végzett tanulóinak csak körülbelül a fele fogja folytatni a tanulást a középiskolákban, beleszámítva a mezőgazdasági, ipari és más szakiskolákat is, viszont ezeknek is csak egy része fogja befejezni a középiskolát.

Sokat beszélnek itt nátlunk annak a szükségességéről, hogy magas kultúr színvonalat biztosítsunk a jövőben. Újra meg újra kihangsúlyozzuk műveltségi és szellemi felhívást a Közelkelet más lakóival szemben, de vajon hány ezer iskolai végzettségű tudja ezt a kultúrívót biztosítani? Az európai alijá, amely a múltban táplálta és gazdagította intellektuális erőszakteinket, régóta megszűnt és így most a jövendő nemzeti száma szükségessé teszi az intellektuális erők biztosítását.

Az idő sürget és nem lehet ennek a problémának a megoldását tovább halogatni. Növelni kell a kötelező iskoláztatás éveinek számát. Azonkívül sokan nem bírnak a középiskolai oktatás anyagi terheit viselni. Ezért tehát ki kell tártani a középiskolák kapuit mindenki számára, aki tanulni akar. Mert ha nem lesz jelentős számú középiskolai végzett diák, nem lesznek diákok az egyetemeken és a technikumokon sem, akkor azután a jövendő kultúrális színvonalát a fogzuhanani. Nem engedhető meg tehát, hogy az elemi iskolai végzett növendékek fele abbahagyja a tanulást.

A lapok megírták, hogy Mose Daján tábornok, a vezérkar főnöke, hivatalos látogatásra Amerikába utazott, ahová a felesége is elkísérte, — ugyancsak hivatalos küldetésben. Rut Daján ugyanis egy nagyjövű akció élén áll, amely a különböző izraeli zsidó törzsek népművészeti tárgyait akarja külföldön népszerűsíteni és üzletileg értékesíteni. Az akció egy darab ócska szót tesz indított el, amelyet tripoliszi olék hajítottak el és valaki felfigyelt rá. Ezek a tripoliszi zsidók barlanglakók voltak a régi hazájukban és minden házi szükségletüket a kezük munkájával állították elő.

A megtalált szövegszerződés adta az ötletet a vezérkari főnök feleségének az izraeli szőnyegszövő házi ipar megteremtésére. Az akció vezetőjét Bruce McDaniel, az amerikai segélyküldettség most leváltott vezetője bocsátotta rendelkezésre az ellenszolgáltatási fontalpból. Es ma már mintegy 100 jemeni olé a Jeruzsálemi korridorban fekvő Agur községben és Nész Cion környékén, valamint a határszéli Porat községben élő tripoliszi olék foglalkoznak rendszeresen háziipari szőnyegszövésessel. Ezeknek a különleges szőnyegeknek és szőtteknek a piacát akarja megteremteni Rut Daján az Egyesült Államokban.

Chává Orlov, a nagy hírű zsidó szobrászművész, aki többek között a Dov Griner rájárat-gáni emlékművét is alkotta és most az országban tartózkodik, elmesélte, hogy amikor megjött Párizsba, a nagyanyja vallatára fogta, mit csinálnak ott a lányok.

— Van köztük olyan, — felelte a szobrász, — aki modelleket áll a festőknek.

— És milyen képességekkel rendelkeznek az ilyen modellek?

— Hát... elsősorban szépeknek kell lenniük.

— Akkor jól van, — jegyezte meg pillanatnyi tüdő után a nagymama. — Most már nyugodt vagyok, mert akkor téged nem fenyeget veszély...

A hadügyminisztérium hivatalosan bejelentette, hogy a törvényes hadkötelezettséget kiterjesztik a kisebbségi lakosságra is. Mint ismeretes, az izraeli hadseregben még a felszabadító háború óta fennálló druz, cserkesz és beduin-egységek önkéntesen alapon szolgálnak. A napokban kiadásra kerülő rendelet értelmében az 1934 évi szeptember 10-ike és 1937 március 12-ike között született kisebbségi állampolgárok kötelesek lesznek sorozásra jelentkezni. A sorozási irodák július végén nyitják meg a Gáilit, az arab háromszög és a Negev katonai kormányzóságainak hivatali helyiségeiben, valamint más helyeken is, ahol kisebbségi lakosság él.

A legutóbb felavatott tisztek között is volt már bizonyos számú kisebbségi jelölt, aki sikeresen végezte el a tanfolyamot.

A „Dávár” július 11-iki számában a következő rövid, de annál érdekesebb nyilatkozat látott napvilágot:

„Ezenel közlöm, hogy a „béképetíció” részére szóló aláírásom, amelyet annak idején A. Slonszkynek adtam, semmis és érvénytelen. — Avigdor Hámmeiri.”

Még ebben az évben megkezdik az ország déli részében tervezett villamosmű építését, — közölte a napokban a Palesztinai Villamosági Rt. (Ruttenberg) igazgatósága. Az áramfejlesztő telepet a Gadera melletti Szukrir községben létesítik és két generátor összesen százezer kilowatt áramot fog előállítani. A villanytelep turbináit az Egyesült Államokból rendelték meg, míg a többi felszerelést Németországból szállítja a kártérítési számla terhére.

Az ország kerámiai ipara Haifán összpontosul és ott működik a kerámiai kutató intézet is, amelyet az összes üzemek együttesen tartanak fenn, miután egyik gyár sem elég nagy és tökéletes ahhoz, hogy saját laboratóriumot tartson fenn. Ennek a kutatóintézetnek az érdeme, hogy az izraeli kerámiai ipar, amely eddig a külföldi nyersanyagoktól függött, már most a Negevből szerzi be ezeknek a nyersanyagoknak a 70 százalékát. Az intézetnek, amely a miniszterelnökség mellett működő tudományos tanácssal karöltve dolgozik és a Truman-féle 4-ik pont alapján technikai segélyben részesül az UNO részéről, — sikerült nagyfontosságú Flint-kaolinrejteket feltárnia, amely a legjobb anyag samott-tégelak és finom kerámiai tárgyak készítésére, mert a legkevesebb vasat és mészt tartalmazza.

Rövidesen nagyszabású ipari kiállítás akarnak rendezni a kerámiai termékek összes ágából, a kézimunkájú disztárgyaktól és háztartási cikkektől egészen a gyárilag készülő egészségügyi termékekig.

Levél a „Zmánim” szerkesztőségéhez:

Kihallgatásra hívtak meg az egyik közintézmény vezetőjéhez Jeruzsálemben déli 12 órára. Hogy idejében ott lehessenek, 10 órakor indultam el Tel-Avivból és pontban 12 órakor ott voltam az igazgató irodájában.

A titkárnő majdnem a kitűzött időben, azaz 12 óra 10 perckor be akart vezetni az igazgató hivatali szobájába, amikor váratlanul benyitott az irodába ugyanannak az intézménynek, vagy egy másiknak két tisztviselője, ugyancsak Jeruzsálemből és „sürgős ügyben” bejelentek az igazgatóhoz „csak egy percere”. Ez a perc 12 óra 10-től 12 óra 55-ig tartott.

Egy órákor végre bejutottam a kihallgatásra, de alig ültem le a székre, megszólalt a telefon és az igazgató beszélni kezdett egy másik intézmény vezetőjével. A telefon szakadatlanul csengett, az óra már 1 óra 45 perccel mutatott és még mindig nem tudtuk rátérni a tárgyra. Amikor végül is a beszélgetés kezdett megindulni közöttünk, újra belépett az intézmény egyik tisztviselője és jelentette, hogy „a fontos vendég” megérkezett és nincs ideje, csak rövid ideig marad az intézmény épületében, az igazgatónak tehát azonnal találni kell vele.

Fél kettő volt. A kihallgatás „véget ért” és az igazgató, aki ügylátszik kényelettlenül éreztetett magát, azt mondta nekem, hogy néhány hét múlva újra meg fog hívni. És kihangsúlyozta, hogy ezt a második találkozót a telavivi fiókhivatalba fogja kitűzni.

Végeredményben tehát öt és fél órát vesztettem el arra, hogy tíz perc alatt egyetlen mondatot halljak meg, amely szerint legközelebb az igazgató telavivi irodájában fogunk találkozni... Ugylátszik tehát, hogy az intézménynek Tel-Avivban is van kirendeltsége és az illető igazgató legalább egyszer egy héten ott szokott lenni, minek kellett tehát egyáltalán Jeruzsálembé utaznom egy 10—15 perces találkozó miatt?

Ramióban megnyitott a második városi park, amely két és fél dunamom terül el. Ugyanakkor játszótér is létesítettek a gyermekek részére, amelyet szombaton avattak fel.

A Habina 35 éves jubileuma alkalmából J. Benjamini, a társulat egyik alapítótagja elmesélte, hogy miképpen állott bosszút G. Bernard Shaw a héber színi együttesen, amikor 1937-ben Londonban előadta Ansky „Dibuk”-ját héberül. Előadás után két ur jelent meg a színpalán mögött, — az egyik Stefan Zweig volt, aki elmehetett náci-Németországból, a másik pedig a világhírű drámaíró, G. B. Shaw, aki azonnal a következőket jelentette ki:

— Önök három órán keresztül álltak bosszút rajtam és olyan nyelven játszottak, amelyből nem értettem egy szót sem. Most azért jöttem, hogy én álljak bosszút önökön és olyan nyelven beszéljek, amelyet maguk sem értenek meg.

Es egész este Shaw csak ír nyelven szót a héber színezekhez.

Efál kibucban szeminariumot rendeztek nemrég, amelyen Jicchák Tabenkin, a Achdut Avodá vezető többek között arról is beszélt, hogy Izraelből rengeteg ember utazik külföldi küldetésbe, mint slíchek.

„A názáreti Jesuának mindössze 12 slíchja volt és azok az egész világot meghódították a küldetésük során” — jegyezte meg az előadó nem minden él nélkül.

A haifai „Or Jész” villanykörtgyár, amely a natanjai Phillips-gyár leszerelése és arab országba költöztetése következtében, Izrael egyet lea villanygyártóműve, meglepetéssel értesült róla,

Kikre vonatkozik az öregségi nyugdíj- és életbiztosítás

Mennyi biztosítási díjat kell fizetni?

— Befejező közlemény —
Irta: Fettman József

(nőknél 55-nél idősebb de 67-nél fiatalabb) mindössze három évig kell biztosítva legyenek, hogy életük végéig élvezhessék a nyugdíjat. Más biztosítottaknak legalább 5 esztendőn keresztül kell a biztosítási díjat fizetniük, hogy nyugdíj jogosultságukat megszerezhessék.

Mikor lehet nyugdíjba vonulni?

A nyugdíj-korhatárt a törvény férfiaknál 65, nőknél pedig 60 esztendőben állapította meg. Nehéz fizikai munkások esetében a mindenkori munkaügyi miniszter a korhatárt leszállíthatja, de ilyen rendelkezés egyelőre még nem látott napvilágot.

A nyugdíjkorhatár azokra is vonatkozik, akik a törvény megszavazásának napján már betöltötték 60-ik életévüket (nők 55), annak ellenére, hogy a törvény másik intézkedése szerint engedő, ha három esztendőn át vannak csak biztosítva.

Ha valaki a nyugdíjkorhatáron túl is dolgozni akar, a törvény ezt lehetővé teszi, sőt bizonyos prémiumot is biztosít ilyen öregek számára. A törvényhozó ezzel álltamérdeket akart szolgálni.

	Nyugdíjalap	Plusz drágasági pótlék (217 indexpont)	Plusz 35 évre járó prémium	Plusz nyugdíjkorhatáron túl járó prémium
Magános nyugdíjas	15.—	32.560	48.820	86.—
Egy családtaggal	22.500	48.820	73.950	91.550
Két családtaggal	28.500	61.850	92.770	115.960
Két családtaggal több esetében	34.—	73.780	110.670	138.330

A háziasszonyok is biztosíthatók

A törvény nem írja elő kötelezően a háziasszonyok biztosítását, azonban joguk van ehhez, ha a törvény életbeléptetől számított hat hónapon belül, vagyis 1954 október elsejéig ezt kérvényezik a biztosító intézettel és ha még nem töltötték be 55-ik életévüket.

Az a dolgozó nő, aki abbahagyja munkáját és háziasszonnyá lesz, ettől a naptól számított hat hónapon belül kell kérje biztosítását.

A háziasszonyok biztosítása komoly előnyökkel jár. Első sorban igen alacsony biztosítási díjat állapítanak meg erre az esetre. A háziasszony férje bevételenek egy

mert államérdek, hogy az, aki még dolgozni tud, dolgozzon.

Ennek értelmében a törvény kimondja, hogy annak az öregnek, aki már elérte 65-ik életévét és folytatja munkáját, hetven éves koráig, tehát öt esztendőn keresztül, minden év után 3 százalékkal emelik nyugdíját. Ha 70 esztendőn koron túl is dolgozik, megkapja nyugdíját a 25 százalékos pótlékkal együtt.

Miből áll az öregségi nyugdíj?

A nyugdíj öt elemből tevődik össze. Ezek: 1. Nyugdíjalap, 2. drágasági pótlék, 3. családi pótlék, 4. tíz éven felüli biztosításért járó prémium és 5. a nyugdíjkorhatáron túl dolgozónak járó prémium.

A családi pótlék szempontjából számításba veszik a biztosított feleségét és kiskorú gyermekét.

Mindazok, akik 10 éven felül voltak biztosítva, minden év után 2 százalékos prémiumot kapnak. Ez a pótlék azonban nem haladhatja meg a nyugdíj 50 százalékát, ami azt jelenti, hogy a két százalékos prémiumot csakis 35 esztendő biztosításért fizetik, vagyis a 36-ik évért már nem jár prémium.

A következő táblázat szemléltetően mutatja be a nyugdíj összetételét és összegét:

	Nyugdíjalap	Plusz drágasági pótlék (217 indexpont)	Plusz 35 évre járó prémium	Plusz nyugdíjkorhatáron túl járó prémium
Magános nyugdíjas	15.—	32.560	48.820	86.—
Egy családtaggal	22.500	48.820	73.950	91.550
Két családtaggal	28.500	61.850	92.770	115.960
Két családtaggal több esetében	34.—	73.780	110.670	138.330

háromdrésze után fizet havi 2,9 százalékat. (A biztosítási díj azonban évi 8 font kevesebb). Ha a háziasszony férje például havi 200 fontot keres, úgy az asszony biztosításáért havonta 6 font 2,9 százalékat kell fizetnie, ami két fontnál is kevesebb.

Ezzel szemben mire elérik a nyugdíjkorhatárt, — 217 indexpontot számítva — mind egyik külön-külön 32 és fél fontot kap, vagyis összesen 65 fontot. Ha az asszony nem lett volna biztosítva, úgy csak 48 font és 820 prutát kapnának.

A gyerekek után is több pótlékot kapnak ha az asszony biztosítva volt. Az első gyerek után havi 6 font helyett 7 és felet, a második gyerekért pedig öt és fél font helyett hat fontot.

Ehhez még hozzá kell számítani az összes prémiumot, amelyek minden biztosítottaknak járnak. A biztosított háziasszony, amint elért a 60 esztendőn korhatárt, nyomban megkapja nyugdíját, még akkor is, ha férje még nem érte azt el és tovább dolgozik.

Az életbiztosítás két ága.

Az életbiztosítás az öregségi nyugdíjbiztosítással áll szoros összefüggésben, vagyis mindazok, akik öregségi nyugdíjra biztosítva vannak, biztosításuk halál esetére is szól. Viszont csak életbiztosítás, (öregségi nélkül) nem létezik.

Ahhoz, hogy a hozzátartozók a biztosított halála esetén megkapják a nyugdíjat, legalább egy esztendőig kellett biztosítva lennie. Ezért ha most hal meg a biztosított családfele, a hozzátartozó (Folytatás a 10-ik oldalon.)

hogy a haifai kereskedők önhatalmulag 10—30 százalékkal felemelték a villanykörték árát, holott a gyár maga nem ment fel az árakkal. A kereskedőket felszólították, hogy haladéktalanul vonják vissza az ár-emelést. Egyelőre még nem tudni, melyik szaküzlet engedelmessé lett a gyár felszólításának, melyik nem.

Ben-Gurion ezt válaszolta:

— A szabadság olyan, mint a vándorfecské. Ott telepedik le, ahol megfelelő légkörre talál és ahol az nincs meg, onnan elmegy.

Az európai zsidóság katasztrófájából megmenekült gyermekek örökbecfoadási akciója keretében a felső-gáli Gárdos-kibucnak is küldtek egy 8 és egy 10 éves fiút. Amikor a főként magyarországi Somér Hácáir tagjaiból álló településen észrevették, hogy a két örökbecfoadott fiú nincs körülméltelve, nem nyugodtak bele, hanem azonnal összekötötték őket a rabbinatusi hivattal Cfáiban. A rabbinatus a tibériási „Schweitzer”-kórházhoz fordult, ahol a napokban szabályszerűen meg is tartották az elkészett „brit-milá” szertartást.

(Folytatás a 14-ik oldalon.)

VAZSONYI VILMOS

támadása a cionizmus ellen

Irta: Dr. HAJDU MENACHEM-MIKLÓS

A magyar cionizmus történelmének bizonyosságai közé kerültek egy eddig megírhatatlan lap, amely a habsburgi Magyarország első és utolsó zsidó miniszterének, dr. Vázysonyi Vilmosnak cionizmus kérdésében elfoglalt álláspontját tárja elénk.

A sümegi tanító két fia

A sümegi tanító két fia zsidó politikusok között erőben, képességben, szármányában, eredményeiben és sikereiben nem is név, de fényesóva volt Vázysonyi Vilmos. Az elmúlt nemzedék egyik legnépszerűbb embere, akire büszkén tekintettek kis-zsidók és nagy-zsidók egyaránt. Már a múlt század végén országgyűlési képviselő; nagyszabású publicista, kiváló igazság és ellenállhatatlan szónok. Édesapja a tulajdonképpeni sümegi tanító. (Később, amikor az öreg tanító már nem volt életben, Herzl hirdetésének ihletett tanítványa, dr. Pfeiffer-Pap

A zsidó v.b.t.t.

Más tájakon jár a magyar kormány volt igazságügyi minisztere, Károly király valóságos belső titkos tanácsosa. Bátor volt és rendíthetetlen. Akár irt, akár beszélt, nyugodtan induló belsőben vagy előadásában, okfejtésének világosságában és egyszerűségében, következtetések és gyakran kiméletlen bírálatainak ötleletes kifejtésében: tömegeket mozgó meggyőző erő lángolt. Megigézve hallgatók mintaszereit felépített beszédek a képviselőházban, a városházán, partizánszabványon és a bíróság előtt.

Nem fogott ki a mondanivalójából, de sose volt fárasztó az előadása. Egy-egy V. V.-cikk (röviddeli lapjában, a Polgárban, a Nap legelső számában, 1904-ben, s további harcos időkben, évtizedeken át a Pesti Hírlapban, a Neue Freie Presse-ben) remek volt a vezércikkirásnak. (A vezércikkirás akkor publicista volt a neve, a „közír” új műszavát a huszas években formálta Hegedűs Lóránt, aki a derűlátót is bevitt a nyelvújításba.)

Vázysonyi Vilmos eszmevilágát átfogó, bölcselmi mélységekre hatoló elméje túllátott a Kárpátokon és Adrián, de elhitte, amit a „protest-redaktorok” irtak, hogy magyar-zsidó számára nincs zsidókérdés. Kár, nagy kár, hogy a Vajdát, Eötvös Károlyt, az Abbazia-asztalnál nem győzte meg senki Mozes Hess, George Elliot, Leo Pinsker, Natonek József, Herzl Tivadar, Max Nordau igazságairól. Ha Eötvös Károly — aki Tiszacsizlár óta ugysis a zsidókérdés kitüntetett címét és rangját kapta ellenségeinktől — tudta volna, mifan terem a cionizmus, akkor talán a Terézváros, velük a demokraták vezére, Vázysonyi Vilmos és követői is, sorainkba állottak volna. Vagy ha nem, igyekeztek volna

Ébredőmerénylet a Terézköruton

Milyen távoli emlék volt már a recepció győzelem? vagy az 1904-es, híres Pannóniabeli vacsora? A nevezetes 1904 november 19-ike! Tisza István „erőfelmutása” amikor az obstrukciót letörő, bonyhádi Perczel Dező zsebkendő” szavaztatása után megalakult a nemzetvédő koalíció, a vezérek között Vázysonyi Vilmos és a Pannóniabeli vérszerződés lakomájára összehívték vele — a néppárti Rakovszky István!

Az Eszterházy-kormány volt igazságügyi minisztere, majd a Wekerle-kormány önként leköszönt választójelel minisztere, Terézvárosiak

Irsák, tíz évig főrabijja volt a hitközségeknek.)

Vázysonyi Vilmos — csakugy, mint bátyja, dr. Vázysonyi Jenő, a MAV elnöki igazgatója — tartotta hűséggel a közösséget a zsidósággal. A zsidósággal: a korabeli labilis vonalon — a vallásfelekezettel. Harcos bajvivója volt a kilencvenes években a zsidó recepciónak. Tótumfaktuma, hivattott vezéregyénisége, a Barczy István-érában a pesti városházának. És csak nagy későn, amikor már a forenzis szereplést, a pártvezérséget, megszűntítették zsidó számára, — 1922-ben elfogadta a pesti-izraelita hitközség elöljáróságába történt megválasztását.

Nem találta meg, fájdalom, az utat a zsidó nemzeti tudat gondolatához, a cionizmushoz.

bennünket talán megérteni. Károly király 1917-ben nevezte ki igazságügyi miniszterévé a sümegi zsidó tanító fiát. Rövid ideig ült az első v. b. t. t. a bársonyszékben. Két forradalom után Orgovány, Siófok, Kecskemét, Vörösvár, Tamási, az országban végigvonuló fenértoreros pogromok zsidómártírságában látta az ébredők vetésének zsendülését. Üldözöttként menekült imádott Pestjéről. Mire visszatért az országba a polgári szabadelvűség zászlaját már Rassay Károly lobogtatta.

Haladásos szellemfilozófiai iskolázottsága adta meg Vázysonyi Vilmos ritka kulturájának színvonalát, — de úgy tudta gyűlölni a radikálizmust, Jászi Oszkárt, mint ahogyan a latifundiumosok az Omgeben. Ezt egyszerű szemlélészembe megmondtam neki. Soha meg nem bocsátotta, hogy zárt progresszív gyűlekezetben, vele való vitában adtam hangot kritikámnak. Az ember fiatalos lobogásában, fejfelmege a falnak, hogy paukoltja magát az ugynevezett igazmondást követő fejbevertetésére.

A székesfőváros és az által iskoláiban, a megyeházán, a minisztériumokban, az első világháború előtt kiépült a katolikus kongregáció hálózata. A gyerekek kezében már a Bangha-páter és Prochászka szellemében bódító ifjúsági lapot látta Vázysonyi Vilmos. Az egyetemről 1920 óta a numerusz klauzuzsra külföldre üzte a zsidó diákokat; aki megbejuttat a hátsó padokba, a zokát tányérsapkás vitékek rohamozták meg. És hallotta a zsidó jogegyenlőségért, recepcióért harcoló egykori vezér, két miniszteri tárca volt minisztere, Prochászka Ottokár és Ravasz László kenetes gyujtogatásait. Csak hamar saját testén is érezte a fehér-terroret.

örökmandátumos képviselője 1926 tavaszán a bírósághoz ment, és az ébredők a Terézköruton revolvermerényletet követtek el ellene. Zsidók szívébe talált a céltévesztett golyó!

Vázysonyi Vilmos újabb és végső emigrációba vonult Münchenbe, a Genfi tó mellé, végül Bécsbe és Badenbe. Nagyrhivatott erejének, beteg szívének megrongáltságában, 1926 májusában ötvennyolc éves korában halt meg Badenben, a kis osztrák városban. Fischer, volt újpesti, majd a bécsi leopoldstadti templom cionista főkántora mondott a héber íma után magyar bucsuzást.

tó szavakat Vázysonyi Vilmos koporsója mellett. Budapest székesfőváros, a Ká-

Pesti izraelita hitközségi közgyűlés 1925-ben

Kezembem van a nagy zsidó államférfiunk egy beszéde — a cionizmusról. Nem kapott ez helyet a halála után összegyűjtött munkáinak két kötetében. A jeruzsálemi egyetem támogatásának cionista-indítványa, vagy inkább az ezt követő ellenhang, szóltattatta meg 1925 júniusában a hitközség közgyűlésén, Vázysonyi Vilmos tárcanélküli előjárót: a cionizmus kérdésében. A történelmi nevezetességű beszéd ime, éppen káf támuzt félszázados gyásznapjára jutott el hozzám.

Meglátogatott Tel-Litvinszkyn — metafórának hangzik a szó, de valóság — a „Dohány utcai templom”. Igen, a Herzl Tivadar pesti szülőházával szomszédos Nagytemplom, ahol Hábachur Binjámin Zeév Ben Jákov, 1873-ban bármicvá sabbátján, vállalta a zsidó sorsot. A Dohány-utcai templomot, a pesti kehilát, a nagy szervezet emlékeit, kulisszatitkokat, megalkuvások és taktikázások foszlányait, elhozta számomra a Dohány-utcai nagytemplom nyugalmazott főgondnoka, Wosner

Budapest és Erdély cionizmusa

A diplomatikus állásfoglalást követte azonban a vázysonyivilmosos harcos és támadó rész: nyílt támadás Erdély és az utódállamok magyar zsidóságának cionizmusa ellen. Dr. Munkácsi Ernő, a hitközség későbbi főügyésze jegyezte fel annak idején a nevezetes szavakat és dr. Kenéz-Kurlaender Ede Szombatjának jubileumán, 1938-ban hozta nyilvánosságra. „Eles szavakkal ostromozta Vázysonyi Vilmos — írja dr. Munkácsi Ernő — azt a zsidó nacionalizmust, amit egy kis töredék szervezni igyekezett.”

Ezt mondta ugyanis a továbbiakban Vázysonyi Vilmos:

„A zsidóság Palesztinában életrekeltheti ősi nyelvét, ott joga van nemzeti életet élni, de nincs joga a magyar hazától elszakított területeken, ahol árulást követtek el velünk szemben azon zsidók, akik ott zsidónacionalista alapon szervezkedtek.”

„Van bizonyos értelemben zsidó szolidaritás és ez megnyilvánult akkor, amikor még békeidőben a román és orosz zsidóság üldözése ellen szót emeltek, de ez a zsidó szolidaritás nem azonos a zsidó nacionalizmussal. Mi magyarok vagyunk és a magyar jogon, a magyar alkotmány alapján akarjuk visszaszerezni teljes egyenlőségüket, de magyar hazafiasságunkkal nem ellenkezünk, hogy külföldi zsidó mozgalmak iránt érdeklődjünk.”

Nagyember szörnyű tévedése vonul meg az utódállamok zsidóságá ellen intézett ámadásban.

Hatszáz ezer magyar-zsidó elpusztításának, a Herzl-i jóslat megvalósulásának történelmi tanulságaként könyvnyű nekünk ma marasztaló ítéletet mondanunk a végzetesen önhitt asszimiláció bódulatairól. Idetartozik azonban, hogy 1918 őszén odaálltam a Vigadóban a zsidó nagygyűlés fóruma elé és Buza-Barna igazságügyi miniszter jelenlétében hangsúlyoztam, hogy: „a magyar és minden más állambeli zsidóság számára egyesegegyedül a zsidó népi és nemzeti öntudat politikája jelölheti

roly-köruti városháza udvaráról kisérte örök nyugalomra a zsidó vezért. Utcat már nem tudtak róla elnevezetelni hívei. Jobb is. Nem kellett lekaparni nevét az utcablakról.

Májor, aki négy év óta az áhitott Szentföldön él gyermekie körében.

A jeruzsálemi egyetem támogatásának indítványa körül az 1925-ös közgyűlésen, mitagadás, parázs vita támadt. Cionista-ellenes hangoskodók kitombolták magukat. Ekkor felállt Vázysonyi Vilmos és — a jegyzőkönyvből idézek — szószerint ezt mondotta:

„A magyar zsidóság hazafiassága és a magyar zsidóság érdeklődése külföldi zsidó mozgalmak iránt — nincs ellentétben egymással. Mi magyarok vagyunk, de zsidók is és nem tagadjuk meg a közösséget a külföldi zsidósággal, — de ez a közösség csak addig terjed, amíg a haza érdeke lehetővé teszi, hiszen ez nem zárja ki, hogy a haretéren zsidó ne álljon szemben más ország zsidóival.”

Nem új és nem kiegyensúlyozott álláspont ez. A benne megvonuló igen óvatoss és fölötté kévés pozitívumot gyöngíti a negatívum: a „de és az amig” fenntartóss visszazokzása.

meg a helyes és követendő utat.” Cionista híveink, lelkes fiatalok, felsorakoztak mellettem, — de a nagygyűlés vezetője, a pesti hitközség hivatalos betilapja, a gutgezintek kegyetlenül kiáltottak. Az erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség kiáltványát A Nap hasábjain publikáltam. Az izraelita hazafiak botrányt inszenáltak ekörül is. Az öskeresztény dr. Kalmár Antal (felségérsétek bácskai matadorja) állott ki igazam mellett. És — Jászi Oszkár. Amiben nem az a lényeg, hogy Jászi nemzetiségi miniszter volt, de fontosabb, hogy tudós volt és messzi horizontokba látott.

Büszke, ifjú új zsidók

Milyen világban, milyen asszimilációs gettóban élünk! Zsidó gondolkodók, államférfiak, közömbösen olvasták, hogy a pesti születésű író, a Neue Freie Presse párizsi szerkesztője, fejedelmekkel és diplomatákkal tárgyal. Ügyet vetettek-e vajjon később a Balfour-deklarációra? „Érdeklődtek-e” (hogy Vázysonyi szavával éljek) éféle mozgalmak iránt...?

1901-ben, a londoni Makabea klubban, Zangwill, a gettó álmódójának írója, a legfenségesebb zsidó álmok álmódóját, aki valósággá akarta építeni álmait, Herzl Tivadart azzal ünnepelte, hogy: „a legkiválóbb államférfiu Jeruzsálem elpusztulása óta”. Ez a halhatatlan államférfiu rövid életének alkonyán egy kisenevi árnyagerek emlékkönyvébe ezt írta:

Kérded, mikor töltöttem be Hivatását földi életemnek: Ha szegény zsidó fiukból Büszke ifju Uj-zsidók teremnek.

Uj-zsidók! A régiek között Vázysonyi Vilmos, a zsidó tanító fia, bizony a zsidó sorsprobléma értelmében járhatatlan volt. Vezettek azok a „császenolók”, akik az ellenvetéseket gunnyal, gyilkos humorral kezelő megnyilatkozásait kórusban ünnepeleék. Sose látta, sose tanultatta meg a volt miniszter, amit teszem, a német cionisták egyik nagy nevelője, a köztünk élő Kurt Blumenfeld váltig hirdett, hogy

Hoffmannsthal

— Halálának 25 éves évfordulójára —

Irta: Naschitz Frigyes

A Hofmannsthal-rejtélyével már sokat foglalkoztak. Filozófusok és esztéták, kritikusok és irodalomtörténészek. Mindenki, akit annak a rakétaszzerűen feltűnt géniuszának művészete, eredetisége és gondolatbeli mélysége lebilincsel, más szemzőből vizsgálja meg klasszikus veretű műveit és titokzatos sejtéseket sugárzó egyéniségét. Az a misztikus légkörü feszültség, amely a 25 éve elmúlt költőt és drámaíróit körülvette, még ma sem enyhült és a sokak által tévesen Goethe helytartójának nevezett Hofmannsthal irodalmi működésének valamilyen rendszerbe való tárolási kísérlete épügy megfeneklett, mint az a szándék, őt az osztrák szellemiség képviselőjének fémjelezni. De a milyen mértékben körülményes Hofmannsthal valamilyen irány vagy áramlat reprezentálásának címkéznit, ugyanolyan meddő egyedülálló egyéniségét művein keresztül fajelemezni is.

Es mégis: Hofmannsthal apai dédnagyapja zsidó volt. Fia, a szabadelvű kor szellem felszívódási kísérletét követve, kitért és a családnak azóta nem volt vérbeli kapcsolata a zsidósággal. Egyik életrajzírója a klasszicizmus felé hajló Hofmannsthal tagadhatatlanul zsidó ösiségét témaválasztásában, a történelmi igazság szigorú felkutatásában és az emberi szellem és szabadság elsatnyulása elleni küzdelemben véli felfedezni, a jónak a rosszal való sorsszerű, áhászvéri, végül is győzedelmeskedő hadakozásában. Maga Hofmannsthal csak két ízben utal erre a kötöttségére. Lélekemelő, kristálytisza, a német verselés új fejezetét megnyitó költeményei egyikeben „elfelejtett népek farsultságán” kesereg, amely „szembéjén pihen”. Egy másikban, aminek „Terzinen über die Vergänglichkeitt” a címe, őseiről álmódozik, akiket halotti ruhákban rokonaink szólit. Egyébként Hofmannsthal örök, nyugtalan keresésének és csilláphatatlannal vágyódásának döntő értelme egy magasabb cél tisztultságában való hit és a lelki talajtalannok emberfeletti erő vagy érzés általi megváltása. Ez az „Elektra”, a „Jedermann”, „Der Tor und der Tod”, „Der Turm” és más drámák alappodolata. Ha a költő lelkivilágának vizsgálatalánál faji sajátosságokat fedezünk fel, akkor ezek a személyazonosság nélküli vándor hányattatásának és révbejuttatásért folytatott harcának feltárázásában jelentkeznek.

Stefan Zweig „Welt von Gestern”-jében Hofmannsthal fellépését a korai beérés nagy világesodájának nevezi. A 16 éves lángész, aki egy mozdulatlanlanságban elfakult és egy felsilánló újjú világ mesgyéjén megjelent, tőkéletes mélyen szántó verseivel klasszikusveretű prózai munkáival és sorsdrámáival úgyszólván percek alatt megbabonázta a századeleji irodalmi világot és ez a büvölet a költő 24-ik életévéig tartott. Gim-

a cionizmus Európa nagy ajándéka a zsidóság számára. Szegény kegyelmes úr. Egyetlen fia, dr. Vázysonyi János ügyvéd, édesapja terézvárosi mandátumának

Itt született a szomszédsgában...

Ötven éve annak, hogy Herzl megházasolt szíve elbirta a Rax alatt, az edláchi régi, kis szanatóriumban. (Weizmann tévesen írja, hogy Wienben halt meg nagy vezérünk. Edlachban halt meg és a Paierbach-Reichenau állomásról szállt

nazista korában Theophil Morren álnév alatt írta „Gestern” című művét. Mint „Loris” szignálta „Der Tor und der Tod” című darabját, amelynek gyakran idézett foalakja Claudio „az élet-álom és a halálra-ébredés” fausti problémakörébe hatol, az isteni ihlet és emelkedett világszemlélet áuitató-parancsoló titokzosságával. Hermann Bahr, az új német és francia kultúra nagy fákhahordozója és később Stefan George, a szimbólista költő segítségével hamarosan világhírre tesz szert. Richard Strauss zenéjére három opera-szöveget írt, amelyek közül az 1911-ben ősbemutatott „Rosenskavaller” még ma is a zenedrámák élén halad. A Reinhardt által rendezett „Jedermann” a salzburgi szabadtéri játékok örökidőszzerű műsordarabja maradt.

Hofmannsthal zárkózott, halk, szerény szinte és érzékeny ember volt. Másokban becsülte, ha szavaik érzésekből és gondolataik tettekből fakadtak. Megvetette a szellem oloszó hatásokra építő kardalosit, a hatásvadászó bölcseket és álszent bünököket. Az első világháború alatt sokat szenvedett. Jó barátja, a híres vajci történész, C. J. Burckhardt-hoz intézett levelében az első világegyet követő erkölcsi bomlási folyamatot higadgan „fordított nyárspolgáriasság”-nak nevezi és ebben a mondatban ősszpon tosul mindaz a laza tartalmu szinlelt felszabadultság, amelybe a megingott társadalom menekült. Hofmannsthal a „Die Schwabingeren” című drámájában bucsuzik a világ szinpadáról brutálisan lesodort kiváltóságoktól, akik a megrendíthetlenség osztályon tudatának fikciójában éltek.

A felbillent emberi bizton ságerzetnek a költők és írók alkotására gyakorolt hatása nem az impresszionisták kal kezdődött, hanem sokkal később. A Hofmannsthal-korabeli szellemi megújhodást és a gyámolított izlés elleni forradalmat nem külső események váltották ki. Kaffka korai sejtései a várható szociális átalakulást még csak érzékeltetik. A német pesszimizta bölcselektől Sartre-ig átértékelődött a lét és idő problémája és csak a forma maradt állandó. Ebben a keretbe öntött az angol Eliot vallási tartalmat, amelyet honfitársra Fry igyekezett a világ szépsége veteti hitével reményteljessé fokozni. De akárhogy alakul is a világ és a költő kölcsönhatása: úgy, amint Hofmannsthal nem az újszerűség iránti lelkesedés vagy valamilyen viharos átalakító folyamat termelte ki, úgy az ő helyzetét és maradó alkotásai érvényét sem határolhatja el semmilyen politikai vagy szellemi áramlat. Hofmannsthal az elhivatottság apostola és ezzel az adottsággal vonult be 25 évvel ezelőt, 1929 július 15-én, egy nappal életunt fia öngyilkossága után, a halhatatlanok Pantheonjába.

örököse, külföldre menekült a nyilasok elől s egy németországi kórházban halt meg. Vázysonyiné a csapások és megpróbáltatások összeomlásában maga vetett véget életének.

tották a halottat Wienbe.) Fritz Bedával, kitűnő operettek íbrettistájával, a cionista cionisták remek szatirikusával, harminc éve ott jár. (Folytatás a 10-ik oldalon.)

FRICSAY ÉS CARELLI

Ha a Verdi Requiem tör-
ténésen nem aratott volna
ilyen hatalmas sikert, ak-
kor sem lehetne szó nélkül
napirendre térni két ilyen
nagy művész izraeli látoga-
tása felett. Fricsay Ferenc,
a mesteri karmester és Ca-
relli Gábor, a new-yorki
Metropolitán opera lírai te-
norja, nemcsak nagyszerű
világotjárt művészek, ha-
nem érdekes emberek is,
akiknek élettörténete, kar-
rierje joggal kívánczok a
közönség elé.

Az ember szeret olyan
karierekről olvasni, ame-
lyek egy sötét kis oduban
kezdődnek, éhezéssel, sú-
lyos küzdelemmel és egy tu-
cat kistestvérrel tarkítva.
Fricsay és Carelli ilyen
élettörténettel nem szolgál-
hatnak. Fricsay Ferenc a
Mária Terézia Honvédzene-
kar feletti népszerű karna-
gyának, Fricsay Richárd-
nak a fia, Carelli Gábor
anyai nagypapja. Deutsch
Vilmos pedig a maga idejé-
ben Pest egyik leggazda-
gabb zsidója volt. Illyódon
a sors felmentette őket a
kezdeti törtéteket nehézsé-
geitől, a mindennapi ke-
nyérgondoktól és rossz ze-
netanároktól. De ez műt-
sem von le a jelenlegi nem-
zetközi művészleletben elfo-
galt tekintélyes rangjukból.
Mert lehet, hogy tehetséges
emberek belebuknak a ne-
hez életkörülményekbe, de
tehetségtelen művész még
nem tett világhíre szert,
csak azért, mert könnyű if-
júsága volt.

A „kis Fricsay” története

Fricsay Ferenc egész
gyermekkora azzal telt el,
hogy míg napközben tanult
esténként az Angol-parkban
az Erzsébet-téren, a Lukács
ban, a Vigadó-téren, vagy
a Várban, apja katonazene-
karát hallgatta.

— Baljóslatu napra szü-
lettem, — meséli, — 1914
augusztus 9-én, az első vi-
lágháború kitörésének nap-
ján. Háborús gyerek voltam
és katonák között nőttem
fel, de nem puskás, ba-
jonettes, hanem trombitás
és cinnányéros katonák kö-

zött. Tizenegy éves korom-
ban apám katonazenekará-
nak növendékeiből kis ze-
nekart szerveztem, amelyet
jómagam dirigáltam. Azt
mondták rám, hogy tehet-
séges gyerek vagyok, apja-
fia. Huszonnyolcban tör-
tént, akkor töltöttem be a
14 évet, hogy apám hirte-
len megbetegedett és nem
tudott kimenni a Laki-hegyi
stúdióba, hogy a rádió
számára zenekart vezé-
nyelhesse. Kimentem helyé-
be és a „kis Fricsay” vezé-
nyelte a zenekart.

— Természetesen barátok
a zenekadémiára, ame-
lynek akkor Bartók, Ko-
dály, Dohnányi voltak a ta-
náraí és Hubay volt az igaz-
gatója.

Szegedről a Bodeni-tó partjára

— A zenekadémiát 1933-
ban fejeztem be és egészen
1944 márciusáig, századosi
rangban, a szegedi katonazene-
kari vezényeltem. 1944
március 19-én mindannyi-
unkat behívtak a kaszár-
nyába és kimenési tilalmat
rendeltek el. Nekem siker-
ült valamilyen kifogással
elhagynom a kaszárnyát és
még arra is teltelt a időm-
ből, hogy értesítem a szegedi
szociáldemokraták vezet-
őit: jönnék a németek!
Felszöktem Pestre és ott is
maradtam az oroszok bevo-
nulásáig. Pesten az opera
zenekart vezényeltem, mi-
közben Bécsben és Salzburg
ban jártam vendégszerep-
lésre. Egy ilyen vendégsze-
replésről 1949 márciusában
nem tértem vissza. Azóta a
nyugat-berlini amerikai rá-
dió, a RIAS és a berlini
opera zenei igazgatója voltam.
Az ottani szerződéseim
leteltével amerikai és dél-
amerikai turnéra indultam,
vezényeltem a buenos-airesi
Teatro Colonne-ban, majd
visszatértem Európába, a-
hol a milánói Scalaban, a
londoni filharmonikusoknál,
az edinbourgh-i fesztiválon

Irta: Lampel Tamás

és több más zenei központ-
ban dirigáltam.

— Svájcban a bodeni tó
partján van egy villám, ál-
lítólag ott lakom feleségem
mel és négy gyermekem-
mel, de egy évben legfel-
jebb ha három hetet töltök
ott. Most idejöttem felesé-
gemmel Izraelbe, ami szá-
monra harmas élményt je-
lent. Keresztény vagyok a
Szentföldön, művész egy or-
szágban, amelynek évezre-
des múltja sugárzik felém
és humanista, aki boldogan
látom a kohót, amely ma-
gába olvaszt egy ildóztó
népet.

— És végül, anélkül, hogy
szóvá tenném, nem állja
meg, hogy ne beszéljen róla.

„Fátyolt a műltra”
— En úgy nevelem gyer-
mekeimet, hogy mindenki-
ben tiszteljük az embert és
ne ragadtassák el magukat
attól a rengeteg gyűlöletől,
amely a mi világunkban iz-
zik. Attól félek, hogy Izra-
elben még túlságosan ki-
sértenek a szörnyű emlékek
és nem tudnak, de nem is
akarnak felejteni.

— Nem szeretném, ha
félreértenének, vagy azt
mondanák, hogy könnyű
nekem prédikálni. De hi-
szem, hogy a most felnövő
generációt, már nem a bor-
zalom emlékeinek árnyéká-
ban, hanem a szeretet je-
gyében kell felnevelni, ami
ennek a kis államnak is
javára vána. Valakinek
egyszer már fátyolt kell bo-
ritania a műltra, mert kü-
lönben sohasem lesz az ö-
ldöklésnek vége. Ne gondol-
ja, hogy a magyar beszél-
belőtem. Nekem amúgy
sinos hazám, én művész va-
gyok és a világot járom. In-
kább úgy gondolom, hogy
az ember szólal meg ben-
nem, amikor ezeket mond.

Krauszról Carelli lesz

Carelli-Krausz Gábor egy
évtől fiatalabb barátjánál,
Fricsay Ferencnél és —
nőtlen. Gazdag ortodox csa-
ládól származik, hangjára
is az ortodox templomban
figyeltek fel, háttorá ének-
lése közben. De ő már gyere-
kkorában sem a „nigunt”
hanem az olasz dalokat szer-
ette és az évszázad ünnepein
a Markó-utcai gimnázium-
ban a „Solo mio”-val ő arat-
ta a legnagyobb sikert.

— Hol énekelte először
oratóriumot?
— Lichtenberg Emil
„Enek-és Zenei Kari Egyesü-
let”-ben, amit a jó pesti
zsidók „bőmböldé”-nek be-
céztek. A mamám 30 éven
át, minden szerdán ott ének-
elt a kórusban, ez volt a
kedvetlense. Így kerültem
Lichtenberg elé, aki az
Opera egykor híres éneke-
sége, dr. Székelyhidí Fe-
renchez küldött. Nála két
évtől tanultam, majd szüle-
immel felutaztam Bécsbe,
hogy bemutassanak Karl
Alwinnak, a bécsi Opera
karmesterének.

Plotov operáját, a Már-
tát énekeltem el neki. Meg-
hallgatott és ezt mondta:
„Magának Gigli előtt kell
énekelnie.” En csak álltam
és bámolytam. Így kezdő-
dött...

Gigli

a szárnyai alá veszi
— Két hét múlva, 1934
májusában Gigli Pesten
járt. Csak egy ócska, rég
nem használt zongora volt
a Hungáriában, ahol lakott,
mert Magyar esténként
persze cimbalmozott és nem
zongorázott. De Gigli meg-
hallgatott. Azóta is meleg
barátság fűz a mesterhez,
aki szárnyai alá vett és
nevelt, oktatót, előre vitt.
A Carelli nevet is tőle kap-
tam. Egyik híres filmjében,
amellyel, mint mondotta
volt, sok pénzt keresett, egy
énekest játszott, akit Carel-
linak hívtak. Egyébként
Izraelbe jövet meglatogat-
tam Reccanattiban. Most
fejezett be egy 40 koncertes
körutat a 64 éves ember,

akinek esténként még ma
is két és félezzer dollárt fi-
zetnek.

— Gigli elutazott Pestről,
én pedig tovább tanultam
éneket és — jogot. De 1937-
ben otthagytam Pestet és
mint kottalap-forgató, sa-
ját költségre végigkísér-
tem Gigli európai turné-
ján...

Végül eljött a nap és meg-
kaptam első szerződésemet
a firenzei Operában. Gigli
aznap nagy izgalomban
vált, de nem miattam. Ca-
ruso özvegye hozta el hoz-
zá egykori nagy riválisának
15 éves lányát, Glóriát, hogy
meghallgassa az éneket.

— Nemet nyomásra 1938-
ban Olaszországban is be-
vezették a zsidótörvénye-
ket. En még egy ideig éne-
keltem, mert nem tud-
ták rólam, hogy zsidó va-
gyok. Gigli közbejárására
aztán 1939 elején beutazási
vizumot kaptam az Egye-
sült Államokba. Sajnos a
protekcioja később többet
ártott, mint amennyit hasz-
nált: néhány „kedves” kol-
legája ugyanis elhíresztelte
rőla, hogy fasiszta és anti-
szemita és én, mint „véden-
ce” — zsidó voltom ellenére
— kegyvesztett lettem.

— Közben kitört a világ-
háború, otthagytam és
megbetegedtem. Két évig
nem énekeltem és pénzt
sem lehetett átutalni Ma-
gyarországra. Nehéz idők
voltak azok számomra. Ami-
kor végül felgyógyultam,
beálltam egy kis vandortár-
sulatba és 120 „Sevillai bor-
bely”-előadással körüljár-
tam Amerikát.

— Ezzel kezdve már ment
a dolog, mint a karikacsa-
pás. Bekerültem Charles
Wagner operatársulatába,
majd Doráthy Antal bará-
ta meghívására Dallasban
(Texas) résztvettem a IXik
szimfónia előadásában, amit
az NBC rádió egész Ameri-
kában közvetített. Azután

összekerültem Tomiko Ka-
nazawa japán énekesnővel
és egy amerikai száíz szer-
int összeállított népies mű-
sorral (kosztümös Pillangó
kisasszony és Traviata,
amerikai operett-számok,
könnyű koncert-műsor) be-
jártuk egész Amerikát. Ha-
talmatlan sikerünk volt. Ka-
nazawával 1947-ben és 1948-
ban Pesten is jártam, ott
ismertem meg Fricsayt.
Emlékszem, szegény Bajor
Gizi összes színinövendékeit
elhozta a koncertünkre. A
pesti turné eredményeké-
ppen, családomat is sikerült
Pestről kivinnem Ameriká-
ba.

A televízió megöli a hangversenyt

— Közben a televízió
meghódította egész Ameri-
kát és lebukott a koncert
rendezvények. Mindenki
otthon ült és a TV-műsört
elvetve, ahelyett, hogy hang
versenyre járt volna. Ezért
elhatároztam, hogy elfoga-
dom a Metropolitan Opera
meghívását, ami kevesebb
(az átlagfizetés mindössze
heti 300—350 dollár), de biz-
tos jövedelmet jelent, egy-
uttal pedig „márkás”-sá te-
szi az embert. A szezon
New-Yorkban 22 hétig tart,
aztán az Opera felpakkol
aztán különvonatra és 6 hét
alatt beutazza az Államo-
kat. Az év másik felében
pedig szabad az ember.

— Így kerülhettem el Iz-
raelbe. Azt hiszem, ez éle-
tem legszebb és legnagyobb
élménye. Tudja, sok roko-
nom, régi ismerősöm él itt
és Amerikában is benne va-
gyok a magyar-cionista dol-
gokban, de azért megdöb-
bentem, amikor láttam,
hogy itt mit teremtettek.
Soha, soha sem láttam
ilyen boldog zsidókat.

Fricsay magistermetű,
kopaszodó, szuggesztív szem-
ű, csendes és — keresz-
tény. Carely nála alacso-
nyabb, feketehejű, jóképű
rendkívül szimpatikus, be-
szédes és zsidó. Jóbarátok...
Két nagy művész jött ve-
lünk az országra, hogy fe-
lejthetetlen élményt szerez-
zen az izraeli közönségnek.
És a mi ügyünk két hűsé-
ges sliáchja megy el velük
a nagyvilágra.

Vázsonyi Vilmos támadása a cionizmus ellen

(Folytatás a 9-ik oldalról.)
ta, hogy a történelmet úgy
kell tanítani, hogy nemcsak
vallásháborúk, országdulá-
sok és zsákmányolások van-
nak, de van szabadságépi-
tésnek, szabadvéleménynek
és szabad gondolatnak is
hadjárata és győzelme. Irto-
zatos vihar támadt a szavai-
ra. Néppártiak és csatlósaiak
üvöltő kórusban ordították:
— Hazaáruló! Hazaáruló! Ki
vele! És csakugyan ki akar-
ták dobni az új honatyát a
Házból.

Vad káromlások elcsutitá-
ra csak ennyit mondott Váz-
sonyi:
— Hogy ki a hazaáruló,
az mindig attól függ, hogy
kinek a kezében van éppen
a stámbil, a „hazaáruló” bé-
lyegzője.

Ezzel befejezte viharba
fulladt első parlamenti be-
szédét a fiatal zsidó képvi-
selő, a későbbi igazságügy-
miniszter.

Tanulság: a kortárs fe-
gyelmeze kortársáról szóló
kritikáját.

Vázsonyi Vilmosnak lát-
tam tündöklését és láttam
üldözöttségét, a polgári közép-
osztály erőinek elhervasztá-
sát. Zsidó nagyjaink egyike
volt. Nem az ő büne, hogy in-
judaicis általában, s a cio-
nizmus kérdésében különös-
képpen nem látott tisztán.

A kor büne ez. Nemolvá-
sókna és nem gondolkodó-
knak a zsidó közéletbe való
törtétese kimerült egyetlen-
egy légúres krédóban: a „hit-
élet-mélyítés” tartalmatlan
szólamában. De igaz, — mé-
lyebb és mélyebbre is mé-
lyítették sokmindent.

Ennek a sivár korszáknak
bánatos jelensége, hogy
mennyi, de mennyi sokan a
hivatottak közül nem jutot-
tak Cion évi csipkebokrának
közelségébe.

Képeslap

Az idahoi rendőrség letar-
toztatta John Queegot, aki
hamis csekket akart bevált-
tani az egyik pénzügyinté-
zést. Queeg a telefonkönyv-
ből irt ki egy nevet, amely
azonos volt a bíróság elnö-
kének nevével.
(Time, Cshágo)

Kérdés: Milyen szerepe
van Nagy Imre miniszter-
elnöknek Rákosi mellett?
Válasz: Hűségfogy
meséli, hogy családjában
megosztotta a hatáskört a
feleségével.
— A feleségem osztja be
a fizetésemet, inteni a be-
vásárlásokat és parancsol a
gyerekeknek — mondja. —
En viszont sőtámi viszem
a gyerekeket és enni adok
az aranyhalaknak.
(Emigráns
Borsszem Jankó)

Remélem, kisasszony
maga nem olyan kacér és
közönyös, mint a férjem
előbbi titkárnője volt?
— Ki volt a főnök úr
előbbi titkárnője?
— En...
(Rire, Párizs)

Az ötéves Péter nagyön-
jénél van látogatóban. Vi-
dámán játszadozik egy-két
évvél idősebb unokatevé-
veivel, de egyszer csak ész-
reveszik őt a sarokban, hall-
gatagon, bánatosan. Meg-
kérdezik, miért nem játszik
a többiekkel.
— Már hogyné játszanék
— válaszolja. — mamá-
kát-apácskát játszottam és
én vagyok a gyerek.
— De azért nem kell ne-
ked a kuckóban állnod és
ilyen csendben lenned?
— De igen, néni — vála-
szolja Péter — én ugyanis
még nem születtem meg.
(Coctail, Párizs)

A biccelő vendég egy hat
dolláros vacsora elfogyas-
tása után magához hívja a
tulajdonost.
— Mennyit itél meg eb-
ben a városban a bíróság
egy pofonért? — kérdezi.
— Tíz dollárt — hangzik
a válasz.
— Rendben van — mon-
ja a vendég — akkor gyor-
san kenjen le nekem egyet
és adjon négy dollárt.
(Collier's, New-York)

Szégelyhated magad!
Mit kell hallanom. Hajnal-
ban, amikor a rendőr haza-
hozott, azt mondta, hogy
egy villanypóznát ölelgetél.
— Na és? — válaszolja a
férj — csak nem vagy fél-
tékeny egy villanypóznára?
(Coctail, Párizs)

Az újdonsült orvos talál-
kozik a barátjával, akinek
eldicsékszik, hogy egy nap-
palatka nyitotta meg a
rendelőjét és már volt is
egy páciense. Egy szülést
vezetett le.
— És hogy sikerült? —
kérdezi barátom.
— Köszönöm, jól. Az anya
meghalt, az újszülött meg-
halt, de remélem, hogy az
apát sikerülni fog megmen-
tenni.
(Popular Medicine, Boston)

Latabárnak már sok kel-
lemetlensége volt amiatt,
hogy kifigurázta az ölen ál-
ló kommunizistákat, legaláb-
is egyes vezérek önmagukra
ismertek Latabár tréfáiban.
Legutóbb is három hétre el-
lították Latabárt a szinpa-
di szerepléstől. A büntetés
letelte után a közönség nagy
tapssal várta, de a híres
komikus hangtalanul fogad-
ta az ünneplést, még csak
ld se nyitotta a száját.
A közönség újra tapsolt.
Latabár pedig továbbra is
hangtalanul állt a szinpa-
don. Végül a közönség zuga-
lódni kezdett és parázs bot-
rány keletkezett. Latabár
ekkor megszólalt:
— Na mi az? Hát már
hallgatni se szabad?
(Emigráns
Borsszem Jankó)

A társadalombiztosítás a gyakorlatban

(Folytatás a 7-ik oldalról.)
zók nem kapnak semmit,
mert a biztosítás csak ápr-
lis elsejétől kezdődött, te-
hát nem lehetett egy éven
keresztül biztosítva.

Ez a biztosítási ág két rész-
re oszlik. 1. Temetkezési se-
gély. 2. Nyugdíj. Ha meghal
a biztosított felesége, vagy
kiskorú gyermeke, a biztosít-
ó intézet gondoskodik az el-
temettetés költségeiről.

Az életbiztosítás révén já-
ró nyugdíj azonos az öreg-
ségi nyugdíjjal. Tehát ha
Jakov Lévy meghal és az
özvegye már betöltötte 50-ik
életévét, vagy ha még nem
töltötte be, de árva maradt,
akikről gondoskodnia
kell, vagy ha nincsenek ár-
vák, de valamilyen oknál
fogva nem képes magáról
gondoskodni, azt a nyugdí-
jat kapja, amelyet Jakov Lé-
vy kapott volna, ha megéri
az öregégi nyugdíjkorha-
tárt.

Negyven évesnél fiatalabb
özvegy (árva) nélkül), egy-

széri 180 font alapsegélyre
jogosult, ami a mai drága-
sági index mellett 390 font-
nak felel meg.

Mennyi biztosítási díjat
kell fizetni?
Az öregégi és életbiztosí-
tás díja a havi bevétel 2,5
százaléka. 240 fontnál maga-
sabb bevétel esetében is csak
240 font 2,5 százalékát kell
fizetni. A minimális biztosít-
ási díjat a következőképpen
állapítja meg a törvény: Al-
kalmazottak esetében: havi
40 font 2,5 százaléka, önál-
lóknál, akik három alkalma-
zottnál nem foglalkoztatnak
többet 50 font 2,5 százaléka,
azoknál, akik nem tartoznak
a fenti két kategóriához, te-
hát eltartottak, stb. 25 font
2,5 százalékát fizetik. Ha en-
nél kevesebb bevételük is
van, ennyi után kötelesek
a biztosítási díjat fizetni.
A biztosítási díjak egy ré-
szét a munkaadó, egy részét
pedig az alkalmazott fizeti,
mégpedig a következő fel-
osztásban:

	A munka- adó fizet:	Az alkal- mazott fizet	Összesen:
Öregégi és életbiztosí- tásért	1,5%	1%	2,5%
Szülönök biztosításáért	0,4%	0,4%	0,8%
Az összes biztosítási ágakért együtt	1,9%	1,4%	3,3%

A munkaadó ezenkívül ter-
mészetesen megfizeti a bal-
eseti biztosítási díjat is, ami
az alkalmazottat nem ter-
heli.

Onálló iparosok, kereske-
dők stb. havi bevételük 3,3
százalékát fizetik, de csak
240 fontig, vagyis ha ennél
magasabb bevételük van is
csak 240 font 3,3 százalékát
fizetik. A törvény felhata-
mazza a munkügyi minisz-
tert, hogy a „plafonösszege-
ket” a gazdasági helyzet ala-
kulásának megfelelően fel-
emelhesse. Már most szó-
van arról, hogy a 240 fontos
„plafont” 300-ra emelik fel.

A biztosítási díjak megfi-
zetését a munkaadó viseli
a felelősséget. Ha elmulasz-
totta megfizetni a díjakat és
közben előállott valami, a-
miért az alkalmazottnak
nyugdíj vagy más járulék
jár, a biztosító ezt szó nél-
kül megfizeti, de azután a
munkaadón behajtja nem-
csak a biztosítási díjakat,
hanem az összes járuléko-
kat, amelyeket alkalmazott-
nak kifizetni volt kényte-
len.

Herzl, a drámairó

Irta: Patai Edit

Herzl kora gyermeksé-
gének álmai, ambíciói fűzik
a színházhoz. Ebrédó fantá-
ziájának első szárnyalásá-
ban darabot akar írni Mó-
zesről, akinek alakja össze-
olvad lelkében a Messias-
király alakjával... De ké-
sőbb, mikor a Herzl-házban
Pauline és Theodor kis házi
színpadon előadásokat ren-
deznek, könnyedebb témák
kerülnek felszínre. Ezeket
az intím estéken, melyek-
nek programját gyakran
maga Herzl szállítja, Adolf
Silberstein, az akkori idők
legismertebb színházi kri-
tikusa is megjelenik és jó-
indulata biztatása nagyban
emeli a fiatal szereplők ön-
éretét.

Pauline korai, tragikus
halála zárja le ezt a boldog,
gondatlan korszakot. A csa-
lád Bécsbe költözik, Herzl
befejezi a középiskolát, be-
iratkozik a jogi fakultásra.
Egyetemi tanulmányai ide-
jén többnyire a jogászai élet-
ből veszi tárgyát. A bölcsel-
kedő, ügyeskedő ügyvéd a
legjobb korai Herzl-dramá-
ban nagy szerepet játszik.
Igy első nagyobb darabjá-
ban, a „Causa Hirschhorn”-
ban is, ahol a cselekmény
színhelye egy fiatal, klien-
süket leső ügyvéd pompá-
san megrajzolt irodája. Ebb-
ben a darabban, melyet
előbb magántársaságban
játszanak, maga Herzl ala-
kítja az ügyvéd szerepét.

Ebben az időben a bécsi
Burgtheater volt Európa
egyik legelőkelőbb drámai
fóruma, a drámai szerzők
vagyának legmagasabb cél-
ja. Herzl is ezt a fellegva-
rat akarja meghódítani és
mikor egy ősi alkonyon ott
szól az új Burgtheater épü-
lő palotája előtt Arthur
Schnitzlerrel, így szól: „Se-
hen Sie, da komme ich ein-
mal hinein...”

Ez a profécia valóra vált.
A fiatal drámairó előtt meg-
nyílnak a Burgszínház kapu-
i. Néhány darabja jelentős
sikert ért el, sőt a „Wild-
diebe” című, amelyet
Hugo Wittmannal közösen
írt, ötvenhátszort került szín-
re, legutóbb 1904 október
24-én. A vígjáték, melynek
alapizméje, és felépítése
Herzltől származik, úgyilat-
szik, megfelel az akkori iz-
lésnek. Ezenkívül még négy
darabja jutott előadásra
Bécs első színpadán. „Der
Flüchtling”, „Die Dame in
Schwarz”, „Tabarin”, „I
love you”. De akkor már
Herzl nevet mindgyakrab-
ban emlegetik cionista mun-
kájával kapcsolatban. Drá-
mairói nimbusza elhalvá-
nyul a nagy eszme harcosa-
nak növekvő jelentősége
mellett. Ellenfelei felisme-
rik és ellene fordítják azt
az ellentétet, mely szenvedő
népéért folytatott küzdelme
és színpadi ambíciói között
alakul ki. Ha a színházban
megjelenik, gúnyosan, sebző
éllal röppen felje a szó:
„König der Juden...” „Akkor
fölröppentik, nem sejtik,
hogy ami ma gúny, holnap
majd közel jár a történelmi
igazsághoz...”

Herzl lelkén már súlyoso-
dik a látnokság terhe, de
még küzd az erkölcsi és
anyagi sikerért, amelyet a
színház nyújthat, még ele-
gánsan, a világi biztos moz-
gásával jelenik meg a kö-
zönség tapsviharában a
színpadon... Azok, akik
tapsolnak neki, nem is kí-
sérlik meg, hogy mélyebb
tendenciát keressenek a
szellemes párbeszédek, a
színpadi hatásra épített for-
dulatok mögött. Pedig ek-
kor már közműrt Anatole
de Monze francia kultusz-
miniszter megállapítása, mi-
szerint Herzl hisz benne,
hogy drámával lehet a vilá-
got megjavítani.

meséje is ezen az alapon
halad a tragikus vég felé.
Jákov Sámuel, az idealista
zsidó ügyvéd-sógora, Rein-
berg tőzsdés révén — aka-
ratán kívül spekulánsok
társaságába kerül, de nem
tud velük közösséget val-
lani. Ehelyett a kihasznál-
t, elnyomott bányamunkások
védelmére kel és bebizonyít-
ja, hogy a bánya megféle-
mítő biztonsági berendezések nél-
kül működik állandóan ves-
szélyeztetve a munkások
életét. A keresztény banya-
tulajdonos párbajra hívja
és megöli Jákovot... A zsi-
dó idealistának meg kell
hálnia, egy társadalom bü-
neiért, melyekért kereszté-
nyek, zsidók egyaránt fe-
lelősek. A végző órában,
Franz, az ifjúkori barát, a
haladó Jákobhoz siet, s
mely megrendülésben eljut
az igazság megismeréséhez.
De érezzük, hogy mire ki-
lép az ajtón és kiér az ut-
cára, újra hatalmába keríti
az önzés, az egyéni ambi-
ció, — hisz politikai pályá-
ra készül és érvényesülésé-
nek előfeltétele, hogy min-
den összekötést megsza-
kítson a zsidósággal.

„Das neue Ghetto” végső
jelenetében Jákov szülei, az
egyszerű, egyenes, mélyen
érvő apa, a nemes, fájdal-
mzó óriási lelki erővel viso-
ló anya emlékeztetnek
Herzl szüeleire. A hasonlós-
ság egyébként már előbb is
felismerhető, különösen Já-
kov esküvői jelenetében, a-
mikor az anya a család be-
vezette „Philosofin”-ját, Jean-
nettet juttatja eszünkbe.
Jákov ifjú feleségében, a
jólétben nevelkedett, kissé
felelő, a legkomolyabb
helyzetekben új tolettjeire
pénzt kérő, de alapjában jó-
indulatiu Hermineben Herzl
feleségére, Juliere ismerünk.

„Das neue Ghetto” Herzl
világfelfogásának tökéletes
tükröképe. Ettől a drámától
egyesen vonal vezet a ma-
sodik cionista kongresszus-
ig, amikor a politika eszkö-
zeivel és propagandájával
ugyanazt hirdeti: a zsidó-
ság menedéke nem az asz-
similáció, hanem az önma-
gához való visszatérés. Még
a legjobbak között is alig
van hid, amely zsidók és
nemzsidók között a meg-
értéshez vezet. ...Valaha
ebből a megoldhatatlan
problematikából az ifjú
Herzl az egész zsidóság
egyidejű kikeresztelkedésé-
ben látta a kivezető utat.
Most a harangzúgásos ki-
keresztelkedés helyett, a
zsidóság teljes vállalását
hirdeti, a mainzi Mózes
mintájára.

A színpadi hatás szem-
pontjából is elsőrangú drá-
mában a kortársak megér-
zik a feszültséget teremtő
elemeket és érdekes, a kor
szellemébe bevilágító irat-
váltás előzi meg az előadás
engedélyezését a Polizeidi-
rektion és a Stadthalter-
Praesidium között. Az elő-
bi jelentésében tartalmonki-
vonatot ad a daraból és
erre a következtetésre jut:
„A jelenlegi, izgalomban
annyira bővelkedő időben,
mikor a nemzeti ellentétek
már a legcsekélyebb okoknál
fogva az általános rendet
és nyugalmat veszélyeztető
módon lépnek fel egymás
ellen, nem látszik oportu-
nusnak a zsidókérdést olyan
aktuális módon színpadra
vinni, mint a szóbanforgó
műben történik.”

Szóval, nem ajánlja az
előadási engedély megadá-
sát, de hozzáteszi, hogyha
a Stadthalterei másképp ha-
tározna, mindenesetre java-
solja a darab címének meg-
változtatását és ajánlja,
hogy a szereplő rabbi ne
jelenjen meg olyan ornátus
ban, mely más vallások lel-
készi ruházatára emlékeztet.

A Stadthalterei nem lát
kivételmentes a darabban, a-
melynek erkölcsi tendenciá-
ját nem lehet kétségbevon-
ni, csak az ornátusra vonat-
kozó kikötést helyesli.
A bemutató után a Poli-
zeidirektion jelenti, hogy

„Das neue Ghetto” végső
jelenetében Jákov szülei, az
egyszerű, egyenes, mélyen
érvő apa, a nemes, fájdal-
mzó óriási lelki erővel viso-
ló anya emlékeztetnek
Herzl szüeleire. A hasonlós-
ság egyébként már előbb is
felismerhető, különösen Já-
kov esküvői jelenetében, a-
mikor az anya a család be-
vezette „Philosofin”-ját, Jean-
nettet juttatja eszünkbe.
Jákov ifjú feleségében, a
jólétben nevelkedett, kissé
felelő, a legkomolyabb
helyzetekben új tolettjeire
pénzt kérő, de alapjában jó-
indulatiu Hermineben Herzl
feleségére, Juliere ismerünk.

„Das neue Ghetto” Herzl
világfelfogásának tökéletes
tükröképe. Ettől a drámától
egyesen vonal vezet a ma-
sodik cionista kongresszus-
ig, amikor a politika eszkö-
zeivel és propagandájával
ugyanazt hirdeti: a zsidó-
ság menedéke nem az asz-
similáció, hanem az önma-
gához való visszatérés. Még
a legjobbak között is alig
van hid, amely zsidók és
nemzsidók között a meg-
értéshez vezet. ...Valaha
ebből a megoldhatatlan
problematikából az ifjú
Herzl az egész zsidóság
egyidejű kikeresztelkedésé-
ben látta a kivezető utat.
Most a harangzúgásos ki-
keresztelkedés helyett, a
zsidóság teljes vállalását
hirdeti, a mainzi Mózes
mintájára.

A színpadi hatás szem-
pontjából is elsőrangú drá-
mában a kortársak megér-
zik a feszültséget teremtő
elemeket és érdekes, a kor
szellemébe bevilágító irat-
váltás előzi meg az előadás
engedélyezését a Polizeidi-
rektion és a Stadthalter-
Praesidium között. Az elő-
bi jelentésében tartalmonki-
vonatot ad a daraból és
erre a következtetésre jut:
„A jelenlegi, izgalomban
annyira bővelkedő időben,
mikor a nemzeti ellentétek
már a legcsekélyebb okoknál
fogva az általános rendet
és nyugalmat veszélyeztető
módon lépnek fel egymás
ellen, nem látszik oportu-
nusnak a zsidókérdést olyan
aktuális módon színpadra
vinni, mint a szóbanforgó
műben történik.”

Szóval, nem ajánlja az
előadási engedély megadá-
sát, de hozzáteszi, hogyha
a Stadthalterei másképp ha-
tározna, mindenesetre java-
solja a darab címének meg-
változtatását és ajánlja,
hogy a szereplő rabbi ne
jelenjen meg olyan ornátus
ban, mely más vallások lel-
készi ruházatára emlékeztet.

A Stadthalterei nem lát
kivételmentes a darabban, a-
melynek erkölcsi tendenciá-
ját nem lehet kétségbevon-
ni, csak az ornátusra vonat-
kozó kikötést helyesli.
A bemutató után a Poli-
zeidirektion jelenti, hogy

„Das neue Ghetto” végső
jelenetében Jákov szülei, az
egyszerű, egyenes, mélyen
érvő apa, a nemes, fájdal-
mzó óriási lelki erővel viso-
ló anya emlékeztetnek
Herzl szüeleire. A hasonlós-
ság egyébként már előbb is
felismerhető, különösen Já-
kov esküvői jelenetében, a-
mikor az anya a család be-
vezette „Philosofin”-ját, Jean-
nettet juttatja eszünkbe.
Jákov ifjú feleségében, a
jólétben nevelkedett, kissé
felelő, a legkomolyabb
helyzetekben új tolettjeire
pénzt kérő, de alapjában jó-
indulatiu Hermineben Herzl
feleségére, Juliere ismerünk.

„Das neue Ghetto” végső
jelenetében Jákov szülei, az
egyszerű, egyenes, mélyen
érvő apa, a nemes, fájdal-
mzó óriási lelki erővel viso-
ló anya emlékeztetnek
Herzl szüeleire. A hasonlós-
ság egyébként már előbb is
felismerhető, különösen Já-
kov esküvői jelenetében, a-
mikor az anya a család be-
vezette „Philosofin”-ját, Jean-
nettet juttatja eszünkbe.
Jákov ifjú feleségében, a
jólétben nevelkedett, kissé
felelő, a legkomolyabb
helyzetekben új tolettjeire
pénzt kérő, de alapjában jó-
indulatiu Hermineben Herzl
feleségére, Juliere ismerünk.

„Das neue Ghetto” Herzl
világfelfogásának tökéletes
tükröképe. Ettől a drámától
egyesen vonal vezet a ma-
sodik cionista kongresszus-
ig, amikor a politika eszkö-
zeivel és propagandájával
ugyanazt hirdeti: a zsidó-
ság menedéke nem az asz-
similáció, hanem az önma-
gához való visszatérés. Még
a legjobbak között is alig
van hid, amely zsidók és
nemzsidók között a meg-
értéshez vezet. ...Valaha
ebből a megoldhatatlan
problematikából az ifjú
Herzl az egész zsidóság
egyidejű kikeresztelkedésé-
ben látta a kivezető utat.
Most a harangzúgásos ki-
keresztelkedés helyett, a
zsidóság teljes vállalását
hirdeti, a mainzi Mózes
mintájára.

A színpadi hatás szem-
pontjából is elsőrangú drá-
mában a kortársak megér-
zik a feszültséget teremtő
elemeket és érdekes, a kor
szellemébe bevilágító irat-
váltás előzi meg az előadás
engedélyezését a Polizeidi-
rektion és a Stadthalter-
Praesidium között. Az elő-
bi jelentésében tartalmonki-
vonatot ad a daraból és
erre a következtetésre jut:
„A jelenlegi, izgalomban
annyira bővelkedő időben,
mikor a nemzeti ellentétek
már a legcsekélyebb okoknál
fogva az általános rendet
és nyugalmat veszélyeztető
módon lépnek fel egymás
ellen, nem látszik oportu-
nusnak a zsidókérdést olyan
aktuális módon színpadra
vinni, mint a szóbanforgó
műben történik.”

Szóval, nem ajánlja az
előadási engedély megadá-
sát, de hozzáteszi, hogyha
a Stadthalterei másképp ha-
tározna, mindenesetre java-
solja a darab címének meg-
változtatását és ajánlja,
hogy a szereplő rabbi ne
jelenjen meg olyan ornátus
ban, mely más vallások lel-
készi ruházatára emlékeztet.

A Stadthalterei nem lát
kivételmentes a darabban, a-
melynek erkölcsi tendenciá-
ját nem lehet kétségbevon-
ni, csak az ornátusra vonat-
kozó kikötést helyesli.
A bemutató után a Poli-
zeidirektion jelenti, hogy

ZENEÉLEST

A Csárdáskirálynő a Do-Re-Mi-színházban

Az operett száz évvel ez-
előtt, mint „operácska” kezd-
te pályafutását. Vigoperá-
nak, könnyű zenével tűzdelt
bohózatként indult. Voltak
klasszikusai is, mint Offen-
bach és Johann Strauss,
nagymeisterrel, mint Millöcker
Oskar Strauss, Suppé és
Sullivan. A század elején új
formában jelent meg s Lehár-
ral érte el fénykorát. Mint
minden divattal kacérkodó
ledér hölgy, hol a nemzet-
közi dzsesszel, hol a külön-
böző nemzeti, népies dala-
mokkal flörtölt. A legkönny-
vebb utat kereste a szóra-
koztatáshoz, alakjai dróton
ranganat bábok, lila bárfény
ben szerelmről duruzsoló lo-
vagok, könnyű lokál-tünde-
rek, vagy szenilis arisztok-
raták, kik a tömegek naivi-

A személyek mind egy-
formák, csak helyzetben
és ruházatban különböznek.
Ehhez járul, hogy a zene
bármikor megszólalhat,
minden belső indoklás nél-
kül. — Cselekményterve-
ben érvényesíti az elsőren-
dű bohózat alaptörvényét,
mely szerint csak fogások,
trükkök vannak, viszont
jellemek, fejlődésképes szem-
élyek soha, — mindent a
véletlen ereje mozgat, a vi-
lág vad és bamba abszurdí-
tása”.

Bármily szigorú és na-
gyon is általánosított Molnár
Antal ítélete, a mi Do-Re-
Mi színházunk eddig elő-
adott három operettje, „Ma-
rica grófnő”, „Viktória” és
a jelenlegi „Csárdáskirály-
nőre” pontosan vonatkoz-
tatható. Csodálatosan egy-
kaptafára készült mindhá-
rom; a legutóbbiban is ugyan-
olyan hercegecske bukkan
fel, mint társainál: Edwin
Lipper-Wallenstein, ki Syl-
vában, a csárdáskirálynőbe
szeret bele s vezeti a szo-
kás mesterkelt labirintus
ágas-bogas utvesztőjén ke-
resztül a kötelező happy
endhez. Hiszen hát a való-
di életben sem találunk oly
könnyen egymásra a szerel-
mesek, s már a Mozart-vig-
operák főszereplőinek is
alaposan próbára teszik a
türelmét, míg egymásé le-
hetnek, — de azok a kulisz-
szagáták, melyeket ezuttal
át kell ugranunk, oly való-
színűtlenek, oly komikusan
együgyűen hatnak, hogy
nem csodáljuk, hogy ha a
mi igényesebb közönségünk
nem egyszer fakad harsány
kacajra, mikor Sylva min-
den logikus ok nélkül pak-
kolni kezd s faképnél hagy-
ja herceget, vagy megfor-
ditva. Senki sem értette,
miért is cselekedtek így, de
— nem is volt kíváncsi rá
senki.

GEORG VAL,
a Do-Re-Mi-színház
igazgatója

tását, igénytelenségét és
könnyűvérű szórakozás-vá-
gyát igyekeztek a legol-
csóbb módszerekkel kielé-
gíteni. Slágerei, táncszámai,
szépségmentális sanszónjai
semmi olyan szellemi együtt-
működést nem igényelnek
közönségünkől, mint példá-
ul az u. n. komoly zene. A
kitűnő zeneirő, Molnár
Antal 1935-ben megjelent „A
könnyű zene és társadalmi
szerepe” című érdekes tanul-
mányában így foglalja össze
véleményét az operett-
ről: „Az operett nem ismer
jellemeket, csak helyzete-
ket, eseményeket, nem ismer
merhet tehát a jellemek-
ből folyó drámai fejlődést
sem, csak oly bonyodalmat,
mely a helyzetből és ese-
mények szövedéséből fo-

Viszont Kálmán Imre ki-
apadhatatlan zenei forrása
oly bőven ontja sugarait,
hogy elegendi a figyelmet a
cselekmény bonyolításáról.
Valószínű, hogy színpad és
színmű nélkül is éppoly föl-
bemászó, szórakoztatók vo-
nának számai, mint így, eb-
ben a valószínűtlen bájá-
tékban s úgy hatnak, mint
elegáns frakkok és cilinde-
rek, melyeket válogatás,
azaz minden pszichológiai
(Folyt. a 14. oldalon)

Ertesítés a hölgyeknek

A legmodernebb és legtökéletesebb
szalon az országban:

»Prina« frizurák

TEL-AVIV, Ben Jehuda 24 sz. a.

megnyilik kedden,

•• 1954. július 20-án ••

Divatós frizurák —
Ismeret szakemberek —
Udvarias kiszolgálás

Kérjük látogatását

MÉRONI ÜDÜLŐ

Még néhány szabad hely van az újjáalakított és
kibővített כפר להדרין üdülőnkben.
Mérsékelt árak. — Bővebb felvilágosítás és felirat-
kozás az alábbi címeken:

Igud Hámósávím sel Hápoel Hámizráchi, Tel-Aviv,
Rotschild 112., tel. 23170., d. e. 9-től d. u. 3 óráig.
Kedden és csütörtökön az iroda délután 5 óráig
van nyitva.

„MERON” ÜDÜLŐ VEZETŐSEGE,
Doár Ná Hágáhl Haeljon, Cfát. — Telefon: 73. 3

**A VOGEL
TÁNCISKOLA**
TEL-AVIV, ALLENBY 116
júliusban 20%
ENGEDMÉNYT AD.

Irodalom Művészet

HABIMA-SZINHÁZ

Boszorkányvadászat Arthur Miller drámája

Arthur Miller híres darabjai: „Mindnyájan fiatalok” és az „Ügynök halála” komoly sikert értek el izraeli színpadon is. Az „Ügynök halála” a Hábita színházban több, mint száznegyven előadást ért meg. Mindkét dráma aktuális témája folytán fogta meg any nyira a nézőt.

Miller új darabja történelmi dráma, cselekménye a 17-ik században történik, amikor egy Salem nevű amerikai faluban 19 fiatal nőt a törvényszék bűnösnek mondott ki, mint boszorkányokat és kötél általi halálra ítélte őket.

A darabnak aktuális vonatkozásai vannak: a szerző azt akarja kimutatni vele, hogy ha a hisztéria elfog egy tömeget, bármely korban, akkor az úgy jár el, mint a salemi boszorkányvadászatok. Fanatizmusa nem ismer határt, okkal, vagy anélkül, mindenkit megvádol és kiszedi belőlük a valómást, amit ki akar szedni. Lassanként már nem az igazság kiderítése lesz fontos, hanem a szenvedély maga. Ilyen pszichózis terméke az oroszországi és csehszlovákiai politikai perek, vagy a McCarthy-féle kommunistaüldözés. — Arthur Miller darabja tiltakozás az egyéni szabadságnak egy fanatikus társadalomban való eltiprása ellen. Ezáltal válik a darab, ha a 17-ik században is játszódik le, aktuális.

A „Boszorkányvadászat” csaknem minden adata és személye a salemi archívumban megtalálható, kivéve egyik főszereplő alakját, John Proctor, aki a drámaíró képzeletének születte.

Sálemben (Massachusetts) 1692-ben, amikor Európa már maga mögött hagyta a középkort és a felvilágosultság korszakát kezdte élvezni, boszorkányhajsza indult el, annak minden babonájával és kegyetlenségével.

Reverend Parris leánya beteg lesz, valami titokzatos kór kinozza, orvos nem

tud rajta segíteni. Suttogni kezdenek a faluban, hogy boszorkány szelleme tette betegé. Egész tömegpszichézissá fejlődik ez a hiedelem, mindenki csak erről beszél és a falu vezetője a nép hiedelmének engedve, eljárást indít a gyanúsítottak ellen. Megkezdődik a nagy per. Tizenkilenc fiatal leányról kitudódik, hogy az erdőbe járnak táncolni és összepaktálnak egy néger boszorkánnyal, szellemeket látnak és társalognak velük. A törvényszéknek kellő kényszerrel mindent vallanak és hisztériás jelenetekben idézik a szellemeket.

Elég, ha bevádolnak valakit boszorkányság miatt, hogy azt letartóztassák és kínzásoknak vessék alá. Így kerül börtönbe Elizabeth Proctor is, John Proctor fiatal felesége, majd maga Proctor is. A bírák Proctor szabadlábrahelyezését ígérik meg neki, ha bevallja, hogy az ördöggel cimborál. Mint-hogy ezt megtagadja, a vesztőhelyre viszik.

A darab meséje sötét, középkori legenda. A nagyközönség számára érthetővé és érdekessé egyrészt a napjainkkal való politikai kapcsolatok teszik, másrészt pedig a rendezés és a színészek játéka.

A rendezés valóban művészi, amelyet régen nem láttunk a Habimában. Avrahám Assego rendezőnek és Lingwood diszlettervezőnek dícséretére válik. Minden a helyén van. A színészek beosztása, megjelenésük, színpadon való helyfoglalásuk igen gondos és alapos munka eredménye. A szobák, a termek és a berendezés, az edények, a pitvar üstje, az almárium a disztányérok, stb., magukon viselik a 17-ik század bélyegét és annak a kornak komor „couleur locale”-ját. Van kétségtelenül valami nagyság ebben a szegényesen egyszerű, komor régi falusi lakásban s a nők öltözködésében. A ruhákat, amelyek mind időszerűek, szintén Lingwood festő tervezte. Fordhaus Ben Zisi kisézője is finoman hangsúlyozza ki az érzések háborúját.

A színészek kitünő összjátékot produkálnak. Kétségtelenül emelik a darab értékét és a mi színpadunkon való sikerét. Buchmann a nagy színész elmélyülésével játssza Proctor szerepét. Méltóságos marad végig, amint visszautasít minden vádat, ami gyermekei előtt nevének bemozolná, inkább a halált választja. Izrael Becher a fiatal pap szerepében igen jó, elfojtott lázadását a permenete ellen kitünően érzékelteti. Kutai, Rodanszky, mind kitünően játsszák szerepüket. Jehosua Bertonoffról nem is beszélve, aki rövid mellékszerepében újra kabinetalakítást produkál. A nők közül Mirjám Zohár emelkedik ki: elegánsan, deccsen alakítja Elizabet Proctor, aki tiszta, mint a kristály és soha nem hazudik, de akit ennek ellenére kivégeznek. Ada Tal tragikomikus szerepében, Nava Sán, Sosáná Duer, Tová Pardó és Ráchel Timor játéka legjavát adják.

OHHEL-SZINHÁZ

„A világ vége” Mose Sámir vígjátéka Zeév Baraban rendezésében

„A világ vége” (Szoj Háolám) Mose Sámir negyedik színdarabja. A négy darab sorozatot képez az ország életéből a felszabadító há-

ború óta. Az első „Elment a mezőre” (Hu hálách böszádót) a Pálmách katona életét örökíti meg a felszabadító háború folyamán. A „Bét Hillél” a kibucban történik, annak társadalmi életét és a tagok egyéni szabadságának problémáját vizsgálja. A „Viharos éjszaka” (Lél Szufá) egy vatic izraeli család életét veti, amely egy arabok által elhagyott mesekre költözik és összetalálkozik az új olával. „A világ vége” pedig már az új olék letelepedésének egy fejezetét mutatja be.

Mose Sámir „A világ vége” című darabját a „Telem” színház felkérésére írta. A Telem, mint a neve is mondja (Teatron Lómáábárot) egy máábarákat látogató színtársulat, amely már számos színdarabot mutatott be az ország máábaráiban és mint ilyen, fontos kulturális szerepet tölt be az országban.

A jelek szerint a fiatal szerzőnek ez a legsikerültebb darabja, amelynek szép közönségsikere lesz. Nem azért — és máris megmondhatjuk — mintha a darab drámai felépítésében tökéletesebb lenne, mint az előzők, de mert Mose Sámirnak érzéke van a humor iránt és helyesen látta, hogy ezzel az eszközzel jobban tudja fejteni mondanivalóit. „A világ vége” kedves, kellemes, szórakoztató darab, ahol a közönség szívből nevet és jó érzéssel hagyja el a színházat. Sok nem marad meg belőle, de valami jóérzés mégis, hogy valamit láttunk, ami a föld szerzetét sugározta, kellemes optimizmusszerű zsongás, hogy a negatív letelepülés nem a világ vége.

Minden egyszerű a darabban. Tulajdonképpen komédia pozíciója nincs is, jól beállított jelenetek sorozata az egész és a néző már az első jelenetnél tudja, mi lesz mindennek a vége. Inkább bohózatnak nevezném a darabot, de lehet is rajta úgy szórakozni, mint egy jó bohózat. Csak egy főtéma van a darabban — bár az is van benne — de izraeli életünk apróknak tűnő problémái. Még az sem számít, hogy sok ismert vicc és mondás kerül elő a darab folyamán — Mose Sámir

mintha nem is áhítozna ilyen szempontból eredetiségre — mert alapában véve mindegy, hogy min nevet a közönség.

Uj mosáv a Negevben. A különböző országokból összeverődött olék várják a régen beígért kvist, amely összeköti őket a világgal. De kirobban a botrány, hogy a most épülő kvist újabb rendelkezés folytán elkerüli a mosávot és két kilométer távolságra halad el mellette. Türelmetlenség, a falu lakói elhatározzák, hogy felszedik crifjüket és az új kvist mellé költöznek. S már költözőknek is. Csak két ember küzdökdi, hogy visszatartsa őket: Lévi, az öreg témon, és Jáél, a szábrá övönő. Ráveszik a népet, hogy maradjon a helyén és építse meg saját maga a kvist a vitatott két kilométeren. Anyagot kapnak az útépitő munkásoktól és vigan dolgoznak, amikor megérkezik a jeruzsálemi ellenőr és megállapítja, hogy a tervbe valami hiba csúszott be és az új kvisnek a mosávot is kell érintenie. Az öröm leirhatatlan. Közben ügyes jelenetek, világos cselszövések vidítják fel az izgalmas helyzetet.

A szerző kedvesen és fájdalommentesen kigúnyol mindenkit. Az új olék, aki

félzséggé válik néha, megfelölt létere új helyzeteket kell megoldania és úgy neki, mint a szárazra kitért hal. A régi olék, mert nevetséges lesz azzal, hogy folyton a múlttól beszél, sajnálja a régi szép napokat. A hivatalos közeg, ahol ilyen goromba hibák követnek el a kalkulációban.

Az előadásban Szádja Dámari (az ismert jemeni énekesnő fivére) fejhosszat vezet. Ő az öreg jemeni, aki egyszemélyben látja a sakter, mojl és sadon szerepet. Kitünően, sok természetes humorérzékkel játssza hosszú szerepét. Katzmann, a munkavezető, Szimchá Cehubál alakítja elegáns játékaival, Jehuda Schori is igen jó a raktár szerepében. Kár, hogy hangja oly rekedt volt, hogy helyenként nehezen lehetett érteni beszédét. Edna Fild együgyűségében komikus. Mázálja igen sikerült alakítás, amely sok derűt vált ki. Az övönőt Mirjám Hager, fiatal színésznő alakítja üdén, temperamentumosan. Dudkát, a szerető fiatallembert Uri Lévi játssza.

Zeév Arábán rendezés kis hibákkal eltekintve Árje Návon díszlettel nagyrésztben megfelelnek a darab szellemének. m. g.

LOPJ!!!

Írta: Kishont Ferenc

Néhány futó hónap alatt az egyik sűrű, szövedésményes delután felkeresett Neemán Kálánit az egyes blokkból és kiöntötte elem fája, emberi szívet:

— Negyvenhat éves vagyok uram és még nem életem. Nem kevesebb, mint tizenöt éve dolgozom a városüzemeltetés és csengettyűosztályon és csak a legnagyobb nehézségek árán tudom népes családomat az adók levonása után fenntartani. Nem tudom miért, de az utóbbi időben különösen elment a kedvem az egészről. Mert mi az én életem? Reggel felkelek, elmegyek a hivatalomba, dolgozom, iszom teákat, aztán este hazajövök, eszem, lefekszem és másnap kezdődik az egész előlről. Nap mint nap uram, tizenöt év óta. És ami a legborzasztóbb, a legelvágyott kilitásom sincsen, hogy valaha is abahagyhassam egy időre ezt a rabszolga-munkát, kicsit kifújni magamat, cseppet élvezni az életet, látni valamit a nagyvilágból...

— Hát nem kap szabadságot?
— Kapok három hetet. Mi az három hét? Alig kezdődött — már vége van. Nekem szükségem volna legalább egy-két éves fizetéses szabadságra. Mikor fogom ezt elérni? Majd, ha nyugdíjba küldenek és megkapom a fizetésem hatvan százalékát, de akkor már 65 éves leszek! En pedig akkor akarom élvezni az életet, amikor még nem rokkantam meg! Mit csináljak, drága doktor úr, mit csináljak.

A szunában sokan doktornak szólítanak, mert azt hiszik, hogy én vagyok a motorkerékpárom. Próbáltam vizsgálni a szerencsétlen embert, de nem hagyta magát.
— Tudja mit? — ajánlottam végül is — elviszem magát Ervinkehez!

Másnap tényleg felkerestük zseniális barátomat. Ervinke figyelmesen végighallgatta Kálánit ur nagymonológját, majd rövid tündöcs után így döntött:
— Csak egy megoldás van: lopni.

— Nem! — rémüldözött Kálánit úr. — Nem szeretném, ha extravaganciát látnának benne az urak, de ha egy mód van rá, szeretném a lopást elkerülni. A nagyapám táblabíró volt Dambovicán és ez mégis kötelez.

— Uraságod teljesen félreértett — így Ervinke — nem aktiv lopásra gondoltam. Az ön feladata csupán az volna, hogy hivatalában sikkasztó benyomását keltsse. Ha gyanussá válik, akkor mindjárt felfüggesztik önt munkahelyén a vizsgálat időtartamára, viszont törvényeink értelmében önnek mindaddig fizetést kell kapnia, amíg a vizsgálatot be nem fejezték. A vizsgálatot pedig általában nem szokták befejezni, mert kínos. Ilyeténképpen uraságod fiatal korban jut nyugdíjhoz, amikor még telítve van életerével és méghozzá a nyugdíj a fizetésének százszázalékát teszi ki. Tetszik már érteni?

Kálánit úr szemében kigyulladt a remény máglyája, forrón megszorította Ervinke kezét és csak annyit tudott mondani, rekedten:
— Todá. Todá. Todá.

Másnap reggel már megette Kálánit úr a szükséges lépéseket. Eppen a csengettyűosztály által foglalkoztatott munkások jegyzékét állította össze, jó nagy betűkkel beírta tehát a saját nevét közéjük, dupla fizetéssel, hogy aszongya: „Neemán Kálánit, főcsilingelő — 500.037 font”. A kész jelentést azonnal átvitte Sultájsz igazgatóhoz, aki meglegedett mosollyal átváltozott az érzékeivel látta el. Kálánit úr erre visszakérte a jegyzékét, hogy valamit ki akar javítani és egy újat írt, amelyben most már ezer fonttal tüntette fel magát és a biztonság kedvéért bekarikázta a nevé piros ceruzával. A jegyzék átnyújtása után pár perccel már megjelent az igazgató Kálánit szobájában erősen felindult állapotban.

— Neemán Kálánit! — förmédt rá. — Mi van itt ezzel a tétellel, hogy „Neemán Kálánit, főcsilingelő ezer font”? Mióta firkálunk vörösceruzával hivatalos jegyzékekben?! Kérném azonnal letisztázn!

Szóval ez nem sikerült. Neemán Kálánit azonban összeszorította fogait és továbbhaladt életútján a Cél felé. Néhány nap múlva benyújtotta Sultájsznak az irodafelügyelői költségeket tartalmazó listát, amelyben töb-

bek között a következő kitétel is szerepelt: „Nyakkendő, részemre, felselyem — cirka 200 font”. Sultájsz átfutotta a jegyzéket és szónéklül aláírta, jöllehet Kálánit direkt a falhoz lapult, a lehetőségeikhez képest elszápadt és ütemesen vacogtatta a fogait. Erre fogta magát Kálánit és első dühében írt egy névtelen levelet, amelyben felhívta a polgármester figyelmét „Neemán Kálánit gyanús nyakkendő-manipulációira”. A polgármester azonnal átvadta a levelet Sultájsznak, aki tüstént belső vizsgálatot indított és két hét múlva azonnali hatállyal elbocsátott egy bizonyos Salzberger nevű tisztviselőt a dézsmaszárlóról, mert kiderült, hogy ő írta a rágalmozó levelet.

Ekkor újból felkeresett Kálánit úr és elmentünk Ervinkehez.

— Doktor urak — mondotta szomszédunk. — Ha rövid időn belül nem fedezik fel a lopásaimat, én ideigleg tönkremegyek.

— Csak kitartás! — felelte Ervinke. — Türelem és újból szánlanut! Meg vagyok róla győződve, hogy egy szép nap mégis magára mosolyog a szerencse és lebukik. Próbáljon talán nagyobb dimenziókban dolgozni...

A következő héten odállt Kálánit úr a felettesei elé és az alábbi bejelentést tette:

— Az országos csengettyű-versenytagyalásokra beérkezett ajánlatok átvizsgálása után az összes munkálatok elvégzésének opcióját az ország egész belterületére magamnak osztottam ki.

Erre az összes felettesek felálltak és gratuláltak neki, hogy megnyerte a pályázatot.

Ebben az időszakban kezdett Kálánit úr bankjéket szórni a szobájában és a folyosókon, de valahog nem keltett feltűnést, mert azt hitték, hogy lyukas a zsebe. Erre az egyik éjjel betört saját hivatalába, fenéki üritette a kasszát és kormozott újjait gondosan rányomkodta minden kezégyébe eső tárgyra, majd otthagya a pinkász zihuját és pontos címét.

Másnapra visszakapta a pinkász zihuját és belső vizsgálat indult, amelynek folyamán őt is reménykeltő módon kihallgatták, de aztán hirtelen felbeszákadt minden, mert Sultájsz váratlanul bevallotta az igazgatóság zárt ülésén, hogy ő tört be, mire azonnal felfüggesztették állásából és Tverára költöztet a vizsgálat éveire.

Kálánit úr, aki már nyeregben érezte magát, rendkívül felindult Sultájsz inkollégiális magatartása miatt.

— Így van ez doktor úr — mondotta nekem — a kisember mindig mások számára kaparja ki a gesztenyét. Pár nap múlva azonban újból működni kezdett. Az egyik reggel zsebkezdőt kötött az orra elé, revolvert akasztott az oldalára és kezdte a kijárat felé tölteni a nagy Wertheim-szekerényt a pénztárfülkéből. Hát ahogy úgy tölta, tölta, gyünnek vele szemben a kollégák és aszongyák:

— Böker tov, már Kálánit. Böker tov, már Kálánit. Sőt még olyan is akadt, aki segített neki hurcolkodni. Mikor odaértek a kapuhoz, Kálánit úr idegei felmondottak a szolgálattel, lerogyott a lépcsőkre és sirva fakadt. Aztán egyetlen lendülettel besietett a számvétséghez és ott a főpáki orra előtt ráhamistotta egy tizezer fontos csekkre a polgármester aláírását. Erre a főpáki elszápadt, azonnal összehívta a kollégáit és néhány perc múlva közölte Kálánit úrral, hogy nem tudnak ilyen nagy összeget kifizetni.

Az azonban a segítség már útban volt. A legsötétebb időszakban is pislálak valahol a remény gyertyájának halvány világa. Nem telt el egy hét és Kálánit úr boldogságtól sugárzó arccal rontott be hozzám:

— Végre! — kiáltotta — elkaptak!

— Mázaltov! Brávó! Hogy történt?

— A folyosókon valaki kicsavarta a körtét a WC-ben, erre másnap éjjel kiszállt a lakásomra egy mozgó rendőrfőőralkulat meg néhány detektívfelügyelő és megállapították, hogy túl nagy a viláosság a lakásban. Röviden: gyanussá váltam. Most minden pillanatban várom felfüggesztésemet...

Ez történt. A sors előbb, vagy utóbb mindig megjutalmazza a kitartókat. Tegnap reggel kaptam egy levelezőlapot Kálánit úrtól. Cipruson nyaral, a fizetését küldik utána. Nagyon hálás. Ervinkeit üdvözölteti. Átdatam kedves sorait a barátomnak, de Ervinke azt állítja, hogy Kálánit kicsit elkapkodta a dolgot, még kiharcolhatott volna magának valami kis lopási-tosszefetet is. Mondtam neki, Ervinke, nem kell túlozni.

Ne szaladjájon hiába
Telefonáljon: 71831

számnak, vagy forduljon egyenesen az egyetlen r a m a t - g a n i céghez:

Lipka és Stern
BIALIK-U. 39.

ELADÓK:

1. kétszobás luxuslakások beépített szekrények, fürdő, kád, esempe, minden emeleten csak 4.200 font kp., és 2000.- font jelzálog.
2. kétszobás luxuslakás azonnal beköltözhető, csak 4000 font kp., és 1500 font jelzálog.
3. 2½ szobás luxuslakás, a Jahalom-utcánál, tobojtók és ablakok, 5500 font kp., és 2000 font jelzálog.
4. Egyszobás lakás II. emeleten, olcsón
5. Gyógyszertárnak megfelelő helyiség új kerületben. (1 km-es körzetben nincs gyógyszertár.)
6. Gazoz-kioszk központi helyen, autóbussmegállónál, csak 5000 font.

KIADÓK:

1. Irodák a Bialik utcán, minden cefra alkalmassak. Azonnal beköltözhető.
 2. Kétszobás lakás Ramat-Gan központjában, beköltözhető 6 hét múlva, csak 3500 font.
 3. 3 szobás luxusvilla Givat-Rambamban, beköltözhető 3 hónapon belül.
- Ha eladó telke van Ramat-Ganban, vagy környékén, forduljon azonnal hozzánk!

12 Uj Kelet 1992. VI. 16.

CHANA ROVINA beszél a 35 éves Habimáról

Írta: Dr. Weissburgné-Öhlbaum Etus

Azt kérde, hogyan való-
sulhatott meg a héber szín-
ház Moszkvában olyan idő-
ben, amikor egyrészt üldöz-
ték a héber nyelvet, más-
részt maguk a zsidó töme-
gek sem beszéltek, értettek
héberül? — mondja Rovina
elgondolkozva.

— A héber színház ugyan-
abból a talajból fakadt,
mint a modern zsidó népi
élet többi intézményei: az
iskola, a sajtó, a gazdasági
intézmények, vagyis a zsidó
nemzeti újjászülés gond-
latából. Mégis ki kell emel-
nem három speciális ténye-
zést:

Elsősorban ott volt Ce-
mach, az alapító. Cemach
rendkívüli tehetségű, törhe-
tellen akaraterű ember
volt. Élete minden vágya
akörül forgott, hogy meg-
teremtse a héber színházat.
Fanatikus hite lassanként
átterjedt környezetére is.

Aztán ott volt körülötte
a fiataloknak az a lelkes
gárdája, akiknek nagyré-
sze ugyancsak a héber
nyelv újjászülésének szent
életét. A színház első
munkatársai nagyrészt hé-
ber tanítók voltak, Cemach
is, Gnassin is, Csamerinszki
is, mint héber tanítók kezd-
ték pályafutásukat, jöma-
gam pedig, mint már emli-
tettem, héber óvónő voltam.
Cemach maga köré tudta
vonni ezeket a fiatalokat
a nagy eszme varázsával és
egygyű kövacsolta őket. A
hitnek olyan maximumát
tudta felkelteni bennünk,
hogy mindannyian meg vol-
tunk győződve, — a ten-
gernyi akadály ellenére is,
— hogy Cemach valóra vál-
ja nagy álmát, a héber szin-
padot. Nem kerestük tehát
az egyéni érvényesülést, ha-
nem lelkiismeretünk adtuk bele
az ügybe, hogy sikerre se-
gítsük.

Nem mellékes a harmadik
tényező sem, amely ugyan-
csak nagy lépéssel vitte elő-
re a moszkvai héber stúdió
kifejlődését és ez Wachtan-
gov volt. Ez az örmény ke-
resztény, akit különleges
rendezői kvalitásokkal ál-
dott meg a sors, felcsoport

— Befejező cikk —

önkéntes tanítómesterünk-
nek és Cemachéhoz hasonló
fanatizmussal nevelt belő-
lünk színészeket.

Örülteknek tartott ben-
nünket az egész világ. Ehez
tünk, nyomorogtunk egy
távoli és elérhetetlennek
látású ideálért. Ott voltunk
Moszkvában a Kreml árnye-
kában, az egész világ fel
vált fordulva körülöttünk.
De a véres forradalom és
mindaz, ami átalakította
Oroszországot, mintha nem
is létezett volna számunk-
ra. Mi egy más eszmének,
más forradalomnak voltunk
a megszálottjai.

Cemachnak súlyos küzde-
met kellett folytatnia a
Hábimá léteért a Jevszeki-
jával és a zsidó kommunis-
tákkal, akik üldözték a hé-
ber nyelvet és mindent el-
követtek, hogy a mi stu-
dióink ne részesüljen állami
támogatásban. Cemach
azonban meg tudta győzni
az akkori idők orosz kultúr
ügyeinek intézőjét, Luna-
csarszki népbiztost és meg-
nyerte őt a héber stúdió
gondolatának. Maxim Gor-
kijt, Sztaniszlavszkijt és
több neves orosz író és
művészt is meghódított a
gondolatnak. Cemach aka-
raterejének soha el nem
muló érdeme maradt, hogy
1918-ban, az orosz forrad-
lom korszakának tetőfokán
megszületett a világ első
állandó héber színháza, a
Hábimá. Elégtételünkre szol-
gál, hogy a színház bölcső-
jénél két nemes keresztény
művész is ott állott: az
orosz Sztaniszlavszki és az
örmény Wachtangov.

Amikor Sztaniszlavszki,
aki a moszkvai nagy szín-
házak egyik kimagasló irá-
nyítója és formálója volt,
végignézte egyszer a mi
szárypróbálgatásainkat a
szűk kis zsákutcá díszelen
héber klubjában, ahol dol-
gozni kezdtünk, megállapí-
totta, hogy egyelőre bizony
gyengécskéek vagyunk és
még igen sokat kell tanul-
nunk. Akkor küldte el hoz-
zánk egyik leghatékosabb
tanítványát, Wachtangovot,
színházi rendezőnek. Wacht-
tangov a szívét adta bele
az ügybe. Bemutakozás-
ként négy színdarabot ját-
szottunk egy-egy felvonás-
olymódon összeválogatva,
hogy az előadás valami egy
seget is nyújtson. „Nesef
börésit”, első estélynek ne-
veztük ezt az előadást, a-
mely a hivatalos művészkö-
rökben olyan mély benyo-
mást tett, hogy stúdióinkat
azonnal felvették a híres
moszkvai állami színház
stúdiói közé. Négy közül mi
voltunk az egyik.

Ezen felbuzdulva kezd-
tünk hozzá „Az örök zsidó”
és a „Dibuk” betanulásá-
hoz.

Kezdeti csoportunk mind
össze 12 emberből állott. Az
említett két darabhoz azon-
ban már jóval nagyobb lét-
számra volt szükség. Ce-
mach újból szervezett, to-
borzott, lelkesített embere-
ket. Megtalálta az utat a
cionista hebraistákhoz, akik
még sohasem játszottak
színpadon és utat talált a
zsidó fiatal zsidó színé-
szekhez is, akik otthon vol-
tak ugyan a színpadon, de
nem tudtak héberül, nem
voltak cionisták, sőt ellen-
kezőleg, tipikus orosz for-
radalmárok voltak. Cemach
emneket színészetre, ama-
zokat héber nyelvre oktat-
ta. Egy kohóban, az ő ide-
áljának kohójában tüze-
tette, olvasztotta egységes
csoporttá ezt a két külön-
böző arculatú ifjú gardát.

Es amikor a „massza” így
együtt volt, Wachtangov
vette mesteri kezébe az
anyagot és kiformálta belő-
le azt, amit később Habima
néven ismert meg a világ.

le azt, amit később Habima
néven ismert meg a világ.

A Hábimá moszkvai kor-
szaka, — amely 1918-tól
1926-ig tartott — nagy re-
ményekkel indult. Az orosz
forradalom meghirdette a
nemzetiségek szabadságát
és a zsidóságot is önálló
népnek ismerte el, amely-
nek joga van saját nemzeti
nyelvéhez és kultúrájához.
Az első években a Hábimá
valóban élvezte az állam tá-
mogását, de később a
Jevszekcija egyre élesebben
fordult a héber színház el-
len, aminek következménye
az lett, hogy az ellenséges
hangulat mellett a közönség
is egyre fogyott és a szin-
ház, annak ellenére, hogy
a legnagyobb klasszist kép-
viselte, lassacskán elveszít-
ette létjogosultságát. A tár-
sulat valósággal kapott az
alkalmat, amikor 1926-ban
külföldi turnéra kapott
ajánlatot s az orosz kor-
mány is szívesen adta meg
a kiutazási engedélyt, mert
ezzel automatikusan meg-
oldódott számára ez a ki-
kinos kultúr-probléma.

Ekkor vette kezdetét a
Hábimá vándorkorszaka, a-
mely 1926-tól 1931-ig tar-
tott. A Hábimá Európa és
Amerika majdnem minden
nagyobb városában vendég-
szerepelt. E vándorlások so-
rán eljutott Palesztinába is.
1928 március 31-én befutott
Jaffába a „Shampolion”
nevű hajó, amely először
tette partra a Hábimát Pa-
lesztinában. De egyelőre
csak vendégszereplésre, mert
akkor még az ország nem
tudott eltartani egy állandó
héber színházat. Csak há-
rom évvel később nyílt meg
a lehetősége annak, hogy a
Hábimá végre révbe jus-
son és végleges otthont kap-
jon a héber nyelv állandó
házában, Palesztinában.

1931 március 28-án a Háb-
imá végleg hazajött.
— A sors különös ironiá-
ja — mondja fájdalmas
visszaemlékezéssel Rovina,
— hogy amikor 1931-ben
útban voltunk Amerikából
Palesztina partjai felé, hogy
itt végleg letelepedjünk,
Cemach, a Hábimá lelke és
életrehozója nem jött ve-
lünk, Amerikában maradt.
Belső surlódások és szemé-
lyi nézeteltérések miatt nem
követte a társulatot az alij-
ja útján, a gálutban folytat-
ta életét és ott is halt meg,
1944-ben.

A 35 éves jubileumi kiál-
lításon azonban mindenütt
ott látjuk Cemach képét és
a társulat tagjai kegyelettel
örzik és ápolják ennek a
nagy és tragikus úttörőnek
az emlékeit.

A Hábimá sorsa azonban
itt, Palesztinában sem volt
rózsákra ágyazva. Város-
ról-városra, faluról-falura,
kolóniáról-kolóniára, sőt
külföldre is kellett utazniuk
vendégszereplésekre, hogy
megélhessenek és hogy az
első állandó hajlékhoz ösz-
szegyűjtsék a szükséges
pénzt.

Mindjárt az országban
való letelepedése után, az
állandó színházépület vált
a Hábimá legegységesebb pro-
blémájává. Ekkor alakult
meg, úgy Palesztinában,
mint a külföld számos or-
szágában a „Hábimá Bará-
tainak Köre” és ez az intéz-
mény hozta fel az épülethez
szükséges jelentős összeget.
Építványokat is gyűjtöttek
Amerikában, Európában.
A Hábimá építőbizottsá-
gának titkára, dr. Michael
Landau, az egykori román-
iai országgyűlési képviselő
volt és a pénzek előte-
remése az országban nagy
mértékben az ő érdeme
volt. Tel-Aviv városa 4000
négyzetméteres területet
ajándékozott a színházépi-
tés céljára.
A Hábimá építtervét a
budapesti származású Kauf-
mann Oszkár, a világhírű
színháztervező készítette, ő

indította be a munkát és
a munka személyes irányí-
tása miatt több, mint egy
évig itt tartózkodott az or-
szágon. Stoizer mérnök,
aki ugyancsak magyarszar-
mazású, volt Kaufmann
Oszkár jobbkeze az építés
munkájában.

1935 júniusban tették le
a Hábimá alapkövét, egy
nagy nomoktenger közepén.
A Rotnschild-körút meg-
félíg sem volt beépítve. En-
is elmentem erre az alapko-
vetéti ünnepélyre és mond-
hatom igen fáradságos ki-
rándulás volt, amíg a ho-
moktengeren át eljutottam
az ünnepség színhelyére. A
környező elegáns utcáknak
meg a nyoma sem volt meg
akkor.

A Hábimá 10 évig épült.
Vagyis mindig annyit épí-
tettek, amennyi pénz ösz-
szegyűlt. A második világ-
háború kitörése is hosszabb
időre szakította meg a mun-
kát.

Am 1945-ben végre tető
alatt volt és a őszi színházi
évadot, nagy megnyitó ün-
nepségek keretében, 1945
szeptember 30-án már az új
állandó otthonban nyitották
meg. Egyidejűleg a Hábimá
25 évét is ünnepelték
akkor. Az első darab az új
épületben „Keter Dávid”,
Dávid koronája, volt, Cal-
deron de la Barca-tól.

— Melyik volt a legked-
vesebb szerepe? — kérde-
m Rovinától.

— Természetesen a Dibuk
ban a „Lea”-szerep, — felel
Rovina olyan magátólérthe-
tőddel, mint aki el sem tud-
ná másként képzelné.

Ez a szerep hozta a leg-
több művészi kielégülést
számára és ezzel aratta a
nagyvilágban a legragyo-
gobb sikereit. A Dibuk elő-
adásának a száma az ezret
is túlhaladta és előadták az
egész világon, illetve min-
den olyan kultúrcentrum-
ban, ahol nagy színház van.

S hogy a Dibukra került
a sor, Rovinának hirtelen
eszébe jut valami. Előhoz
egy nagy borítékot, amely
egész csomó fényképpel van
teltetve és elénk teszi.
Magyarul ez állott a bori-
tékon írva:

„Hanna Rovina asz-
szonyomnak, korunk egyik
legnagyobb művésznője-
nek, akinek mérhetet-
lenül sokkal tartozom,
amiért a „Dibuk” Lea
szerepének alakításánál
(mar 1930-ban) művészi
fejlődésemet megrögző
erejével döntően befo-
lyásolta. Örök hálával
— Millos Aurél, Róma,
1945 április 14.”

Ezzel kapcsolatban Rovi-
na a következőket meséli:

— 1945-ben Olaszország-
ban voltam a „Lómán Há-
chájál” kiállításán. Hely-
ről-helyre utaztam, minde-
nyütt szereplnem kellett,
ahol a zsidó brigád katonái
táboroztak. Visszatérem
előtt akadt végre egy vasár-
napom a magam számára
is, amikor Olga Signorelli-
vel tölthettem egy napot
Rómában. Előre örültem e
napnak, mert Olga sokat
mesélt Eleonora Duse-ről és
az ő színházába akart elve-
zetni engem. De schol sem
játszottak azon a vasárna-
pon, csak egy balett-színház
volt nyitva. Elmentünk hát
ebbe a színházba. Ottléte-
nek valamiképp híre ment,
mert a balett igazgatója,
Millos Aurél, egy körülbe-
lül 40 éves férfi nagy öröm-
mel jött felém, mondván
mennyre boldog, milyen ré-
gen akar engem személye-
sen megismerni és több,
mint 15 éve vár erre az al-
kalmra.

— Ez valószínűleg téve-
dés lesz! — mondtam ne-
ki meggyőződéssel. Mire
Millos a következőket adta
tudomra. Ő magyar szármá-
zású, Németországban
tanult táncművészetet és
Rómában van balett-szín-
háza. Hosszú ideig voltak
kétségei, vajjon jól válasz-
totta-e meg pályáját. Mig
egy napon, 1929-ben, megér-
kezett Berlinbe a moszkvai
héber színház. Kuriózum-
képpen elment ebbe a szin-
házba. A Hábimába. A „Di-
buk”-ot látta. És akkor,
ezeknél a táncoknál dőlt el
a sorsa. A pályája. Akkor

JUBILEUMI VÁSAR

Utolsó hét • Utolsó ajánlatok
Minden asztalon választékra kirakva

1. sz. asztal

Egy tétel
NŐI BLUZ
trikó, vagy interlock, egyszínű,
vagy színes, csikós, darabja
1.950 1.180
-785

Egy tétel
GYERMEK-BLUZ
trikó, vagy interlock, egyszínű,
vagy mintás, minden nagyságban,
-950 -750
-495

Egy tétel
SZARVSBŐR
ablak- és autótisztításra minden
nagyság 5.- 2.- 1.-
-300

2. sz. asztal

Kb. 1000
FERFING
sima, vagy poróz, zsebbel, nyitva
vagy zárva is viselhető, sok
színben 4.950 3.950
2.950

Egy tétel
NŐI PONGYOLA
MEGKÖTŐS
gyönyörű mintákban, jó anya-
gokból, ésimos fazonokban
3.950
3.450

Egy tétel
NŐI BLUZ
sárméz, saját mintával,
teher és színes
2.450

Eckmann

Tel Aviv, Allenby 85. - Ben Jehuda 27. - Kikár Dizengoff

látta meg igazában, hogy
táncol kifejezni. „Az Ön
mozdulatai, asszonyom,
olyan kifejezőek voltak,
— mondta nekem, — hogy an-
nak varázsa alatt állottam
hosszú ideig. Rádöbbentem
arra, hogy mit lehet egy
mozdulattal kifejezni! — és
megmaradtam a táncművé-
szetnél.”

— Hajnalban, mielőtt a
jeep-em visszaindult a tá-
borba — mondja Rovina —
hogy onnan a repülőtérré
vigyen, Millos ott állt a jeep
mellett és búcsuzól ezt a
borítékot nyújtotta át ne-
kem, ami most a kezében
van és benne a nagy ko-
reográfusnak gazdag művé-
si képsorozata azokról a
táncokról, amelyeket ő kre-
ált.

Rovina olaszországi tur-
néja sokezer palesztinai zsi-
dó katoná számára jelentett
felejthetetlen élményt.

Az egyik telavivi színházi
revü levelet közölt annak-
idején, amelyet a zsidó brigád
egyik katonája írt ha-
za az olasz frontról, Plugá
Gimel, Gödud séni, J. K.
aláírással. Leirja Rovina
szereplését a táborokban.
Azt az örömet és boldogsá-
got, amelyet Rovina meg-
jelensége okozott. Azt a lá-
zas izgalmat, amit művészi
produkeciója kiváltott belő-
lük. „Melegséget, szívet hoz-
tak nekünk a frontra, bá-
torítást és kitartást sugár-
zott ránk szemének izgéte.
Ünnepnapjaink voltak ezek
a táborban!”

Igy irtak haza a brigád
katonái. És amikor Rovina
hazaérkezett, Tel-Aviv vá-
rosa, a Szochnut, ünnepi
fogadásokat rendeztek a
tisztelőtérre. Minderről azon-
ban Rovina nem beszél, ő
a legerősebb művésznő,
aktíval valaha találkozottam.

Az egyszerűség, a szerény-
ség a legfőbb jellemvonásai
Rovinának, ezek domborod-
nak ki megkapó életörté-
téből, ahogy minden pá-
tosz, minden mesterkétség
mellőzésével, a tényeket
melléli el.

A Habima 35 évéről rendez-
tett kiállítás, amely számos
kulturális dokumentumot
mutatott be a Habima
változatos múltjából meg-
ható záróünnepség kerete-
ben zárult le. A „Cáhál” ze-
nekara játszott szemelvénye-
ket a Habima repertoárjá-
nak darabjaihoz írt zeneszá-
mokban, Vardi, a Habima
egyik legrégibb színésze rö-
vid visszajáratást nyújtott
az elmúlt küzdelmes eszten-
dőkől és kifejezésül a „Di-
buk” második felvonását
játszották el.

Ujra láttuk Rovinát, annyi
idő után Lea szerepében fe-
hérselyem hosszú ruhájában,
két nagy hajfonattal, s bi-
zonyára nem véletlen az
hogy éppen a Dibukot választ-
ották ennek a jelentős tör-
ténelmi korszaknak a lezá-
rásul és nem lehet véletlen
az sem, hogy a főszerepben
Rovina alakítását látnuk
ezen az estén, akit számta-
lanszor hívott ki a közön-
ség a rivalda elé.

A Habima a napokban
meghívást kapott Párizsba,
az első nemzetközi színházi
fesztiválra, öt színházi elő-
adás bemutatására. A Ha-
bima színtársulata is, a ki-
állítás is, a drámai színház-
zak nagy világ-rendez-vous-
ján Párizsban a „Sarah
Bernhardt-színházban” sze-
repl a jövő héten. A „Gó-
len” és a „Michál, Báb Saul”
darabokat fogják ott bemu-
tatni. Rovina a Michál Báb
Saul szerepet fogja játszani.

Engem azonban még soká-
ig fog kísérteni Rovina
mint „Lea” a Dibukból,
hosszú fehér selyem ruhá-
ban, ajkain a Sir-hástrim
örökszép szavaival: „Hinech
járá ráajáti, hinech jáfá...”

1954 VII 16 Uj Kelet 13

1200 RECEPTEK TARTALMAZ A

WI Szakácskönyv ZO

német fordításban.

Minden tudnivalót meg-
talál benne a változatos
étrendhez.

Nélkülföldetelen
minden háztartásban
ÁRA 3 FONT 950 PRUTA
A megjelenés hónapjában,
júliusban, csak IL 3.500.

Kapható minden
könyvkereskedésben.

Kiadja: NER LTD., T. A.

Herzl és a zsidó állam gondolata

(A 2. old. cikk vége)

Ausztriájával a nemzeti függetlenség visszaszerzéséért. E harc élesztője a magyar nemzeti mozgalom volt. A magyar nemzeti mozgalom azonban nem ismerte el a Magyarország területén élő nagyszámú nemzetiségnek románok, szerbek, tótnak stb. nemzeti jogait. A magyar nacionalista mozgalom vezére, Kossuth állandóan hangoztatta a magyar ság követelését: a kisebbségek magyarosodjanak el.

Ez a politika érvényesült a magyar zsidósággal szemben is. A reformkori nemesség a magyar zsidóság egyenjogúsítását ahhoz a feltételhez kötötte, hogy a magyar zsidóság olvadjon be a magyarságba az emancipáció elnyerése érdekében. E követelésnek Kossuth Lajos adott hangot. 1844-ben cikket írt a Pesti Hirlapban a „zsidókérdésről” és ebben azt követelte, hogy a zsidóság szüntesse meg vallási életének legfontosabb szabályait. Fábrián Gábor az Akadémia tagja pedig azt fejtette ki, hogy a zsidóságra az elnyomás rányomta bélyegét, mint-hogy „korcsnemedék önmagát soha meg nem nemesíti... az emancipáció elengedhetetlen feltétele: a zsidó és keresztény közi házasság felszabadítása...”

E követelések, tudjuk mire vezettek. A hagyományos zsidóság azonban ádáz védekezésbe kezdett. (Igy alakult meg a magyar harcos ortodoxia.) A legelső tiltakozás a reformkori zsidó politika ellen Pozsonyból Chatam Szofer Mózes-től jött, aki kijelentette, hogy a magyar zsidóság inkább lemond az emancipációról, semmint elfogadja a vallási élet megcsorbítását célzó követeléseket. Ugyanakkor kifejtette tanítványai előtt, hogy nincs számukra más megoldás: telepedjenek le az ősi zsidóország területén, Palesztinában. Mint tudjuk felhívásának nagy visszhangja támadt.

A beolvasztást hirdető emancipációval szemben határozott zsidó nemzeti programot hirdettek meg Alkalay Jehuda, zimonyi rabbi is. Az izraeli tankönyvek általában s-riabai rabbinak e-riabai Alkalayt, másrészt a politikai cionizmus előfutárának is tekintik. Alkalay Zimonyi szofárd rabbi volt, de nemthogy Zimonyi 1918-ig Magyarországhoz tartozott, így Alkalayt magyarországi zsidó rabbinak tekinthetjük, annyival is inkább, mert tevékenysége a magyar emancipációs mozgalommal kapcsolatos. Ezt igazolja az is, hogy Einhorn Ignác (a későbbi Horn Ede) hevesen és gúnyosan bírálta Alkalayt, amiért az Palesztinába létesítendő nagyszabású telepítésért szállt sikra és világszervezkedés szükségét hirdette. Nyilván Alkalayt a magyar nacionalista nyomás is készítette tevékenységére. A nacionalizmusra nacionalizmussal felelt.

A harmadik rabbi, aki az emancipációs politikával szemben a zsidó állami élet feltámasztásáért indította meg küzdelmeit; Natonek József jászberényi rabbi

**A PROGRESSZIV PÁRT
MAGYARAJKUK KÖRE
KÖZLEMÉNYEI**
TEL-AVIV, ALLENBY UT 19.

**FELHÍVÁS A VÖIDA
DELEGÁTUSAIHOZ:**

Felkérjük az összes magyarajku delegátusokat, tekintet nélkül arra, hogy tagja-e a chugnak, vagy sem, hogy f. hó 18-án, d. u. 7 órakor, 1 órával, a vöida megkezdése előtt, Natanján az Európa kávéházban, fontos megbeszélésre összejönni sziveskedjenek. Biztosan számítunk rájuk.
a Vezetőség.

Tel-Aviv. A helycsoport tagjai vendégek, találkozója f. hó 20-án, kedden este 10 órakor a Panoráma kávéházban, Frischman utca. Tengerpart sarok.

14 Új Kelet 1954 VII 16

volt. Dr. Frenkel Bernát nem régen megjelent tanulmányában ismertette Natonek rabbi életét és cionista tevékenységét és bebizonyította, hogy Herzl fellépése előtt már meghirdette a zsidó állam gondolatát, csak hogy az ő tevékenysége nagy akadályokba ütközött és végül feledésbe ment, pedig Natonek is elutazott a szultánhoz, hogy Palesztina tervét megvalósítsa — ép úgy mint később Herzl is. Natonek nézetét irodalmi uton is akarta terjeszteni és álnéven kiadott 1861-ben egy munkát: Abir Amiel: Messiás, avagy értekezés a zsidó emancipációról címen. A munkát elkobozta az akkori magyar hatóság, mert szembevetkezett a hivatalos magyarországi zsidó politika irányával, Natoneket a kora jól ismerte és becsülte: Mozes Hess levelezett vele. Ráv Kalischer pedig még bírálta is, mert Natonek a törökök elűzését tervezte Palesztinából. A Chovévé Cion nagyjai nem értették meg az állami gondolatot. Végül is Natonek neve feledésbe ment, de látni fogjuk, hatása nem szűnt meg.

A 19-ik század utolsó negyede a kapitalista berendezkedés nagyarányú kifejlődését hozta magával. Az emancipáció hívei a megszüllendő gazdasági élet látán az emancipáció győzelmében reménykedtek. Átmeneti nyugalmi idők után azonban újra fellángolt helyenként az antiszemitizmus jelezve, hogy az emancipáció sem igazi megoldás. Az 1881 évi pogromok az orosz zsidóság körében, a tiszaezslári per Magyarországon, Karl Lueger antiszemita politikája Bécsben és végül a 90-es években a Dreyfuss-per jelezték, hogy a zsidó-kérdés eleven, fájó seb. Az élet logikája a zsidó nemzeti mozgalmat igazolta.

A Dreyfuss per rázkódtatta meg Herzl Tivadar és ösztönözte a küldetés elvállalására. Herzl Tivadar vállalta a küldetést. Megteremtette a történelemben az első zsidó világszervezetet, a cionista szervezetet, meghirdette a zsidó államot. 1897-ben megjósolta, hogy 50 év múlva a zsidó állam valósággá válik és valóban 1947-ben a zsidó állam felállítása kimondatott. Mint láttuk Alkalay, Natonek, Herzl nem a telepítő, gyarmatosító cionizmust hirdették, hanem következtesen a politikai cionizmus programjára, vallották. Vajjon ez véletlen? Nem. Ezek az emberek Magyarországon éltek, a zsidókérdést a magyar viszonyok között ismerték meg, és a magyar viszonyok hatásait is befogadta lelkük.

Középeurópában Magyarország volt a legnationalistább szellemű állam. A magyar nemzet harca nemzeti létéért a Habsburgokkal éles kép gyanánt véssődött agyukba, a nemzetállam fogalma nagyon ismertté vált előttük. Ugyanakkor érezték és látták a magyar beolvasztó politikát a nemzetiségekkel szemben és azok védekezését anyaszigajaik támogatásával. Látták a szerbek kapcsolatait Szerbiával, a románok kapcsolatait Romániával. Ez megatitotta a magyarországi zsidó nacionalistákat a nemzeti állam értékisére és igénylésére.

Milyen hatások érthették Herzl Tivadar? Herzl Magyarországon végezte el iskolait, az elemist és a középiskolát 1866-1878-ig. Mi történt 1867-ben? A hét éves Herzl látta a királyi koronázási ünnepélyt, a független államiségának ünnepét, ünnepelt Pestet. Mint gimnazista fiú ébren figyelte a magyar eseményeket és láthatta a 48-as függetlenségi párt harcait a teljesen füg-

getlen államiságért. De azt is tudhatta a gyermek Herzl, hogy a magyar antiszemitizmus és a magyar emancipációs politika gyakran idézte Palesztina fogalmát. Az emancipáció ellenzők magyarok évekkel ezelőtt érveltek a zsidók egyenjogúsítása ellen, hogy azok Palesztinába való visszatérésért fohászkoznak. De azt is hallhatta gyakran, hogy az antiszemita politikások is gyakran ajánlották a magyar zsidók számára a Palesztinába való kivándorlást. Eppen abban az évben amikor Herzl érettségi vizsgáját tette, 1878-ban terjesztette a magyar országgyűlés elé javaslatát az antiszemita párt feje Istóczy Győző, hogy „a magyar kormány tegyen meg minden lehetőséget, hogy Palesztina újból zsidó állam legyen és a magyar zsidók oda kitelepíttessenek.” Mind ezek az élmények nyilván mélyen bevésődtek Herzl tudatában. Így a nemzeti állam fogalma, mint korának magától értetődő jelensége, a külső magyar hatások révén Herzl egyik alapfogolata lett már fiatal korában.

Herzle azonban elődei is hatottak: Alkalay és Natonek is. Alkalay Jehuda Zimonyi rabbi volt, innen származott a Herzl család is, amikor Herzl szülei Pestben laktak már, a nagyapa továbbra is ott élt Zimonyiban. Így ir erről Révész Béla: Max Nordau életrajz regényében: „A nagyapa sokszor felrándult Zimonyiból Pestre, hogy látogassa családját. Az előkelő öreg ur bizalmas barátságban volt Zimony város nagyhírű szent emberével Alkalay Jehuda főrabbiával, akinek egyik nevezetessége, hogy többször járt Jeruzsálemben, beutazta a világot és nagy városokban könyveit jelentek meg a nagy gondolatról, hogy a zsidóságot újra visszatelepítsék Palesztinába — hogy a zsidó nép ilyen formán visszaszerezze hazáját”. — „A gyermek Herzl gyakran hallgatta a nagyapa újságolását, áhiátatos elbeszéléseit...”

Natonek József hatása Herzle szintén kimutatható. Dr. Frenkel Bernát tanulmányában érdekes adatokat hozott fel Natoneknek a Herzl családdal való kapcsolatáról és arról, hogy Natonek József, a zsidó állam rajongója bejáratos volt a Herzl házba. Nem véletlen tehát, hogy a magyar zsidó Herzl Tivadar lett a zsidó állam megalapításának a kezdeményezője. Csak ő, a modern ember, aki nélkülözötte a keleti, vallásos zsidók óvatosságait, törhetett merészen élitételek nélkül az állam, nem teológiai állam, hanem a modern állam megalapítására. Bebizonyítottuk tehát, hogy a zsidó vezérsége nem furcsa véletlen, hanem a magyar társadalmi élet törvényszerűségeinek hatása alatt formálódott ki. És éppen asszimilált, művelt egyénisége tette lehetővé, hogy a zsidó népnek modern államot akadjon, mint l'chol hágojim.

HERZL, A KÖLTŐ

(Folyt. az 5. oldalról)

kellett, hogy valaki egy lépéssel távolabb álljon, kicsit messzebből szemlélje a dolgokat; Herzl szemét nem homályosította el semmi köztötség mikor a zsidó nép ügyét magáévá tette; gyakran tisztában lát az aki valomitől távol van, mint az, aki beleszületik. Herzl nem született bele a szenvedésbe, az elnyomtatásba, szabad körülmények között nőtt fel, de mihelyt látta megatult és a szíve átértzett mindent, nem tért ki többé a parancs, a munka, az elhivatottság alól, vállalta és hitt benne. Feláldozta érte irói ambícióit, személyes becsavgyát, családi életet nyugalmát, vagyonát, mindent. A küzdelem és a harc gyorsan kikezdte beteg szívét. Életének teljében, 44 éves korában el kellett búcsúznia az álomtól,

mely ködökből kibontakozva már-már felfénylött a valóság horizontján.

A Napló, melyből ki lehet hallgatni Herzl szivedobbanását bibliája kéne, hogy legyen a zsidó ifjuságnak; ez a Mű magasztos tisztaságában emlékeztet egy másik államalkotó, nagy álmódó, Thomas Garrigue Masaryk példaadó emlékezőseire, melyeket Csapek olyan csodálatos fényel, annyi hűségel s a halhatatlanság jegyeivel mentett át írásba Beszélgetések Masarykkal című könyvében.

A megvalósult Zsidó Államban, halálának ötven éves évfordulóján, megindultan idézzük Herzl a költőt, a látnokot, az álmódót, aki kópárnán is rózsákról álmódott; és ime a rózsák kinyitak az élet kertjében egy egész nemzet gyönyörűségére.

ZENEÉLET

(A 11. old. cikk vége)

indok nélkül huztak rá a fababákra.

A Georg Vál igazgatása alatt álló Do-Re-Mi színház viszonyainkhoz képest pazar kiállításban és színvonalas előadásban ujtotta fel „Sylva” név alatt ezt az operettet, mely Lehár „Vig özvegye” mellett bizonyára a legnagyobb előadási rekordot érte meg. Mint operettszínház a legjobbat nyújtja, amit ezen a téren nálunk eddig elértek. Enekesgárdája jól van kiválogatva, az együttesek kitűnően vannak betanítva, Bitus Davidoff rendezése eleven és mozgalmas, az énekar szépen hangzik, — minden a helyén van tehát. S Jean Gillon díszletei valóban nagyvárosiak, s igen atraktívak. A kis zenekar Paul Cosla oly ügyesen bántik, mint a kopaszodó férfi hajfűrtjeivel; úgy rendezel a hangszereket, hogy minden hiányosságuk ellenére is — frizura látszatát keltsék.

Nagyon kellemes hangulolykor Honthy Hannára emlékezett a primadonna, Sara Rubin, s a jó megjegyzésű, bár kissé merev Fredy Lévy tenoristával a főszerelem-pár szerepét illuziótöltés töltik be. A mellékszerelem-pár, Stassi (Dorothea Liviu) és Bony (A. Jahalomi) az operett-klisé törvényei szerint a komikurlól kütűnően gondoskodnak, hiszen a „drámát” ez első pár képviseli... Elsőrendű kómika a színésznőből hercegnővé vedlett A. Sterniska, míg szerepbeli életpartja, Walter Bach a kötelező paralitikus-arisztokratától élethűen személyesíti meg.

S bár az operett-törvényekbe ütközik komoly gondolatok felvetése: milyen jellemző az első világháború előtti időkbeli régi operettek az arisztokráciának kigunyolása. A Mágánás Mikák, kikopott bárócskák, monoklis grófocskák, kis és nagyhercegek nagyobbára erősen groteszk alakban vonultak fel a színen. Vajjon, ez a sülyedőfélben lévő társadalmi osztály érezte-e már, hogy a lejtő szélére érkezett, vagy hatalmát élvezte abban, hogy kifigurázzák? Gondoljunk csak, mint feltűnő analógiára, az akkor divó zsidó-vicekre, melyeket rendszerint a zsidók maguk fabrikáltak. — Erdekes volna kianalizálni, alacsonyrendűség, vagy tulngó biztonági érzet szűlő-e ezeket a zsidó- és arisztokrata-karikaturákat? De ez már inkább a szociológusok, mint a zeneesztéták munkakörébe tartozik.

S hogy a „Csárdáskirálynő” előadásánál maradjunk: a nagyon lendületes, látványos, helyenként mulatságos bemutatónak nem legkisebb attrakcióját Mia Arbatova ezuttal szines ballet-számait képezték.

A telavivi szopránénekesnő, Sosána Sosán a new-yorki Juilliard Opera-színházban e zeneiskola növ-

dékei javára rendezett előadásos Richard Strauss utolsó operájában, a „Capriccio”-ban lépett fel. — El-Lala Goldstein telavivi zongorista, a mult évi Busoni-díj nyertese a milánói La Scala-zenekarral, valamint több más olasz városban adott hangversenyeket. — Reuben Varga, a magyar származású telavivi vak hegedűs második délamerikai hangversenykörútját abszolválta. — Menáchem Pressler, Amerikában élő fiatal zongorista, több több új hanglemezeről számoltak be az ottani szaklapok.

A most nálunk vendégszereplő kiváló szopránénekesnő, France Yeen-nek úgy látszik a magyar karban mesterekkel van legnagyobb sikere. Mint oratórium-énekest Doráti Antal fedezte fel New Yorkban s szerződötté első ízben a Verdi-requiemhez. Nemrégiben Széll György vezényletével Beethoven kilencedik szimfóniájában szerepelt, míg most nálunk Fricsayval a Verdi-requiemben aratott meleg sikert. — A Requiem négy szolista egyébként hat rendkívüli zenekari hangversenyen lépett fel. Az első hangverseny, melyen France Yeend, Mariana Radev, Carelli Gábor és Kim Borg fellép, szombaton este lesz a ZOA-ház szabadtéri színpadán. Mitután Fricsay Ferenc példátlan sikertü vendégszereplését kedden este a Verdi-requiem tizedik előadásával befejezte, szerdán feleségével Svájcbba repült. Így az énekesekkel megtartandó zenekari koncerteket Michael Taube fogja vezényelni.

Egy het Izraelben
(Folyt. a 7. oldalról)

Most derült ki, hogy az Aguda világgkongresszusa idején reb Jajlis Teitelbaum volt szatmári rabbi chászidjai amolyan ellenkongresszuszt tartottak Jeruzsálemben, amelyet „ébredőgyűlésnek” (ászfét hitortter) neveztek el. A „Zmánim” c. lap, amely erről a késő majnalig folyt gyűlésről megemlékezik, azt írja, hogy az ott Izrael ellen elhangzott rágalmozások és átkozódások egyrészt nem bírják el a nyomdafestéket, másrészt pedig azok kinyomtatása törvénybeütköző cselekedet volna.

De nem kimélték az „ébredők” az Agudát sem, amelyről az egyik szónok „humorosan” úgy nyilatkozott, hogy „vannak, akik hechscher (rabbinátusi jóváhagyás) nélkül eszik a disznóhúst, mások pedig hechscherrel.” Egy másik szónok a következőket mondotta: — Ezeket a vallás ügyével üzletezőket jól ismerem én. Valamikor a társuk voltam.

Az egyik felszólaló „stráimliban járó cionista bandának” nevezte az Aguda vezetőit. El kell ismerni, hogy a megjegyzésnek nem maradt el a kivánt hatása: még a női karzatról is hangos nevetéssel nyugtázták.

Azok, akik résztvettek a Ludd felszabadításának hatodik évfordulója alkalmával rendezett ünnepségen, egyuttal a „Függetlenségi induló” ösbemutatójának a fűltanui is voltak. Ezen az ünnepségen játszottá ugyan is a rendőrzenekar első ízben a fuvós hangszerekre írt és négy tételből álló indulót, amelyet Ezra Goldberg, rechovoti rendőrtiszt szerzett. Goldberg, aki régi zenészeber, annakidején a zsidó Ludd első rendőrfelügyelője volt.

Egy magdiéh asszony nemrég 100 font szűlési jutalomban részesült, amikor a tizedik gyermeke született. A héten a kincstár visszavette tőle a 100 fontot — bírság formájában, mert egyik gyermekének a baltóját, az egész osztály személtárára, arculította.

ÜDIT, HUSIT, frissit...
Jéghűtötte: Zeev

VIET-MINH
INDOKINAI BÉKE

ES-COLA
ADÓ-PÖTLÖ

LEHÜTI
EMELI

SZUEZ
LEŐKÁM, GYERE KI SLEPEN AZ ÚJ VENDÉK

APRÓHIRDETÉSEK

ADÁS - VETEL

PELYHET, TOLLAT legmagasabb áron veszek. — Toltisztítást, paplan- és párnakészítést vállalkozunk. Weingarten D., Tel Aviv, King George 9. sz. A 1477

ATADÓ FODRASZALON egy szobával. Esztétik butor és felszerelés nélkül. Tel-Aviv, Háikarmel-stra 36. (Allenbynél).

ÉRTEK AZ ARANY!

VETEL - VADNAI ELADÁS ÉKSZERÁRUGYAR, T. A., ALLENBY 83. (udvar).

TOLLAT, PELYHET VESZÜNK. Paplanját, párnáit és ágyműjét felújítjuk. Weismann, Tel-Aviv, Dizegoff-u. 118. sz.

ÚJ VARRÓGÉPER 150.- fontot, részlete, csak Ing. Hirschensohn-nál, Jaffa, Buszstraz 12.

Vesünk **LIBA-, KACSATOLLAT,** továbbá pelyhet és ágytollat. — Featherindustry, Tel Aviv, Merkaz Volovelsky 5/16. Telefon: 83415.

PIANINO ELADÓ. Megtekinthető este 7-8-ig. Bővebbet: „7/40” jellegén, Uj Kelet, Haifa, Schapira 13 sz. A 4578

KERESEK lemezölt 5 m/m-ig jókarban, esetleg kombinált. Továbbá kombinált hajtogatósúvókat, méterest. Ajánlatok Uj Kelet, Natana, Rav Kuk-u.

Kiárnsítás nélkül is, majdnem féláron: sötét RUBYIN, hosszú és kuli KABATOK stb. RUBIN -nál, HAIFA, HERZLU. 31.

LAKÁS-BÉRELET

ATADÓ KÉTSZOBÁS HÁZ T.A.- tól 10 pernyire lévő helység központban. Baia, Jazur, Jud-u. 411 sz. A 4548

1 1/2 SZOBÁS SIKUN (tűsz) 300 négyzetméter területen, eladó. — Cim: Kfar Ome, Givat Bracha, 431/1. Autóbusz: 28.

SALAMON PENZÓ, TIVON. El-szerendű konyha. — Arnyas kert. — Közműi fekvés.

NE FIZESSEN TÖBBET! CSAK 9 PIASTER egy telefonálás díja az „EXPRESS” céghez, amelynek megbízást ad-nak lakásnak, bűtellek bére adására, vagy eladásra, stb. Telefon: 66760 TEL-AVIV, MERRAZ BAALÉ MELACRA 5

LAKÁSOKAT, ÜZLETEKET Tel-Avivban, Jaffán és a környéken bérebe s közlemez Ringel-iroda, Nechat Benjamin 39. Telefon 5713.

LAKÁSAT bérbeadás, eladja gyom- és kedvezően Músz Elenberg és Tam útján, Tel Aviv, Javne 34. Telefon: 62814.

2 1/2 SZOBÁS VILLA nagy lakoszobával, kert- és garázzsal Kfar Smarjahun kényelmes feltételekkel **KIADÓ.** Kiválóan alkalmas nyári- vagy „week-end”-lakásnak. **SCHELITZER** Tel-Aviv, Javne-utca 24. Tel. 5819

ELADÓ egyszerű lakás Tel-Avivhoz közel, alkalmas tehen-szetnek. Pollak, Jazur, posta-hivatal. A 4550

2-3 SZOBÁS luxuslakások, Re-chavián, Montefioren átadók. — „Emuna”, Jeruzsálem, Princess Mary 14. A 4573

JERUZSALEMBEN 1-2-3 szobás lakások kényelmű. — Erdélyiút: Schossberger, Háizótól utca 6. sz. Telefon: 6994. Ágyóknak. A 4571

2-3 SZOBÁS luxuslakások, Re-chavián, Montefioren átadók. — „Emuna”, Jeruzsálem, Princess Mary 14. A 4573

JERUZSALEMBEN 1-2-3 szobás lakások kényelmű. — Erdélyiút: Schossberger, Háizótól utca 6. sz. Telefon: 6994. Ágyóknak. A 4571

RADIO készülékek

12 havi **RÉSZLETRE** GENERAL RADIO TEL-AVIV, ALLENBY 06.

KERESÉSEK

BORI „Berlin”-lágereheli volt tár-samat keresem kölcsönös igazolás végett. Rogner Smuél, Chedeva, Miszadá Gordon. A 4511

NEUWIRTH MACAT (Ábaj-szobánál) Gyógygész, keresi Weisz (Rosengart) Ltd, Bét Chanania, doár Benjamin. A 4574

FAWENSBROCK-FENNIGI lágereháránoket keresek kölcsönös igazolá-s végett. Stark Boris, T.A., Csanachovay-u. 14.

KÜLÖNFELE

BABARLIKNA. Celluloid és min-denféle törött baba javítását val-lalom. Tel-Aviv, King George 9.

MÜSTOPPOLÁS mint az új **VADNAI-né** T. A., Allenby 83. udvar.

HASRÓ MERNŐK CIANOZ poloz-kát, moly- és szuette bútorokat. Patkány- és dzsukirtás, garanciá-val. Élelmiszerek, magvak fereg-mentesítése. Tel Aviv, Hamelech Koresz 16. szám. Jehuda Halévi-Sheinkin saroknál.

Leghűtés Hideg ital. **Cigaretta** **DIJ TALLANUL** Ped.kür - szalon T. A., Allenby 87. délidoben is

Szép **BUTOROZOTT SZOBAT** ke-resék. Címek: Foto Erős, Jeruz-sálem, Princess Mary 15. A 4572

JÓ KERESÉTI LEHETŐSÉG idő-sebber részére, szaktudás nélkül. Közelebb: T. A., Merkaz Báale Melácha-u. 1. (Kesköszürelde).

TARS

SZIMPATIKUS HÖLGYET ke-resk társnőnek bevezetett kiscso-hoz, kettezerrel. „Gazoz” Jel-igere, Rechovet, POB. 9.

A KARCSUSAG útká: Ehrenthalné főúszálonja, Ramat Gan, Arlo-soroff 18.

BESZERZÉS

A KARCSUSAG útká: Ehrenthalné főúszálonja, Ramat Gan, Arlo-soroff 18.

ÁLLÁS FOGLALKOZÁS

KERÉKPÁROS SOMET azonnal-ra felveszünk. Eja Hámkoff, Tel Aviv, Bugarsov 88. (Jelent-kezés déli 1-3-ig.)

Egyes, **VALLASOS ÜZERETET** keresek, esetleg bentlívásnál. T. A., Máze-u. 25. földsz. A 4571

INTELLIGENS FIUT felvennék mechanikai üzembe tanulónak. Tel-Aviv, POB. 4341. A 4551

KRISTALYSZISZOLÓGUS-kat keresünk. Ajánlatok név és cím megjelölésével: Rudolf, T. A., POB. 4452.

Elszerendű **FODRASZGOT** és ma-nikűrözt keresünk azonnalra. — Esztétik fénnapra. Esztet szalon, Tel-Aviv, Ben Jehuda 74.

Varrónoket **BLUZYARRASHOZ** azonnal felveszek. Házbán és há-zon kívül. Steiner, T. A., Emek Jazreel-u. 7.

HAIFAI apróhirdetések

VESZEK magyar könyvet, könyv-tárt. — Modern Magyar Kölcson-könyvtár, Haifa, Herzl 61. Sigmón.

HÁZINYUL, 18 drb, egyenként 10, olcsón eladó. Kirját Chajim, reh, Chet 20. sz. A 4577

Jól bevezetett **PEKKOOPERATI-VA-RÉSZ,** betegség miatt átadó. Szaktudás nem fontos. Markovits. (Haifa) Tirat-Háikarmel. — (M”vevel szemben).

NAGYON SZÉP kombinált szoba bútor megvételre keresek. — Címek: „7/54” jellegén, Uj Kelet, Haifa, Schapira 13.

KOZMETIKAI SZALON létezik páciénturával, bérbeadó perfel kozmetikusnőnek. — Ajánlatok Haifa, POB. 1580. „Kozmetikus-nő” jellegén.

ÜZEMBEN LEVŐ Hintszer-, koz-metika-, vegyszeti laboratórium fele-része, nyersanyag raktárral, biztos vevőkörrel, betegség miatt átadó. 0900. — font: Kirját Chajim West, POB. 6.

„VITOS” szemfelszedőgép otthon munkára eladó, esetleg betanítá-sal. „7/47” jellegén, Uj Kelet, Haifa, Schapira 13.

HÁZTARTASBA egész napra se-gítségét keresek, esetleg bentlakás-sal. Tauber, Bat Galim, Séerot 16. szám.

HADARI szép szobás-konyhás lakásomat nagy terrasszal, elcsérle-ném vidéki lakásért 1-2 dunám-mal, „8/42” jellegén, Uj Kelet, Haifa, Schapira 13.

CIPÓJAVITÓHELY Hadaron, jól bevezetve, betegség miatt el-adó, vagy társat keres. „7/4” jellegén, Grünberger, Haifa, Scha-pira 13.

TOLL-, PEHELY - vétel, eladás, paplankészítés: Rosenberg, Haifa, Haemanut út 29., lépcsőháza.

VESZEK bet- és kifizetési helyeg-nyitményeket. Geiger, Haifa, Irak-u. Faltzlet.

NYLONHÁRSNYA-SZEMFEL-VEZÉS TANFOLYAMOL. G. A. L., Haifa, Sokolov-u. 6.

VOGUE "7777"

Szabászati és varróiskola. Kéthónapos tanfolyam a nyári vakációra diáklányok és felnőttek részére

Julius 22-én egyéni varró-tanfolyam kezdődik — Szabászat és modellirozás. Beiratkozás: T. A., Séerot Keren Kájemet 81 (Közlekedés: 4, 5, 6, 10/3, 13, 22, 61, 62 és 64-es autóbuszon.)

Szakembert keres

FELSŐBÖRÜZEM Írásbeli ajánlatok gyakorlat megjelölésével és referenciákkal: **TEL AVIV, POB. 1963.**

Kárpitozott

bútorait, szapáját, matracait, fo-teljeit gyönyörűen újjalakítom. Jó munka, olcsó árak. Levél-hívásra vidéken, házánál is. **HERZL, BNÉ BRÁK,** Rabbi Tarfon u. Bét Reisz

Azonnalra keresünk pénzláros(nő) reggel 5-től 1-ig, megfelelő garanciával. Írvt és német nyelvtudás szükséges. **Löwi és Hollaender Ltd., TEL AVIV, Suk Chádás, Bétján „G”, 8-as üzlet.**

Szű réjga butorát? Forduljon azonnal a szűt-pócskát és egyéb rovarkat **MEGSEMMISÍTŐ** fűtőlő-osztályunkhoz. — Javítások és póltitrozás szükség szerint.

„ETZ TOV” ASZTALOSSAG MELLETT, TEL AVIV, SALMA UTCA 32. Telefon: 81789. (*)

Szajruzs mely meghódította a VILAGOT

A TEL-AVIVI MOZIK HETI MÜSORA:

ALLENBY: Yankee Buccaneer
ARMON-DAVID: Marching along
CHEN: Singing 17.
ESZTER: Small town girl
MIGDALOR: Az utca gyermekei
MUGRABI: Jumping Jacks
ORION: Charge on the Feather river
OPHIE: A szinesnő
SÉROT: Carnegie Hall
YARON: Elisabeth and Essex
DAN, Párdesz-Katz: Don Camillo
TAMAR: Anna

Könyvek - Könyvtárak

JO ES UJ KÖNYVEKET olvashat a Jámboz Eliseva kölcsönkönyv-tárbanál, T. A., Allenby 84., sz. varban. Könyvvelés a legmagasabb áron veszek.

VALASSIA A LEGJOBBAT! A „H A D A S H” KÖLCSÖNKÖNYV-TÁR. — „HADASH” veszk-elad könyveket, szótárakat, szakköny-veket. — „HADASH” Tel-Aviv, Harkon utca északkeleti.

Sport

Holnap a Hápoel első mérkőzése Bulgáriában

A Hápoel válogatott labdarúgó csapata július 14-én érkezett meg a bolgár fővárosba. Az izraeli játékosok a szövetségi vezetők és sporthatóságok képviselői részéről rendkívül barátságos fogadta-tásban részesültek és a „Bulgá-ria” szállóban kaptak kényelmes szállást és bőséges ellátást. A csapat első mérkőzését szombaton játsza a Lokomotiv csapatával, amelyik az országos bajnokság második helyén áll. A mérkőzés íránt a bolgár fővárosban élénk érdeklődés nyilvánul meg.

A Makkabi Jaffának ítéltek a Rubinstein-serlegét

A múlt szombaton lejátszott mérlegdöntő befejezetlen maradt mert a játékezők intézkedését a Makkabi Petach Tikva játéko-sa nem hajtotta végre, amire a játékezők lejutja a mérkőzést. Amikor ugyanis a két csapat ját-kezői a mérkőzés befejezése előtt 3 percelt összeszólalkoz-tak egymással, a játékezők az egyik játékos kiállította és le-küldte a pályáról. Ez vonakodott elhagyni a pályát, amire a ját-kezők a petach-tikvai csapat ka-pitányát szólította fel, hogy in-tekedjék a játékos eltávolításá-ról. A csapatkapitány nem volt hajlandó ezt a felszólítást fi-gyelembe venni, amire a ját-ke-zető a mérkőzés befejezetlenk nyilváníttotta. Jelentése alapján a labdarúgó szövetség fegyelmi bi-ztosága a mérkőzés 3-0 gó-l-arányával a Makkabi Jaffa javára igazolta: így a Rubinstein-serleg védelmét elsősorban a Makkabi Jaffa szerezte meg.

Kosárlabda-válogató mérkőzés Cholomban

A Hápoel kosárlabda váloga-tott együttese néhány nap múlva Jugoszláviába és Görögországba utazik, ahol több mérkőzést ját-szik a két ország legjobb csapatai ellen. A Hápoel válogatott össze-állítása ma esti válogató mér-ködés után fog megtörténni. Ez a mérkőzés Cholomban, az új kosárlabda pályán, a megerős-ített choloni és telavivi Hápoel-csapatok között 9 órakor kezdő-dik.

A Hápoel kerületi úszóhajnokságai

Szombat reggel 9 órakor Kvu-erát Schiller, Tel-Jozef és Ramot Hassavim uszodájában rendezti a Hápoel három kerületi úszóhaj-nokságait.

A Makkabi úszóhajnokságai

A Makkabi tegnappeltől folytatja úszóhajnokságainak sorozatát. Ez-úttal a ramat-gáni Galé-Gilben 5 bajnoki szám megrendezésére került sor. Valamennyi a Brit Makkabi Atid versenyzői nyerték meg. Eredmények: 200 méteres mellúszás: Neat 3:04.6 perc. 50 méteres gyorsúszás: Buch 29.2 perc. 4x50 méteres gyorsúszás: Brit Makkabi Atid: 2:01 perc. 100 méteres gyorsúszás nőnek: Rie-bner: 1:19.5 perc. 4x50 méteres gyorsúszás nőnek: Brit Mak-kabi Atid 2:48.6 perc.

A tenisz csapatbajnokság döntő mérkőzése

Szombat reggel 9 órakor kezd-dik a telavivi Makkabi-pályán a két veretlen csapat mérkőzését, amelynek győztese az ezévi első-osztályú bajnokságot nyeri meg. A két csapat legjobb erőt moz-gosította erre a fontos találkozóra. A tavalyi győztes Makkabi Háikarmel ezúttal kevés esélye van győzelmenek megismétlésére, mert a telavivi Makkabi fiataljai nagy javulást mutattak az évad folyamán és az ő játékok dönt-heti el a csapatverseny során.

TIBÉRIÁSON

családi lenző-
SZALLODA ATADÓ, esetleg bérbeadó. — Bő-vebbet: Grünberger hir-dető- és jegyiroda, Haifa, Schapira 13. Tel.: 2453

A győztes telavivi Gadnalabdarúgó csapat, amely megnyerte az idei dr. Körner kupát. (M. M. felv.)

Herzl halála után

(Folyt. a 3. oldalról)

nincs ember, aki előrelátha-t-ná ez utának végét. Ha ez a visszhatás önmagától jött volna, apránként, úgy hogy a „varázs” a dolgok fejlődé-se révén gyengült volna le (és az utóbbi időben már láthatók voltak a csökkené-sének némely tünetei) — a végén a mozgalom erejét is megtámadhatta volna, sőt talán mozdulatlanúságra kár-hozhatta volna egy időre. Most azonban, hogy a ka-tasztrófa „Deus ex ma-china”-ként külső véletlen képében következett be, nem tudja érinteni a cionizmus lényegét, hanem csak külső határait.

Es így értelemben hihet-jük, hogy a halott Vezér a jövőben még talán nagyobb mozgató erőt válik, mint amínó az élő vezér volt. Az iflyajta emberek — erre már más helyen is rámutattam — kettős arculatúak. Mint élő és eszelekvő embereknek csak rövid időre — mint amínó rövidség az emberi élet — hat ki erejük és meg-esik, hogy e rövid idő alatt is oly dolgokra fecsérik, me-lyeknek célszerűsége kétség-be vonható. Erejüknek és történelmi erejüknek lényegét nem ők és valóban vég-rehított eszelekedeteik adják, hanem az az eszményi alak, amelybe a népek képzele-t öltözteti őket, amely szí-vének vágyakozását látja hűsében megtestesülve. Ez az ideális alak, amelyet a nép saját képmására terem-t szelleme és szükségletei szer-int, visszahat aztán és a nép szívében aktív energiá-vá válik: érzelmeinek éb-resztőjévé, vágyainak ser-kenőtőjévé, a létért és nem-zeti vágyainak eléréséért folytatott küzdelmében. Ez-ért nagyobb a nemzeti hős ereje a halála után, mint amínó volt életében. Mert ameddig él, igazi alakja hét-köznap szavai és eszeleked-tei határt vonnak a népek képzeletébe és lehető-lenné teszik, hogy a szüksé-ges tökéletesség csiszolja képzeletének alakját, mivel a tények könyörtelenül szé-jleltetik a fantázia szövöszá-lait és gátolják munkáját. Am a hős halála után, ami-lyet hiralaghat magának és felékesíthet minden ki-válósággal, amelyek a hé-ber nép hősévé formálják át őt akiben igaz alakjuk-ban testesülnek meg nem-zeti vágyaink.

emelő és minden gáncs nél-kül való.

Herzl, az élő ember, — könnyven lehetett némely szavában, eszelekvésében ki-vetni valót találni és nem akart a valóság előtt szem-methunyni, kénytelen volt néha teljes erővel szem-be-helyezkedni vele; és voltak eszközei, melyeknek igénybe vétele keserűséget okozott. Am Herzl, az ideális alak, amint szemünk láttára raj-zolja ki magának a népszel-lem — mily gyönyörteljes lé-szen a szemlése, mily ba-talmas lézen ereje, hogy az után ismét visszahasson a néplelre, hogy megtisztí-tsa népet a Gólsz szenné-től, feléressze benne a nemzeti öntudatot és erősít-se törekvését az igaz nem-zeti élet után. Ennek a ha-tásnak nyomai máris ma-takoznak, pedig alig mult el a gyásznap első hónapja. Mária hallunk javaslatok-ról, hogy Herzlnek emléke-zete egy palesztinai zsidó ne-velési alappal örökítessék meg... és egyéb hasonló-kat. Pedig a képzelet meg nem fejezte be művét. De telnek a napok és a nemzeti hős alakja végső tökéletes-ségig fejlődött, — akkor ta-lán az lesz ő népünk száma-ra a mi korunkban, amit a korábbi nemzeti hősök jelen-tettek őseinknek az elmult időben: hozzák fogja tűzni a régi nemzeti eszményt min-den ragyogásában és tisztá-ságában és egyre belőle fog meríteni erőt és kitartást a továbbhaladáshoz, a nehéz úton, mindig csak előre, el-fáradás nélkül.

Hogy nagyok voltak-e Herzlnek ama tettei, ame-lyek révén a kongresszus, a szervezet, a nemzeti bank, a Zsidó Nemzeti Alap léte-sültek, még nem lehessen tudni. Minden attól függ, meg fognak-e maradni és milyen alakban fognak meg-maradni ezek az alkotások. Am Herzl öntudatlanul olyasvalamivel is megaján-dékozott bennünket, ami ta-lán nagyobb mindannál, a-mit tudatosan alkotott: meg-ajándékozott bennünket ö-nmagával, mint a nemzeti megújulás époszának hős-sével. Egy hőssel, akit a kép-zelet hiralaghat magának és felékesíthet minden ki-válósággal, amelyek a hé-ber nép hősévé formálják át őt akiben igaz alakjuk-ban testesülnek meg nem-zeti vágyaink.

FELHÍVÁS

A Volt Magyar Munkaszolgálatosok Szövetsége Irárl'ben A német jóvátételi törvény szerinti kártérítési követelések bejelentése.

A volt munkaszolgálatosok ezúton értesítjük, hogy az (URO) United Resti-tution Office a mi közreműködésünk mellett

megkezdte a német jóvátételi törvény (BEG.) szerinti kártérítési igények ösz-szejrását és feldolgozását.

Kérjük a volt munkaszolgálatosokat, hogy személyes okmányaikkal és egyéb okiraikkal mielőbb jelentkezzenek az alábbi helyeken és időben.

JERUZSALEMBEN: Merkaz kavcház, King George I., minden kedden d. e. 9 és 1, valamint d. u. 3 és 6 óra között.

TEL-AVIVBAN: Lilienblum utca 33. szám, I. em. alatt, (HOH) vasárnap és csütörtök d. u. 4 és 6 óra között.

HAIFA N: Nordau-utca 11., II. emelet, a Központ irodájában, vasárnap, kedden és csütörtökön d. u. 4 és 6 óra között.

A jelentkezések további sorsrendjét közölni fogjuk.

A nagyobb helycsoportokat referenseink személyesen fogják meglátogatni később közlendő időpontokban.

A Volt Munkaszolgálatosok Szövetsége.

Egy mondatban

Az amerikai képviselőház törvényszerkesztési bizottsága javaslatot fogadott el Eisenhower elnök részéről, amely szerint meg kell fosztani az állampolgárságától minden olyan embert, akit jogerősen elítélnek az Egyesült Államok kormányának megbuktatására irányuló összekövés, lázadás vagy uszítás miatt.

A Tass orosz távirati iroda közlése szerint Eugen Kiszlev helyébe Juri V. Androbovot nevezték ki a Szovjetunió új budapesti nagykövetévé.

Az Egyesült Államok két napja példátlan hőhullám lepte el, amelynek következtében tegnap 54 ember meghalt.

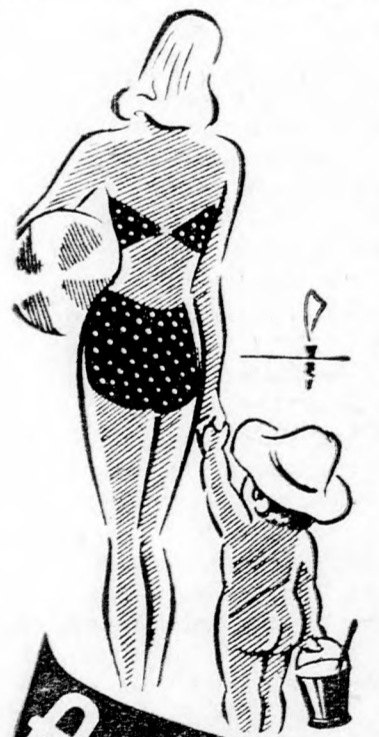
Abdalla el Jafi libanoni miniszterelnök kormánya tegnap a helypolitikai helyzetről szóló vita során 29 szavazattal 10 ellenében bizalmat kapott.

Az öt amerikai katonát, akik a csehszlovák hatóságok 12 napig fogvatartottak, miután tévedésből átlépték a csehszlovák határt, tegnap szabaddárába helyezték.

A kelet-berlini bíróság szabotázs és hanyagság vádjával tíz évi fegyházra ítélte Karl Hemann, a kelet-német kormány volt közlétési miniszterét.

Egyiptomi kereskedelmi küldöttség tegnap megkezdte tárgyalásait Nyugat-Berlinben az Egyiptom és Nyugat-Németország közötti kereskedelmi szerződés megkötésére, miután az előző szerződés május 31-én lejárt és 125 millió márka különbözetet mutat ki Egyiptom terhére.

Guatemala kormánya kommunista-ellenes tisztítóakciót hajtott végre az állami hivatalokban és minden kártérítés nélkül elbocsátotta a kommunista érzelmekek gyanúsított állami tisztviselőket.

A strandra VELVETÁVAL
SHEMEN

ASTORIA-étterem
T. A., Hajarkon 98.
keres azonnalra önálló szakácsnőt

IVRIT-ANGOL-FRANCIA

a közismert „KADIMA” nyelviskolában, T. A., Ben Jehuda-utca 74.
Vasárnap, július 18-án és hétfőn, július 19-én d. e. 9-12 és d. u. 4-9-ig lesznek a beiratkozások az új kezdő-, és haladó kurzusokra, felnőttek számára.

Szülők! Az elemi- és középiskola diákjai számára speciális angol tanfolyamokat indítunk a szünidőben.

Augusztus 9-ig elnapolták a Grünwald-per tárgyalását

Tamir ügyvéd bejelentette, hogy befejezte a védelem tanuinak felsorakoztatását — Mitörtént a Becher által visszaadott kincsekkel?

„Nem hiszem, hogy folytathatom a tárgyalás vezetését megszakítás nélkül, amely lehetővé tenné számomra, hogy kissé kipihenjem magam és áttanulmányozzam az eddig felgyűlt hatalmas anyagot — jelentette ki a Grünwald-per csütörtöki tárgyalása végén dr. Hálévy törvényszéki elnök, aki a per folytatását augusztus 9-ére halasztotta. „A per terhe túlságosan ránehézedik — mondotta a bíró — és nincs módomban azt folytatólagosan vezetni. Ha majd a védelem befejezte tanuinak kihallgatását, dönteni fogunk arról, hogy a perbeszéd előtt hívjuk-e vissza a tanukat újabb kihallgatásra, vagy pedig felmerülhet annak lehetősége, hogy a bíróság hívjon meg további tanukat.”

Az elnök bejelentette, hogy néhány levelet kapott, így többek között dr. Kasztnertől, Salamon Mihálytól. Egyes levelek írói tanuként ajánlkoznak a perben.

Az egyik azt javasolja, hogy hívják meg tanunak Kurt Bechert. Az elnök nem olvasta fel a levelet, mondván, hogy azok tanuvallomással egyértelműek.

A Becher-kincsek ügye Gideon Rafael, a külügyminisztérium közléteti osztályának igazgatóját hallgatta ki elsőnek ezután a bíróság, azzal a jelentéssel kapcsolatosan, amelyet Rafael 1946-ban Frankfurtból küldött a Szochnutnak és amelyben egyebek között beszámolt a Becher által dr. Mose Bár Cvinak (Schweiger) Németországban átadott „kincsek” rekról. Rafael dr. Schweigertől értesült a tárgyalásokról, amelyeket dr. Kasztner Rezső folytatott Budapesten Becherrel 1600 zsidó megmentéséről, aminek fejében a mentőbizottság mintegy kétfélmillió dollár értékben pénzt és egyéb értékeket adott át Bechernek.

Rafael hangsúlyozta, hogy nem tudja, vajjon dr. Kasztner Rezsővel szóbanforgó jelentésének megírása előtt vagy azután találkozott először. Azóta néhányszor tárgyaltak háborús bűnösök és zsidó vagyon visszaszerzési kérdésekben. A Becher-kincsek kérdésénél Schweigerrel tárgyalt, miután dr. Kasztnernak a kincsek visszaadása ügyében már nem voltak közelebbi értesülései. Schweiger mindenképpen azon volt, hogy a Szochnut lépjen közbe a kincsek visszaszerzése érdekében, hogy azokat a náciáldozatok megsegítésére használják fel. Mindenesetre jelentős volt a különbség az összeg között amit Budapesten átadtak Bechernek és aközött,

amit az amerikaiak később a Szochnutnak visszaadtak, amely jóval kevesebb volt.

Hazugnak mondja a saját tanuját

Különböző kérdések feltétele után, Tamir védő azt kérte a bírótól, hogy deklarálja Gideon Rafaelt „el-lenséges tanunak”, miután „már egy negyedóraja megszakítás nélkül hazudik.”

Gideon Rafael: Erélyesen tiltakozom az ilyen kiféjezések ellen. Abba is hagyhatom a tanuskodást. Hálévy elnök végül eleget tett Tamir kérésének, aki eképpen jogot nyert arra, hogy saját tanuját kereszt-kérdézzé.

Rafael elmondotta ezután úgy Schweiger, mint dr. Kasztner keserűen panaszkodtak neki arról, hogy a Szochnut nem tette meg azonnal a szükséges lépéseket az amerikaiak kezében lévő kincsek megmentésére. Amikor ő Európába érkezett, kezébe vette az ügy rendezését.

„Őn túlságosan színházat csinál”

Miután Tamir megjegyzéseket tett a német nyelvű emlékirattal kapcsolatosan, amelyet dr. Schweiger és dr. Kasztner a kincsek kérdésében a Szochnuthoz intéztek, Rafael felindulva kiáltotta Tamir felé:

— Ez szemtelenség. Nem fogok egy ambiciózus ügyvel csapdájába esni. Ön rágalmozni akar és megalázní, de én ez ellen erőlyesen tiltakozom. Ön túlságosan színházat csinál a dolgoból.

Rafael kérte, hogy mielőtt tanuvallomását folytatná, Tamir vonja vissza azt a megjegyzését, hogy ő valótlán dolgokat mondott volna. Hálévy elnök Tamirhoz fordulva megállapította, hogy megjegyzése nem volt helyénvaló, majd felkérte Rafaelt tanuvallomásának folytatására.

A Szálasi-kormány kincsesvonata

Az ügy háttérének megvilágítására, Rafael elmondotta, hogy a zsidó szervezetek hatalmas erőfeszítéseket tettek a magyar zsidók vagyonának visszaszerzésére, amelyet a Szálasi-kormány 11 vagonban szállított el Magyarországról és amely Ausztriában az amerikaiak kezébe került. Ezt a vagonot, amelyet a magyarországi zsidók deportálásuk előtt szolgáltattak be a hatóságoknak, kezdetben 350 millió dollárra becsülték. Később az amerikaiak azt mondták, hogy legfeljebb 30-40 millió dollárról lehet szó. Amidőn végül átadták a Szochnutnak és azt értékesítették, mintegy 3-4 millió dollárt realizáltak belőle. Rafael kijelentette, hogy nem tudja, hogyan

történt a dolog, de ez bizonyos mértékig megvilágítja, hogy mi történt a Becher-kincsekkel is.

A védelem utolsó tanui

Eliezer Rosenthal és Mund Frigyes, a nagyváradi, illetőleg kolozsvári gettóval kapcsolatosan tettek vallomást. Frenkel Jenő, a magyarországi Mizráchi volt elnöke kijelentette, hogy nem volt tagja a budapesti mentőbizottságnak. Öt hónapig volt a Gestapo foglya feleségével együtt, míg fiát dr. Kasztner kimentette a börtönből. Ugyancsak elmondotta Frenkel, hogy amikor a nyilasok hatalomra kerültek, dr. Kasztner elküldötte érte autóját és a Vadász utcai üvegházba szállította, megóva őt eképpen az utcán való járás veszedelemétől.

Zerubável Gilád, a „Magán Bözéter” című könyv szerkesztője technikai felvilágosításokkal szolgált, míg Arje Ziv, a Háárec munkatársa arról beszélt, hogyan viselkedett a háború alatt az angol cenzura az európai zsidók megmentéséről szóló hírekkel kapcsolatosan.

Az ülés végzetével Tamir ügyvéd bejelentette, hogy befejezte a védelem tanuinak felsorakoztatását. Legfeljebb még egy tanu kihallgatását fogja kérni, valamint azt, hogy dr. Kasztner Rezsőt hallgassák ki a Becher-kincsek kérdésében.

Az izraeli rádió magyar adása péntek este 10 órakor: Hírek, sajtószemle. Szombat este 10 órakor: Hírek — hétvégi krónika. Az adások a 460 m. közép- a 33.3 m. rövidhullámon hallhatók.

PÉNTEK

6: A haifai Kol Jiszráel adása (249. m. középhullám), 6. 30: Máj tovu, 6.35: reggeli torna, 6.45: zenéi óra, 7: hírek, 7.15: reggeli hangnemek, — 12: déli zene, 12.30: katonazenekarok, — 12.50: kórházak kívánságműsora, 13.30: hírek, 13.50: Trió-szonáták, 15.20: közzene, 16: kádbált sábhát műsor, 16.30: ifjúsági műsor, 17: klasszikus zene kívánságműsora: Glazunov: a moll hegedűversenye: Moussorgsky: Képek egy kiállításról, 18: hírek, — 18.15: hírek könnyű héber nyelven, — 19: könnyű zene a Kol Jiszráel zenekarának előadásában, 19.30: „Östöl-ujg” (hangnemek) — 20.30: hírek, 21.05: péntekesti hangverseny: Mozart, Dorzsák, Saint-Saens műveiből, 22.35: z-riaeli dalok, 23: hírosszeffogialás Párhuzamos műsor péntek, szombat HÍREK: angol 13.45, 22.15; francia 14, 19.30; jiddis 20.45; román 21.45; magyar 22.

A hadsereg rádiója.

18.40: Péntekesti hangverseny: Borodin: „Igor herceg”, e. opera nyitánya: Prokofjeff: „Alexander Newsky”-böl cantate, 19.40: operaszíndarok, 20.45: „A hangok világából” dr. Peter Gradenwitz összeállításában, 21: tánczene.

SZOMBAT

7.30: Adon olám és hangnemek, 8.30: hírek, 8.40: izraeli dalok, 9: szombat délelőtti hangverseny: Bach, Mozart, Herrman műveiből, 10: zenei találkozó, 11: „A hangversenyteremből”, Beethoven: 6. „Pastorale” szimfónia, 11.45: „A fűgöny felgördül”, „Sylvia-Csárdáskirálynő” operett (Kálmán Imre) előadása a Do-Re-Mi társulat előadásában, 12.35: héber dalok kívánságműsora, 13: film-színház szemle, 13.30: hírek, 13.45: előadandók, 15: modern zene, 16.30: operaszíndarok, 18: hírek, 18.15: hírek könnyű héber nyelven, 19: vendégek a mikrofon előtt, 19.35: Néptáncok, 20.24: Tenácz-részletek (111-112. szoltár), 20.30: hírek, 21.09: Melávé Máiká műsor, 21.35: hangnemek, 22.10: néptáncok, 22.40: tánczene, 23: hírosszeffogialás, 23.05: tánczene, 24: Hattikva.

A hadsereg rádiója.

18.35: néptáncok, 19: zenei mozaik, 19.45: zenei egyveleg, 20.15: kedvelt dallamok (xilofon-koncert), 21: közzene, 21.05: tánczene.

Rendelje meg már most

az ünnepekre szánt IKKA —

csomagot Magyarországra

rokonai részére, hogy azok

kiosztását az ünnepekre biztosíthassuk Ne felejtse el a megrendelő tudásh-zihuját magával hozni.

MEGRENDELÉSEK FELVÉTELE:

JERUSALEMEN: WEISS bórindós (Vajda Mose) Sloom Cion Máiká (Princess Mary)-u. 15., d. u. 4-6.
TEL-AVIVBAN: „ORIGINAL” textiltisztító, Merkáz Báaté Meláché 3 sz. (6-os, 13-as autóbusszal szemben) délelőtti 10-12, délután 5-7 között;
HAIFAN: GISZKALAY KLARI kolesonkönyvtárban, Nordan utca 21. szám.

Levélbeni érdeklődésekre az IKKA izraeli képviselete válaszol:
ENG. G. KEMÉNY, TEL-AVIV-JAFFA, POB 8118.
EGYETLEN VAM- ÉS KÖLTSEGMENTES CSOMAGKÜLDÉSI LEHETŐSÉG

A fegyverszüneti bizottság ülése

(Elsőoldali cikk folytatása)

Ezekután olvasta fel Bennike tábornok hosszú nyilatkozatát, amelyben kijelenti, hogy a legfontosabb nyomonozás ellenére sem képes megállapítani, melyik fél kezdte a támadást, valamint azt sem sikerült két séget kizárólag bizonyítani, hogy a támadás másnapján ki szegte meg a „tüzet szüntess” megállapodást.

Az izraeli delegáció rámutatott a tábornok szokatlan és abszurd magatartására, hogy álláspontját előre megszóvegezte, még a bizonyítékok benyújtása előtt. Emlékeztettek arra is, hogy az utóbbi időben Transzjordániát több ízben itélték el kisebb méretű támadások esetében a jelenleginél sokkal kevesebb bizonyítékok alapján, valamint arra is, hogy az arabok következetesen hosszú időn át sértik meg a fegyverszünet megállapodását.

A transzjordánok ezenkívül nyilvánvalóan kerültek minden konstruktív rendezés lehetőségét és kiternek bármilyen kötelezettség vállalása alól, amely a határokon uralkodó helyzetet megjavítaná.

Nem tud a légio előkészületeiről

Bennike, aki a tárgyalás-egész ideje alatt teljes passzivitással, szótlanul ült a helyén, rövid válaszában kijelentette: Nem tud a légio előkészületeiről, valamint az óvárosi állások megerősítéséről a támadás előtt. Arra vonatkozóan sincs bizonyítéka, hogy az arab lakosságot a határmenti utcákból evakuálták volna.

A hat pontból álló izraeli javaslatra nem válaszolt Bennike.

Ugyanilyen röviden szólt fel dr. Heikal és kijelentette, nem fogadhatja el az izraeli javaslatot.

Izraeli körökben aggodalommal figyelik az UNO küldöttség mind egyoldalúbbá váló magatartását. Bennike tábornoknak a szabotázstól való tegnapi tartózkodása, a Transzjordánia megbélyegzését célzó izraeli javaslat esetében, a utolsó reménysugarakat is széjjelfoszlatta, hogy az UNO-megfigyelők közreműködésével lehessen a határokon uralkodó feszültséget enyhíteni.

UJ „COTTON” RUHAANYAGOK

a nyári divat különlegességeit pompás mintákban, mintás organdin, arganza selyem imprimék, alpacca, shantung nagy választékban és legolcsóbban:

DROOR textil TEL-AVIV, 22
Wolfsohn-u. 22

Jeruzsálemi mozik műsora

EDISON: SCHEREZADE. Jvonne de Carlo
STUDIO: A NAGY KERINGŐ. Zene: Johana Strauss

Kiürüstítés nélkül is, majdnem féláron:

terti és nőt ZAKÓT, NADRAGOT

RUBIN -nál, HAIFA, HERZL-U. 31.

Zálogház „CAFON” 32

T. A., ALLENBY
Mugrábival szemben
ARANY-, EZÖST-, BRILIANS és MILVE AMÁMIRA.

Tanuljon tisztviselői szakmát ingyen!

TISZTVISELŐI PÁLYÁRA tehetséggel rendelkezők buzdítására és a tökéletesebb kiképzés érdekében az „ALPHA” tisztviselőképző és kereskedelmi iskola vezetősége elhatározta, hogy a tanulmányokban legkiválóbb növendéket mentesíti minden tandíjfizetési kötelezettség alól az új iskolai év egész folyamán. De ezen túlmenően, a 20 legjobb tanulónak nagy tandíjkedvezményt nyújt az iskola.

Érdeklődés az iskola irodájában:
TEL AVIV, BALFOUR UTCA 6., (Allenby-sarok), d. e. 9-1, d. u. 4-8.

Ésti gyorsstanfolyamok felnőtteknek. (*)

»ARAZIM« szálloda-penzió

METULA TELEFON: 16.

A szezon és a szálló új szárnyának ünnepélyos felavatása szombaton, 1954. július 17-én.
Előzetes helyfoglalás kívánatos.

UJPESTIEK!

Felejthetetlen 10-ik évkártyát mártirjaink július 20-án, kedden este tartjuk a Mizráchi templomban (Tel Aviv, Achad Haam utca 20).

Emlékbeszédet mond: Dr. MERON MENACHEM, volt főrabbi.

נעלת
בארט קען אלטרלי ווערטמאכן
צו העכטערין
לאמבארד, עממי
תל-אביב 69
אל-נבי
קניסות 20 אר
בארטון אשפאונון אמיסט